

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH W POWIECIE ZIELONOGÓRSKIM
NA LATA 2011- 2015



Zielona Góra 2010

Spis treści	2
Wprowadzenie.....	4
I. Część wstępna.....	6
1.1. Wartości, zasady, definicje.....	7
1.2. Przesłanki wynikające z dokumentów strategicznych.....	11
1.2.1. Narodowa Strategia Integracji Społecznej.....	11
1.2.2. Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej.....	13
1.2.3. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013.....	14
1.2.4. Program Operacyjny Kapitał Ludzki.....	15
1.2.5. Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego z horyzontem czasowym	
do 2020 r.....	18
1.2.6. Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2005-2013.....	19
.....	
1.2.7. Lubuska Strategia Zatrudnienia na lata 2010-2020.....	20
1.2.8. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Zielonogórskiego.....	22
II. Część diagnostyczna.....	23
2.1. Charakterystyka powiatu zielonogórskiego.....	23
2.1.1. Charakterystyka poszczególnych gmin powiatu.....	24
2.2. Demografia.....	39
2.3. Problemy społeczne z perspektywy poszczególnych Ośrodków Pomocy Społecznej	47
2.4. Problemy społeczne z perspektywy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.....	67
2.5. Kwestia dziecka.....	71
2.5.1. Dziecko w środowisku.....	72
2.5.2. Dziecko pozbawione opieki rodziny.....	82
2.6. Kwestia niepełnosprawności i osób starszych	90
2.7. Kwestia osób bezrobotnych.....	98
2.8. Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych powiatu zielonogórskiego.....	107

2.9. Analiza SWOT.....	112
2.10. Zasoby umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych.....	118
2.10.1. Instytucje oferujące pomoc i wsparcie.....	118
2.10.2. Organizacje pozarządowe w powiecie zielonogórskim.....	119
2.11. Podsumowanie części diagnostycznej.....	122
III. Część Programowa.....	128
3.1. Misja.....	128
3.2. Cele strategiczne, operacyjne i kierunki działania.....	128
3.3. Monitoring i ewaluacja.....	143
3.4. Wskaźniki efektywności realizacji strategii.....	143
3.5. Cechy Programów i Projektów.....	144
IV. Spis Tabel.....	146

WPROWADZENIE

Mówiąc o powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na myśli działania publicznych i niepublicznych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych), prowadzone na terenie powiatu, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin. Strategia opracowana dla struktury powiatowej jest dokumentem szczególnym, odnosząc się w swych zapisach kierunkowych do zadań i możliwości realizacyjnych samorządu powiatowego musi brać pod uwagę przesłanki wynikające z działań jednostek organizacyjnych pomocy społecznej szczebla gminnego. Stąd w porównaniu ze strategiami gminnymi dokument powiatowy sygnalizuje występujące w poszczególnych gminach problemy społeczne projektując rozwiązania systemowe pozostające poza zasięgiem możliwości kompetencyjnych samorządu gminnego. W oparciu o uzyskane informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz lokalnych. Metodyka opracowania dokumentu pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowę strategii na najważniejszych etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji.

Przedłożony materiał został opracowany przy wsparciu ze strony **Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Zielonej Górze im. Jana Pawła II** przez Centrum Badań Analiz i Projektów Europejskich „CBAiPE” w Zielonej Górze. Perspektywa czasowa obowiązywania niniejszego dokumentu została skomunikowana z głównymi dokumentami strategicznymi wpływającymi na rozwiązywanie lokalnych problemów, tj. Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (Narodowa Strategia Spójności) oraz Narodową Strategią Integracji Społecznej, wyznaczającymi działania i stwarzającymi możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne do 2013 roku.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Zielonogórskim na lata 2011-2015 składa się z trzech zasadniczych części, tj. części wstępnej, diagnostycznej i programowej. Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu – są w niej przedstawione: aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna, oraz analiza dokumentów strategicznych, z którymi powinna korespondować strategia. Część diagnostyczna dokumentu zawiera charakterystykę powiatu, informacje na temat sytuacji demograficzno-bytowej jego mieszkańców oraz diagnozę problemów społecznych poszczególnych gmin wchodzących w skład powiatu, opartą na badaniu źródeł

zastanych oraz przygotowanych opracowań i konsultacji. W podsumowaniu części diagnostycznej, po nałożeniu wyników dokonanej analizy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu powiatowego, zostały wskazane najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem działań samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej dokumentu. Ponadto pokazany został związek zidentyfikowanych problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych środowiska lokalnego. W części programowej dokumentu zostały przedstawione najistotniejsze założenia polityki społecznej powiatu na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów szczegółowych i kierunków działań. Ponadto została zaprezentowana informacja na temat sposobu wdrożenia strategii oraz prowadzenia monitoringu i ewaluacji jej realizacji.

I Część wstępna

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i niepublicznych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin. Obowiązek opracowania Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 19.1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.). Różnorodność problemów społecznych występujących w powiecie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 99, poz. 1001 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179, poz. 1485),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z 2009, Nr 206, poz. 1589 oraz z 2010 r. Nr 28, poz. 146)

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty edukacji publicznej i budownictwa socjalnego. Europejska polityka społeczna została określona w głównej mierze podczas Szczytu Lizbońskiego w 2000 roku, na którym kraje członkowskie Unii Europejskiej uznały, że zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego będzie centralnym elementem w procesie modernizacji europejskiego modelu społecznego. W roku 2001 uzgodniony został przez Radę, Parlament i Komisję Europejską „Wspólnotowy

program na rzecz walki z wykluczeniem społecznym na lata 2002-2006”. Jego celem jest wsparcie współpracy pomiędzy krajami Unii Europejskiej i zwiększenie skuteczności przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Polska zgłosiła gotowość przystąpienia do programu, w efekcie, czego podjęła prace nad przygotowaniem Memorandum w sprawie Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum – JIM), Narodowej Strategii Integracji Społecznej oraz Krajowego Planu Działania na rzecz Integracji Społecznej. Powołany przez Prezesa Rady Ministrów w roku 2003 Zespół Zadaniowy do spraw Reintegracji Społecznej opracował dokument pt.: „Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski”. Autorzy tego dokumentu podjęli próbę dokonania całościowej analizy sytuacji społecznej w Polsce, wskazania priorytetowych problemów oraz dobrych praktyk na rzecz inkluzji osób i grup. Obowiązującym jest „Krajowy Plan Działań na rzecz Integracji Społecznej na lata 2008-2010” przyjęty przez Radę Ministrów 16 grudnia 2008. Opracowując strategię rozwiązywania problemów społecznych, uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz biznesu. Uznaje się także za niezbędną partnerską współpracę z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu. Wspomniane dokumenty to między innymi:

- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013),
- Lubuski Regionalny Program Operacyjny 2007-2013,
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013,
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego 2005-2013.

1.1. Wartości, zasady, definicje

Wartość to termin używany do określenia tego, co godne uznania i pożądania, cenne i dobre. Człowiek budujący swój system wartości pewne z nich odrzuca jako złe, czyli traktuje jako „antywartości”, inne pozostawia i hierarchizuje według przypisywanej im ważności. Wartość jest cechą względną, a to oznacza, że nie zawsze, nie w każdym miejscu, nie przez wszystkich i nie w każdych okolicznościach przypisywana jest przedmiotom podlegającym ocenie. Przedmiotami wartościowania w polityce społecznej są najczęściej stosunki społeczne, stan zaspokojenia potrzeb, instytucje społeczne, stosunki między człowiekiem a przyrodą. Polityka społeczna oparta na określonych zasadach, normach i wartościach może być postrzegana jako przewodnik działania państwa i władz samorządowych różnych szczebli w celu:

- kształtowania warunków życia ludności oraz stosunków międzyludzkich, a także

ogólnych warunków rozwoju;

- harmonizowania i godzenia rozbieżnych interesów różnych grup społecznych oraz tworzenia warunków dla pokoju społecznego między kapitałem a pracą.

Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady. Źródła, z których czerpie wartości polityka społeczna, są bardzo różnorodne. Są to m.in. ideologie, doktryny społeczne i gospodarcze, społeczne oczekiwania wyrażane za pośrednictwem różnych kanałów społecznej komunikacji, normy zwyczajowe, poglądy osób znaczących w społeczeństwie. W polityce społecznej, odwołującej się do wartości cenionych przez społeczeństwo, ważny jest podział na wartości odczuwane i uznawane. Wartości odczuwane wiążą się głównie ze sferą emocjonalną, zaś uznawane opierają się na przekonaniach, że pewne cechy powinny być odczuwane jako wartość. Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb. Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

- 1. Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
- 2. Zasada przezorności** – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
- 3. Zasada solidarności społecznej** – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
- 4. Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
- 5. Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.

6. Zasada samorządności – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.

7. Zasada dobra wspólnego – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.

8. Zasada wielosektorowości – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Polityka społeczna, jako przewodnik czy też wskazówka działania oparta na zadeklarowanych wartościach i zasadach, określa i wyjaśnia misję, obejmuje możliwości i cele przedsięwzięć organizacyjnych, wymusza odpowiednie zachowania, nakreślając przydział odpowiedzialności i towarzyszącą temu delegację kompetencji na wszystkie poziomy organizacyjne. Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie zagrożeń społecznych z wyprzedzeniem;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Polityka społeczna Unii Europejskiej opiera swoje założenia na działaniach związanych z polepszeniem warunków życia, pracy i kształcenia, zapewnieniem powszechności prawa do zatrudnienia i wykształcenia, a wreszcie stworzeniem systemu zabezpieczenia społecznego. Z uwagi na przystąpienie naszego kraju do tej struktury społeczno-gospodarczej jest rzeczą oczywistą i zrozumiałą, że właśnie te wartości i zasady stanowią fundament budowy dokumentu wskazującego lokalne problemy społeczne i metody ich rozwiązywania. W polityce społecznej terminem „problemy społeczne” oznacza się wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Natomiast określeniem „kwestia społeczna” wyróżnia się wśród nich te, które:

- odznaczają się szczególną dolegliwością dla potencjału osobowego społeczeństwa;

- są następstwem niedostosowania sposobu, w jaki funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych i zbiorowych;
- nie są możliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

W węższym znaczeniu termin „kwestia społeczna” oznacza konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dotkliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. W szerszym znaczeniu termin ten oznacza natomiast sprzeczność pomiędzy zasadami obowiązującymi w danym społeczeństwie, formacji ustrojowej czy nawet cywilizacji, a dążeniami jednostek i zbiorowości do godnego życia. Przyjmuje się, że źródła kwestii społecznych tkwią wewnątrz społeczeństwa, w mechanizmach życia zbiorowego i mogą być – jak każdy problem społeczny – ograniczane i rozwiązywane we wszystkich skalach współżycia: od rodziny poprzez środowiska lokalne i zawodowe po skalę ogólnopaństwową czy międzynarodową. Mechanizmów powstawania problemów społecznych i kwestii społecznych upatrywać należy w funkcjonowaniu społeczeństwa. Są nimi przede wszystkim:

- dezorganizacja społeczeństwa;
- gwałtowna zmiana społeczna;
- opóźnienia kulturowe;
- przemiany gospodarcze wyprzedzające przemiany w sposobie myślenia i działania;
- złe funkcjonowanie instytucji politycznych czy administracyjnych;
- niekompetencja polityków czy urzędników państwowych;
- dysfunkcjonalność instytucji społecznych;
- dominacja grup społecznych, eksploatacja, wyzysk;
- nierówności społeczne, niesprawiedliwość społeczna;
- złe funkcjonowanie instytucji edukacyjnych;
- nieprzystosowanie do pełnienia określonych ról społecznych.

Funkcjonujące w środowisku lokalnym kwestie i problemy społeczne prowadzą do wykluczenia społecznego, czyli sytuacji uniemożliwiającej lub znacznie utrudniającej jednostce lub grupie zgodne z prawem pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr Publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób. Środkiem umożliwiającym przeciwdziałanie tej sytuacji jest integracja społeczna oparta na zasadach dialogu, wzajemności i równorzędności.

Podejmowane w tym celu działania wspólnotowe służą budowie społeczeństwa opartego na demokratycznym współuczestnictwie, rządach prawa i poszanowaniu różnorodności kulturowej. W społeczeństwie tym obowiązują i są realizowane podstawowe prawa człowieka

i obywatela oraz skutecznie wspomaga się jednostki i grupy w realizacji ich celów życiowych. Przygotowując dokument programowy, wskazujący kierunki działań samorządu w kształtowaniu i realizacji lokalnej polityki społecznej, nie można nie wspomnieć o wartości podstawowej, która posłużyła autorom za fundament przy jego opracowywaniu.

Wartością tą jest zasada wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej. Jest ona głównym przesłaniem niniejszego dokumentu, gdyż od wspierania siły rodziny należy rozpoczynać każdy rodzaj oferowanej pomocy.

1.2. Przesłanki wynikające z dokumentów strategicznych

Konstruując strategię rozwiązywania problemów społecznych powiatu, należy pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły jej mieszkańców. Krytyczna analiza dokumentów programowych powstających na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym w taki sposób, by nie powielać pewnych działań, ale wpisywać się własnymi propozycjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalnoprawną. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Zielonogórskim na lata 2011-2015 jest spójna z poniższymi dokumentami.

1.2.1. Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004 r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Wynikają również z założeń w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego przyjętych w grudniu 2000 r. przez Radę Europejską w Nicei. Polska w pełni zaakceptowała ich zasadność, co zostało oficjalnie potwierdzone poprzez przyjęcie w grudniu 2003 r. Wspólnego Memorandum Polski i Unii Europejskiej o Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum). Zarówno Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej, jak i Wspólne Memorandum są elementami realizacji Strategii Lizbońskiej, która została przyjęta przez piętnaście krajów członkowskich w marcu 2000 roku. Polskie priorytety wpisują się także w podstawowe założenia Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej Rady Europy, której inauguracja odbyła się w lipcu 2004 r. w Warszawie. Jednym z tych założeń jest budowanie integracji i spójności społecznej w oparciu o prawa człowieka, a zwłaszcza te prawa, które zostały zawarte w Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej. Priorytety Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą

ich realizacji do 2010 roku. Krajowy Plan Działania uwzględnia te priorytety, których realizacja jest szczególnie pilna. Wynikają one także z przedstawionej analizy sytuacji ekonomiczno-

-społecznej ilustrującej podstawowe przyczyny ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Priorytety zawarte w NSIS w zakresie realizacji **prawa do edukacji** są następujące:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym;
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim;
- upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy;
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci;
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

W zakresie realizacji **prawa do zabezpieczenia socjalnego**:

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowany i wymaga podjęcia zdecydowanych działań;
- ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwiania dochodowego, tak aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE.

Bezrobocie jest jedną z form wykluczenia społecznego silnie powiązaną z innymi jego przejawami, np. ubóstwem, w warunkach niskiej skuteczności systemu zabezpieczenia socjalnego dla osób bezrobotnych i ich rodzin. Dlatego też w Narodowej Strategii Integracji Społecznej cztery z dwudziestu priorytetów odnoszą się do sfery działań dotyczących realizacji

prawa do pracy:

- ograniczenie bezrobocia długookresowego;
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży;
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych;
- zwiększanie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy.

prawa do ochrony zdrowia:

- wydłużenie przeciętnego trwania życia w sprawności;
- upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- zwiększenie zakresu programów zdrowia publicznego w celu objęcia nimi kobiet i dzieci.

W zakresie realizacji **innych praw społecznych**:

- zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością;
- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych;
- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami;
- zwiększenie zaangażowania obywateli w działalność społeczną;
- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne;
- zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

1.2.2. Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej

Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej to program poprawy dostępu do spraw społecznych i zwiększania poziomu ich realizacji. Jest to również zasadniczy instrument osiągnięcia integracji społecznej w europejskim modelu społecznym. Realizacja praw społecznych wymaga oczywiście poniesienia określonych kosztów, tak samo jak realizacja wszystkich innych kategorii praw człowieka zawartych w prawie międzynarodowym i krajowym. Należy więc zapewnić w sposób trwały zasoby finansowe, kadrowe, lokalowe, rzeczowe i inne instytucjom odpowiedzialnym za realizację tych praw. Prawa społeczne powinny mieć obecnie priorytet w wydatkach publicznych. Ich realizacja znacznie się pogorszyła w ostatnich latach, a więc zmniejsza się poziom integracji społecznej i zwiększa się skala i zasięg procesów wykluczenia społecznego. W Krajowym Planie Działania na rzecz Integracji Społecznej za najważniejsze uznano:

- działania edukacyjne, socjalne i zdrowotne zapobiegające wykluczeniu oraz wspierające grupy zagrożone;
- budowę systemu bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu;
- realizację prawa do pracy dla każdego, w tym szczególnie dla grup defaworyzowanych na rynku pracy poprzez odpowiednią politykę makroekonomiczną i politykę zatrudnienia;
- rozwój systemu instytucjonalnego z jasnym podziałem odpowiedzialności instytucji rządowych i samorządowych, otwierającego przestrzeń dla aktywności obywatelskiej i upodmiotowienia osób korzystających z usług społecznych, świadczonych zarówno przez państwo, jak i przez organizacje pozarządowe.

Na poziomie operacyjnym ważne jest, by polska polityka integracji społecznej była realizowana we współpracy z szeroko rozumianymi partnerami społecznymi. Szczególnie chodzi tu o związki zawodowe i związki pracodawców, organizacje pozarządowe, samorządy lokalne oraz odpowiednie charytatywne instytucje kościołów i związków wyznaniowych. Niezależnie od osiągniętego poziomu zamożności oraz stanu koniunktury gospodarczej państwo nie jest w stanie zrealizować celów tej polityki bez partnerstwa z innymi instytucjami. W tym kontekście ustalono następujące priorytety na najbliższe lata:

- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną, głównie poprzez zwiększenie ich uczestnictwa w działalności organizacji pozarządowych i innych formach pracy społecznej oraz samopomocy;
- wzrost liczby samorządów, które z pełną wrażliwością i zaangażowaniem podejmą się tworzenia lokalnych strategii przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, a następnie zrealizują ich założenia.

1.2.3. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013)

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Europejskiej, ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, przygotowano strategiczne wytyczne w sprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, określające indykatywne ramy interwencji funduszy z uwzględnieniem innych polityk Unii Europejskiej. Projekt tego dokumentu Komisja Europejska opublikowała w dniu 5 lipca 2005 r. pod nazwą „Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne Wytyczne Wspólnoty 2007-2013” (SWW). Dokument ten zaleca każdemu funduszowi realizację celu priorytetowego, którym jest promowanie harmonijnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju Wspólnoty. Uwzględnia przy tym zalecenia KE w zakresie polityki gospodarczej oraz zatrudnienia – Zintegrowany Pakiet Wytycznych w sprawie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia na lata 2005-2008 (ZPW). Na podstawie zapisów Strategicznych Wytycznych Wspólnoty Polska opracowała „Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie” (NSRO), które integrują główne priorytety Wspólnoty z priorytetami polskimi, uwzględniając jednocześnie zapisy Krajowego Programu Reform, odpowiadającego na wyzwania zawarte w Strategii Lizbońskiej. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia stanowią podstawę do programowania interwencji Europejskiego

Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności (FS). Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia określają działania o charakterze rozwojowym, jakie rząd polski zamierza podjąć w latach 2007-2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia. NSRO służą jednocześnie zapewnieniu skutecznej pomocy na rzecz regionów i grup społecznie zmarginalizowanych oraz pomocy w restrukturyzacji sektorów i regionów problemowych. Zakładanym efektem w NSRO jest znaczące podniesienie jakości życia mieszkańców Polski i zbliżenie poziomu rozwoju do obecnie najbiedniejszych starych państw członkowskich, a w dłuższej perspektywie poziomu zbliżonego do średniej europejskiej. W wyniku przeprowadzonej analizy, która wykazała różnice poziomu społeczno gospodarczego rozwoju kraju oraz poszczególnych jego regionów w stosunku do innych krajów UE, oraz w odpowiedzi na wyzwania Strategii Lizbońskiej i cele Zintegrowanego Pakietu Wytycznych, których instrumentem realizacji na gruncie krajowym jest Krajowy Program Reform, sformułowano cel strategiczny Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013. Celem tym jest tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Cel strategiczny osiągnąć będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych, co oznacza, że wszystkie programy, działania i projekty podejmowane w ramach NSRO realizują je jednocześnie aczkolwiek w różnym zakresie. Celami horyzontalnymi NSRO są m.in.:

- poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa;
- poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej;
- budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski;
- wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

1.2.4. Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Najważniejszym instrumentem finansowym polityki społecznej Unii Europejskiej jest Europejski Fundusz Społeczny. Finansuje on działania państw członkowskich w zakresie przeciwdziałania bezrobociu i rozwoju zasobów ludzkich w celu osiągnięcia spójności

gospodarczej i społecznej oraz wysokiego poziomu zatrudnienia. Zgodnie z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (NSRO) całość interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce na lata 2007-2013 została ujęta w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Jego celem jest umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie budowy struktur administracyjnych państwa. Problematyka zatrudnienia i integracji społecznej została ujęta w trzech priorytetach tego Programu, tj. w realizowanym na poziomie centralnym priorytecie I „Zatrudnienie i integracja społeczna” oraz w realizowanych na poziomie regionalnym priorytetach VI „Rynek pracy otwarty dla wszystkich” i VII „Promocja integracji społecznej”. W ramach tych priorytetów przewidziano następujące działania odnoszące się do problematyki zatrudnienia i integracji społecznej:

- Priorytet I – Działanie 1.1. „Wsparcie systemowe instytucji rynku pracy”, którego celem jest podniesienie efektywności funkcjonowania instytucji rynku pracy oraz poprawa jakości świadczonych przez nie usług;
- Priorytet I – Działanie 1.2. „Wsparcie systemowe instytucji pomocy i integracji społecznej”, którego cel zakłada podniesienie jakości i efektywności funkcjonowania instytucji działających w obszarze pomocy i integracji społecznej poprzez rozszerzanie realizowanych przez nie usług, poprawę systemu monitorowania i oceny efektywności podejmowanych działań oraz inwestycje w rozwój kwalifikacji i kompetencji kadr;
- Priorytet I – Działanie 1.3. „Ogólnopolskie programy integracji i aktywizacji zawodowej”, którego celem jest opracowywanie, wdrażanie i promocja ogólnopolskich i ponadregionalnych rozwiązań z zakresu aktywizacji zawodowej i integracji społecznej, skierowanych do grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, w tym w szczególności: młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym, osób pozbawionych wolności, osób niepełnosprawnych oraz członków społeczności romskiej, a także upowszechnianie rozwiązań na rzecz godzenia życia zawodowego i rodzinnego oraz wyrównywania szans kobiet i mężczyzn w dostępie do zatrudnienia;
- Priorytet VI – Działanie 6.1. „Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie”, którego cel zakłada podniesienie poziomu

aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób pozostających bez zatrudnienia oraz stworzenie warunków dla rozwoju aktywności zawodowej w regionie;

- Priorytet VI – Działanie 6.2. „Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia”, którego celem jest promocja oraz wspieranie inicjatyw i rozwiązań zmierzających do tworzenia nowych miejsc pracy oraz budowy postaw kreatywnych, służących rozwojowi przedsiębiorczości i samozatrudnienia;
- Priorytet VI – Działanie 6.3. „Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich”, którego celem zakłada podniesienie zdolności do zatrudnienia oraz mobilności przestrzennej i zawodowej osób zamieszkujących na obszarach wiejskich poprzez przygotowanie ich do podjęcia pracy w zawodach pozarolniczych oraz wykorzystania szans związanych z powstawaniem nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich;
- Priorytet VII – Działanie 7.1. „Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji”, którego celem jest rozwijanie aktywnych form integracji społecznej i umożliwianie dostępu do nich osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym oraz poprawę skuteczności funkcjonowania instytucji pomocy społecznej w regionie;
- Priorytet VII – Działanie 7.2. „Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej”, którego celem zakłada poprawę dostępu do zatrudnienia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i rozwijanie sektora ekonomii społecznej;
- Priorytet VII – Działanie 7.3. „Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji”, którego celem jest wsparcie dla rozwoju inicjatyw na rzecz aktywizacji i integracji społeczności lokalnych, przyczyniające się do realizacji strategii rozwoju kapitału ludzkiego na terenach wiejskich.

Pośrednio dla problematyki zatrudnienia i integracji społecznej istotne jest również wyznaczone w ramach Priorytetu V – Działanie 5.4. „Rozwój potencjału trzeciego sektora”, którego celem zakłada wspieranie potencjału organizacji pozarządowych w celu ich efektywnego i profesjonalnego uczestnictwa w mechanizmach partnerstwa, szczególnie w obszarach istotnych dla realizacji Strategii Lizbońskiej i Krajowego Programu Reform.

1.2.5. Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego z horyzontem czasowym do 2020 r.

Problemowa diagnoza województwa lubuskiego oparta jest o kryterium trwałego rozwoju, którego warunkiem jest harmonijne kształtowanie czterech kapitałów: gospodarczego, naturalnego, ludzkiego i społecznego.

Jakość kapitału ludzkiego jest w województwie lubuskim stosunkowo niska. Poziom wykształcenia w latach 1988 - 2000 wzrastał wolniej niż w całym w kraju. Pod względem liczby osób ze stopniem naukowym doktora lubuskie plasuje się na jednym z ostatnich miejsc w Polsce. Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 r. wskazują, iż w województwie lubuskim odsetek osób z wykształceniem wyższym wynosił 8,5% (niższy od średniej krajowej w Polsce - 9,9%), z wykształceniem średnim i policealnym - 32,9%, zasadniczym zawodowym - 26%, podstawowym - 27,9%, pozostałym (nieustalonym) - 4,7%.

Wnioski wynikające z prognozowanych zmian liczby ludności są szczególnie istotne dla opracowywanej strategii. Prognozowany największy spadek liczebności mieszkańców województwa w grupie wiekowej 0-17 lat (efekt nizu demograficznego i niskich - w skali całego kraju - wskaźników dzietności - województwo lubuskie 1,249, kraj 1,227 - dane za 2004 rok) wymaga podjęcia analiz dotyczących sieci szkół wszystkich stopni, a w konsekwencji - oczywiście w tej sytuacji zmniejszania się liczby nauczycieli.

Szczególnie wysoki udział w strukturze demograficznej osób w wieku emerytalnym oraz bezwzględny wzrost liczebności w tej grupie wiekowej, wskazuje na konieczność dostosowania obu tych ważnych sektorów usług publicznych do wzrastających wraz z wiekiem potrzeb. Strategia zmian w tych dziedzinach winna uwzględniać rozwój i specjalizację placówek ochrony zdrowia i pomocy społecznej oraz zwiększenie dostępu do usług. Należy również określić skuteczne mechanizmy przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu - szczególnie zagrażającemu osobom w wieku podeszłym.

Realizacja działań w ramach polityki społecznej będzie realizowana w ramach Wyzwania II - Podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zwiększenie potencjału innowacyjnego nauki oraz informatyzacja społeczeństwa. Cel szczegółowy to: - ograniczenie zakresu i skutków wykluczenia społecznego osób i rodzin, ich integracja ze społeczeństwem oraz wyrównanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży

1.2.6. Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2005-2013

Strategia polityki społecznej w województwie lubuskim na lata 2005 – 2013 jest dokumentem, którego przyjęcie jest ustawowym obowiązkiem samorządu województwa, wynikającym z art. 21 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Określając horyzont czasowy strategii do 2013 roku brano pod uwagę okres realizacji projektowanej Strategii Polityki Społecznej Państwa (na lata 2007 – 2013). W latach tych odczuwane będą społeczne efekty wzrostu zatrudnienia na skutek industrializacji kraju, dokończona zostanie reforma systemu ubezpieczeń społecznych oraz zmodyfikowany system zabezpieczeń społecznych. W perspektywie okres ten pozwoli na osiągnięcie Europejskich standardów socjalnych. Należy dodać również, że planowane w tym okresie wejście Polski do strefy euro wiązać się będzie ze zrównoważeniem budżetu państwa, a co za tym idzie - z głęboką racjonalizacją wydatkowania środków na cele społeczne.

Za podstawowy priorytet polityki społecznej województwa uznajemy **wyrównywanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży**. W obliczu przewidywanego starzenia się populacji niezbędne jest wykorzystanie potencjału młodego pokolenia. Podstawowym zadaniem jest praca na rzecz prawidłowego funkcjonowania rodziny, która umożliwi rozwój dzieci i młodzieży ku niezależności życiowej. Inną sferą polityki jest zapewnienie równego dostępu do edukacji i kultury dzieciom i młodzieży ze środowisk ubogich. Również dzieci i młodzież niepełnosprawna napotyka na różnego typu ograniczenia. Skutki destrukcji systemu społecznego koncentrują się szczególnie na młodym pokoleniu. Niezwykle istotnym zadaniem jest prowadzenie profilaktyki zdrowotnej, promocji zdrowego stylu życia, nauki odnajdywania się w rzeczywistości.

Drugim priorytetem regionalnej polityki społecznej jest **zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin ubogich, objętych bezrobociem oraz ich integracja ze społeczeństwem**. Zakres wykluczenia, jego koszty społeczne i materialne są nie do udźwignięcia przez społeczeństwo. Dlatego też polityka społeczna służyć powinna zmniejszaniu tego zjawiska. Odnosimy się do sytuacji osób niepełnosprawnych w kontekście likwidacji różnego typu ograniczeń, do osób uzależnionych i ich rodzin w kontekście pokonania skutków uzależnienia i ich integracji ze społeczeństwem. Racjonalne wykorzystanie środków na przeciwdziałanie wykluczeniu wymagać będzie zidentyfikowania grup wysokiego ryzyka, co pozwoli na prowadzenie efektywnych programów profilaktycznych.

Istniejący system wsparcia społecznego jest dobrą podstawą do wprowadzania nowych rozwiązań systemowych, aktywizujących klientów pomocy społecznej i zapewniających efektywne formy pomocy. **Doskonalenie systemu wsparcia społecznego** jest kolejnym priorytetem strategii regionalnej. Istniejąca infrastruktura i zasoby kadrowe pozwolą na sprostanie wyzwaniom demograficznym – starzenie się populacji, jak i prowadzenie reintegracji i aktywizacji społecznej. Samorząd województwa winien inspirować społeczność regionu do kreowania i realizacji polityki społecznej. **Wspieranie społeczeństwa obywatelskiego** poprzez m.in. wyzwolenie aktywności społecznej pozwoli na rozwiązywanie różnego typu problemów w środowisku lokalnym. W ramach tych działań zajmować się należy problematyką przestrzegania praw obywatelskich i przeciwdziałania dyskryminacji. Ubóstwo, wykluczenie społeczne jest często źródłem występowania dyskryminacji i nietolerancji. Działania w ramach realizacji strategii polityki społecznej województwa lubuskiego na lata 2005-2013 podejmowane będą w myśl **zasady przestrzegania równości płci**, oznaczającej, że ludzie mogą w sposób wolny rozwijać osobiste zdolności i dokonywać wyborów bez ograniczeń społeczno-kulturowych oraz że odmienne zachowania, ambicje i potrzeby kobiet i mężczyzn są traktowane i oceniane w oparciu o zasadę równości. Priorytety zgodne są z rekomendacjami sformułowanymi w następujących dokumentach określających politykę społeczną państwa:

- Strategia Polityki Społecznej 2002-2005. Praca i zabezpieczenia społeczne;
- Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski do 2010 r.;
- Projekcie Strategii Polityki Społecznej na lata 2007 – 2013.

Główne cele strategiczne ujęte zostały w strategii rozwoju województwa lubuskiego do roku 2020, a sama strategia polityki społecznej stanowić będzie jej integralną część.

1.2.7. Lubuska Strategia Zatrudnienia na lata 2010-2020

Lubuska Strategia Zatrudnienia na lata 2010-2020 zmierza do systematycznej poprawy na lubuskim rynku pracy, opierającej się na inteligentnym i zrównoważonym rozwoju gospodarki, sprzyjającym włączeniu zawodowemu i społecznemu.

Głównymi celami strategii jest:

- poprawa zasobu miejsc pracy i zwiększenie aktywności zawodowej ludności,
- dostosowywanie kwalifikacji kadr do zmieniających się potrzeb rynku pracy,
- promocja włączenia zawodowego i społecznego,

- wzmocnienie efektywności podejmowanych działań.

Gospodarka województwa lubuskiego znajduje się w dobrym stanie. Wzrasta produkcja sprzedana, wydajność pracy, zatrudnienie i wynagrodzenia. Niemniej jednak, biorąc pod uwagę wyzwania przyszłości, nie możemy pozwolić na stagnację sytuacji, która wprost doprowadzi do regresji. W perspektywie kolejnej dekady możliwe są dalsze procesy restrukturyzacyjne firm i całych branż (szczególnie związane z wprowadzaniem innowacji procesowych). Możliwe jest również wystąpienie nieoczekiwanych zmian sytuacji makroekonomicznej, które w dobie globalizacji, mogą mieć oddziaływanie również na nasz region. Tym samym konieczne jest podejmowanie dalszych starań w kierunku wsparcia poprawy zasobu miejsc pracy, przy czym rozumianej jako tworzenie nowych miejsc pracy i utrzymanie dotychczasowych (ich doskonalenie).

Przedłużający się czas pozostawania bez pracy powoduje wiele skutków w sferze psychologicznej i społecznej (m.in. niska motywacja do podejmowania działań w kierunku poprawy swojej sytuacji, wyuczona bezradność). Stąd konieczne jest podejmowanie inicjatyw w kierunku promocji włączenia zawodowego i społecznego osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Zwiększenie motywacji jest pierwszym, często najważniejszym krokiem w kierunku skutecznej aktywizacji zawodowej grup zagrożonych wykluczeniem zawodowym i społecznym

Wsparty zostanie dalszy rozwój aktywnej integracji. Obejmować będzie różnego rodzaju inicjatywy zmierzające do integracji zawodowej i społecznej osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym (w szczególności osób młodych do 25 roku życia, długotrwale bezrobotnych, osób powyżej 45 roku życia, osób samotnie wychowujących dzieci, mieszkańców terenów wiejskich oraz osób niepełnosprawnych). Skuteczna aktywizacja wymaga podejmowania skoordynowanych działań (począwszy od doradztwa poprzez szkolenia po wsparcie zatrudnienia). Jedynie kompleksowe i jednocześnie zindywidualizowane (dostosowane do potrzeb i możliwości danej osoby) podejście daje szansę powrotu tych osób na rynek pracy

Istotne z punktu widzenia skutecznej realizacji zapisów Strategii jest dalsze wzmocnienie efektywności podejmowanych działań. Za podstawowe uznaje się pogłębianie i zacieśnianie współpracy w ramach partnerstw lokalnych, opierających się na Lubuskim Pakcie na Rzecz Zatrudnienia, co pozwoli na możliwe pełne wykorzystanie efektu synergii. Wzmocniane będzie partnerskie podejście do działań na rzecz poprawy sytuacji na regionalnym rynku

pracy. Aktualnie w ramach Paktu funkcjonują cztery partnerstwa: Forum Poradnictwa Zawodowego, partnerstwo na rzecz badań rynku pracy, partnerstwo na rzecz kształcenia ustawicznego oraz Forum Ekonomii Społecznej. Dotychczasowe doświadczenia wskazują na pozytywne efekty podejmowanych inicjatyw i korzystną ich rolę w toku konstrukcji wspólnych działań na rzecz poprawy sytuacji na lubuskim rynku pracy.

1.2.8. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Zielonogórskiego

Strategia zrównoważonego rozwoju powiatu zielonogórskiego została opracowana na zlecenie Zarządu Powiatu w Zielonej Górze w listopadzie 2000 r.

Strategia stanowi deklarację wspólnej realizacji misji, która identyfikuje powiat zielonogórski i odróżnia go tym samym od innych powiatów w województwie, w Polsce i Europie.

Misją powiatu zielonogórskiego jest - wzrost poziomu życia mieszkańców i zapewnienie silnej pozycji powiatu na zewnątrz dzięki rozwojowi potencjału ludzkiego, gospodarczego, technologicznego, kulturalnego i ekologicznego oraz mądrego wykorzystania walorów położenia geograficznego, procesu integracji europejskiej, efektów współpracy transgraniczno - międzyregionalnej i atutów środowiska przyrodniczego. Integracja i promocja gmin powiatu zielonogórskiego przy wydatnym udziale starostwa powiatowego, występującego w roli inspiratora, mentora i koordynatora, oraz w ścisłej współpracy z władzami i samorządem szczebla wojewódzkiego.

Główny problem który został wyznaczony w strategii to: „Słaby rozwój społeczno-gospodarczy powiatu”. Natomiast celem nadrzędnym jest: „Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców powiatu, zbliżonej do standardów Unii Europejskiej”

Jednym z celów głównych strategii jest: Znaczące zmniejszenie poziomu bezrobocia i zwiększenie szans znalezienia pracy w powiecie poprzez realizację celów operacyjnych. Cel operacyjny 1 – „Sukcesywne podnoszenie świadomości społecznej”. Cel operacyjny 2 – „Aktywizacja społeczna”. Realizacja celów operacyjnych przyczyni się do zmniejszenia poziomu bezrobocia, upowszechniania rozwoju kwalifikacji, oraz podniesienia aktywności zawodowej mieszkańców powiatu.

Kolejnym celem głównym jest zwalczanie patologii społecznej poprzez realizację celu operacyjnego 1 – „Wypracowanie programów w zakresie zwalczania patologii na płaszczyźnie gmina – edukacja – policja”. Opracowanie porozumienia w skali powiatu na rzecz zwalczania zjawisk patologicznych wśród mieszkańców zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży.

II Część diagnostyczna

2.1. Charakterystyka powiatu zielonogórskiego

Powiat leży w województwie lubuskim. Od północy graniczy z powiatem świebodzińskim, od południa z powiatami żarskim i nowosolskim, od zachodu z powiatami krośnieńskim i żarskim a od wschodu z powiatem wolsztyńskim.

Powiat zielonogórski zajmuje powierzchnię 1571 km², co stanowi 11,2 % terytorium województwa lubuskiego. Zasięgiem obejmuje 5 gmin miejsko-wiejskich: Babimost, Czerwieńsk, Kargowa, Nowogród Bobrzański, Sulechów i 5 gmin wiejskich: Bojadła, Świdnica, Trzebiechów, Zabór i Zielona Góra. W centrum powiatu znajduje się miasto Zielona Góra, jako wydzielony Powiat Grodzki, oddzielna jednostka administracyjna. W skład powiatu wchodzi 123 sołectw oraz 154 miejscowości (łącznie z miastami). Pod względem powierzchni największe w powiecie są gminy: miejsko-wiejska Nowogród Bobrzański (260 km²) zajmująca 16,5 % jego terytorium, miejsko-wiejska Sulechów (237 km²) obejmująca 15,1 % jego terytorium oraz wiejska Zielona Góra (219 km²) rozpościerająca się na 13,9 % obszaru powiatu. Pozostałe gminy zajmują od 5,2 % (gmina wiejska Trzebiechów - 81 km²) poprzez 6,0 % (gmina miejsko-wiejska Babimost – 93 km²), 6,0 % (gmina wiejska Zabór - 93 km²), 6,5 % (gmina wiejska Bojadła – 102 km²), 8,2 % (gmina miejsko-wiejska Kargowa – 129 km²), 10,2 % (gmina wiejska Świdnica – 160 km²) do 12,4 % (gmina miejsko-wiejska Czerwieńsk 195 km²) terytorium powiatu zielonogórskiego.

Z końcem 2009 roku powiat liczył 91.638 mieszkańców, w tym 46.624 kobiet i 45.014 mężczyzn. Gęstość zaludnienia w powiecie wynosiła w tym czasie 58 osób na 1 km² i była niższa o 14 osób od średniej gęstości zaludnienia województwa lubuskiego.

Tabela nr 1. Gęstość zaludnienia w powiecie zielonogórskim i w poszczególnych gminach, wchodzących w jego skład z końcem 2009 roku.

Lp.	Powiat/Gmina	Ludność ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ludność na 1 km ²
1	Powiat Zielonogórski	91.638	45.014	46.624	58
2	Babimost	6.501	3.244	3.257	70
3	Czerwieńsk	9.581	4.667	4.914	49
4	Kargowa	5.812	2.834	2.978	45

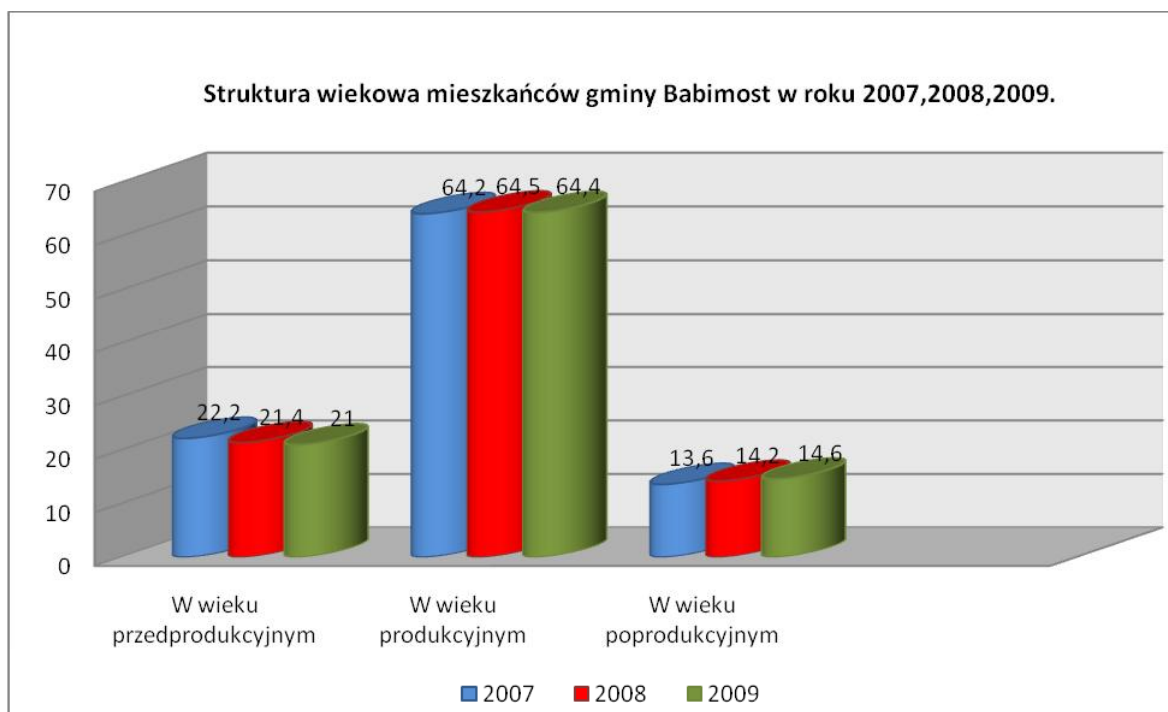
5	Nowogród Bobrzański	9.338	4.613	4.725	36
6	Sulechów	26.479	12.855	13.624	112
7	Bojadła	3.373	1.685	1.688	33
8	Świdnica	6.207	3.094	3.113	38
9	Trzebiechów	3.307	1.666	1.641	41
10	Zabór	3.706	1.843	1.863	39
11	Zielona Góra	17.334	8.513	8.821	79

Źródło: opracowanie własne wg. danych z GUS na rok 2009.

2.1.1. Charakterystyka poszczególnych gmin powiatu

Gmina miejsko-wiejska Babimost położona jest w środkowo - wschodniej części województwa lubuskiego. Sąsiaduje z gminami: Sulechów, Kargowa, Zbąszynek, Zbąszyń, Szczaniec i Siedlec. Babimost leży 34 km od Zielonej Góry i 98 km od Poznania. W odległości 5 km od miasta znajduje się lotnisko pasażerskie. Podstawowym walorem lotniska jest położenie blisko zachodniej granicy państwa i 15 km od autostrady, a także korzystne usytuowanie względem głównych korytarzy powietrznych. Przez teren gminy przebiegają ważne szlaki komunikacji samochodowej Zielona Góra - Poznań oraz zelektryfikowana linia kolejowa Zielona Góra - Zbąszynek. 15 km od Babimostu przebiega międzynarodowa trasa A2 Świecko -Warszawa, która wkrótce stanie się autostradą Wschód -Zachód. Cały obszar gminy jest zelektryfikowany i zgazyfikowany. Wszystkie miejscowości mają również wodociągi. Gmina ma charakter przemysłowo-rolniczy z różnorodnymi branżami i gałęziami przemysłu oraz z rozwiniętym rolnictwem. Wśród 425 podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie gminy, zdecydowana większość to małe firmy usługowe z następujących branż: handel, gastronomia, transport, remonty i modernizacje. Na terenie gminy dominują gleby średniej, słabej i średnio dobrej jakości. Uprawia się głównie żyto, mieszanki zbożowe, pszenicę, jęczmień, pszenice i żyto, ziemniaki, buraki cukrowe, rzepak.

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego w 2002 roku spośród 6.555 mieszkańców gminy Babimost 4.333 osoby (66,1%) posiadały własne źródło utrzymania. Wśród nich 3.375 osób utrzymywało się z pracy najemnej, a 367 osób z pracy na rachunek własny lub z dochodów z najmu, w tym 591 osoby z pracy w swoim gospodarstwie rolnym. Z niezarobkowych źródeł utrzymania korzystały 2.075 osoby, z czego 1.009 mieszkańców otrzymywało świadczenia emerytalne, a 623 osób – świadczenia rentowe. Źródła utrzymania nie ustalono dla 443 osób.



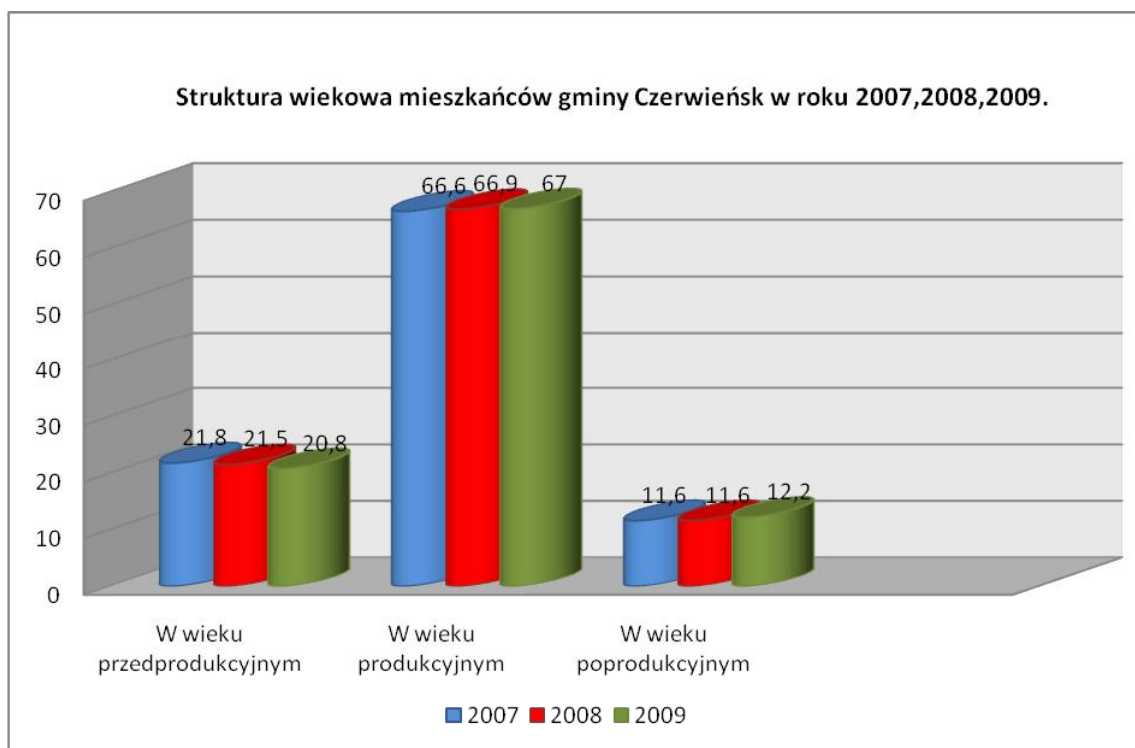
Zródło danych: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Z końcem 2009 roku gminę Babimost zamieszkiwało 6.501 mieszkańców. Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 21,0 % mieszkańców (1.365 osób), 64,4% stanowiły osoby w wieku produkcyjnym (4.187 osób), a 14,6 % - osoby w wieku poprodukcyjnym (949 osób). Struktura wiekowa mieszkańców gminy Babimost w 2009 roku, w stosunku do 2008 roku, uległa zmianie: zmniejszyła się liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, minimalnie zmniejszyła w wieku produkcyjnym, oraz wzrosła liczba ludności w wieku poprodukcyjnym.

Gmina miejsko-wiejska Czerwieńsk położona jest na obu brzegach Odry, której lodowiec wytoczył w tym miejscu kierunek wzdłuż równoleżnika, urozmaicając jej południowy bieg ku morzu. Gmina, leżąc w malowniczej pradolinie Odry, krańcem południowym dotyka Wysoczyzny Zielonogórskiej, a północnym opiera się o Wysoczyznę Lubuską. Stąd bardzo urozmaicony krajobraz. Z jednej strony sięgające aż do Czerwieńska wzgórza morenowe, na których krawędzi leżą Laski, Nietków i Wysokie. Z drugiej zaś, w okolicach Plot i Leśniowa Wielkiego, wyżłobione przez topniejący lądolód skandynawski rozległe niecki. Duże zalesienie (ponad 50%) powoduje, że teren gminy odwiedzany jest często przez zielonogórskich grzybiarzy, obserwatorów przyrody, pieszych wycieczkowiczów i amatorów

turystyki rowerowej po leśnych bezdrożach. Sąsiaduje z gminami: Bytnica, Dąbie, Skąpe, Sulechów, Świdnica, Zielona Góra. Do Zielonej Góry jest zaledwie 12 kilometrów. Przez gminę przechodzi droga: krajowa Nr.3 - Świnoujście - Szczecin - Gorzów Wielkopolski - Zielona Góra - Lubin - Legnica - Jelenia Góra - Jakuszyce, oraz wojewódzka: nr.280 - Zielona Góra - Czerwieńsk - Brody.

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego w 2002 roku spośród 9.380 mieszkańców gminy Czerwieńsk 5.660 osoby (60,3%) posiadały własne źródło utrzymania. Wśród nich 5.026 osób utrzymywało się z pracy najemnej, a 417 osób z pracy na rachunek własny lub z dochodów z najmu, w tym 217 osoby z pracy w swoim gospodarstwie rolnym. Z niezarobkowych źródeł utrzymania korzystały 3.624 osoby, z czego 1.048 mieszkańców otrzymywało świadczenia emerytalne, a 1.343 osób - świadczenia rentowe. Źródła utrzymania nie ustalono dla 1233 osób.



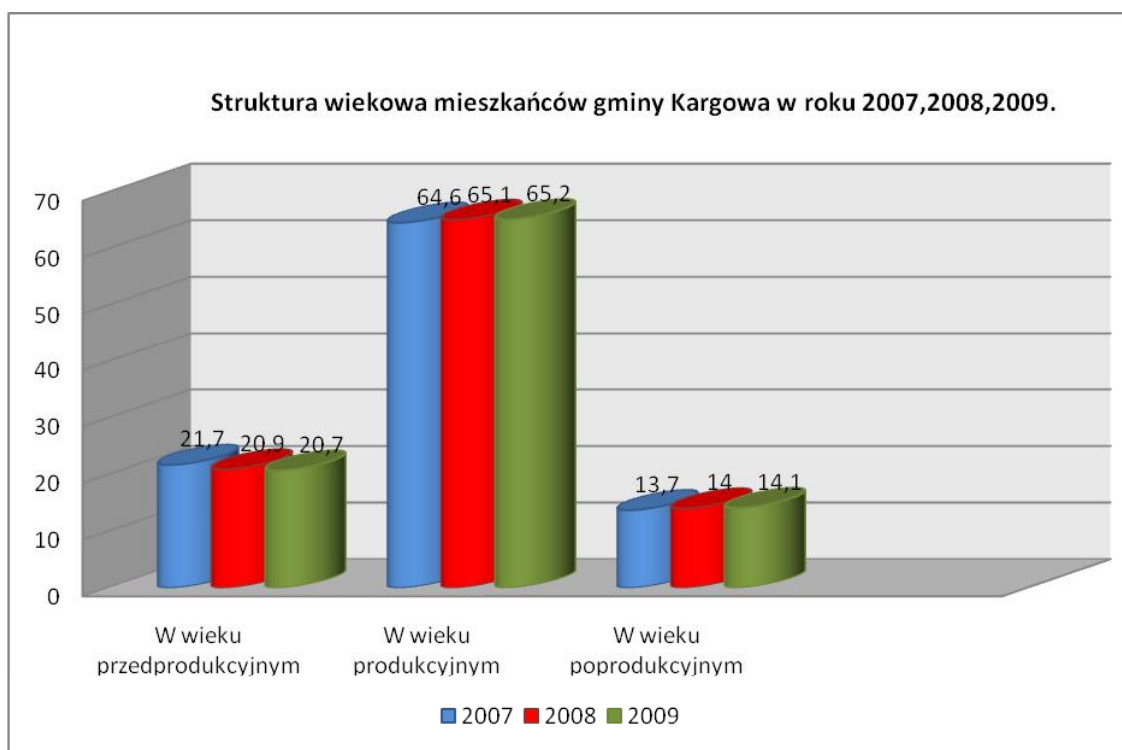
Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Z końcem 2009 roku gminę Czerwieńsk zamieszkiwało 9.581 mieszkańców. Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 20,8 % mieszkańców (1.1993 osób), 67,0% stanowiły osoby w wieku produkcyjnym (6.419 osób), a 12,2 % - osoby w wieku poprodukcyjnym (1.169 osób). Struktura wiekowa mieszkańców gminy Czerwieńsk w 2009

roku, w stosunku do 2008 roku, uległa zmianie: zmniejszyła się liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, zwiększyła w wieku produkcyjnym, oraz wzrosła liczba ludności w wieku poprodukcyjnym.

Gmina miejsko-wiejska Kargowa położona jest na południowo-wschodnich krańcach Wysoczyzny Lubuskiej w Kotlinie Kargowskiej. Miasto Kargowa zlokalizowane jest przy drodze krajowej E-32 w odległości 40 km od Zielonej Góry, 120 km od granicy niemieckiej. Przez teren gminy przepływa rzeka Obrzyca (o czystości jej wód świadczą żyjące w niej raki), która łączy się z Kanalem Obry, a poprzez Jezioro Wojnowskie z Gniłą Obrą i Kanalem Obry Leniwej, stając się częścią popularnej trasy spływów kajakowych. Na terenie gminy znajdują się jeszcze dwa jeziora: Linie i Jezioro Wojnowskie. Wody obydwu jezior obfitują w ryby. Region ten ma charakter rolniczo-turystyczny. Oprócz filii "NESTLE" brak większych zakładów przemysłowych. Rozwija się natomiast rzemiosło i handel. Istnieje tu około 400 podmiotów gospodarczych. Dominuje branża budowlana i przetwórstwa drobiu. Sąsiaduje z gminami: Babimost, Bojadła, Kolsko, Siedlec, Sulechów, Trzebiechów, Wolsztyn. Przez gminę przechodzi droga – krajowa: Nr 32 -Gubin - Połupin - Zielona Góra - Sulechów - Wolsztyn – Stęszew oraz wojewódzkie: nr 313 – Babimost - Kargowa – Klenica Nr 314 - Kargowa – Świętno.

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego w 2002 roku spośród 5.717 mieszkańców gminy Kargowa 3.609 osoby (63,1%) posiadały własne źródło utrzymania. Wśród nich 2.573 osób utrzymywało się z pracy najemnej, a 492 osób z pracy na rachunek własny lub z dochodów z najmu, w tym 544 osoby z pracy w swoim gospodarstwie rolnym. Z niezarobkowych źródeł utrzymania korzystały 2.085 osoby, z czego 708 mieszkańców otrzymywało świadczenia emerytalne, a 869 osób – świadczenia rentowe. Źródła utrzymania nie ustalono dla 508 osób.



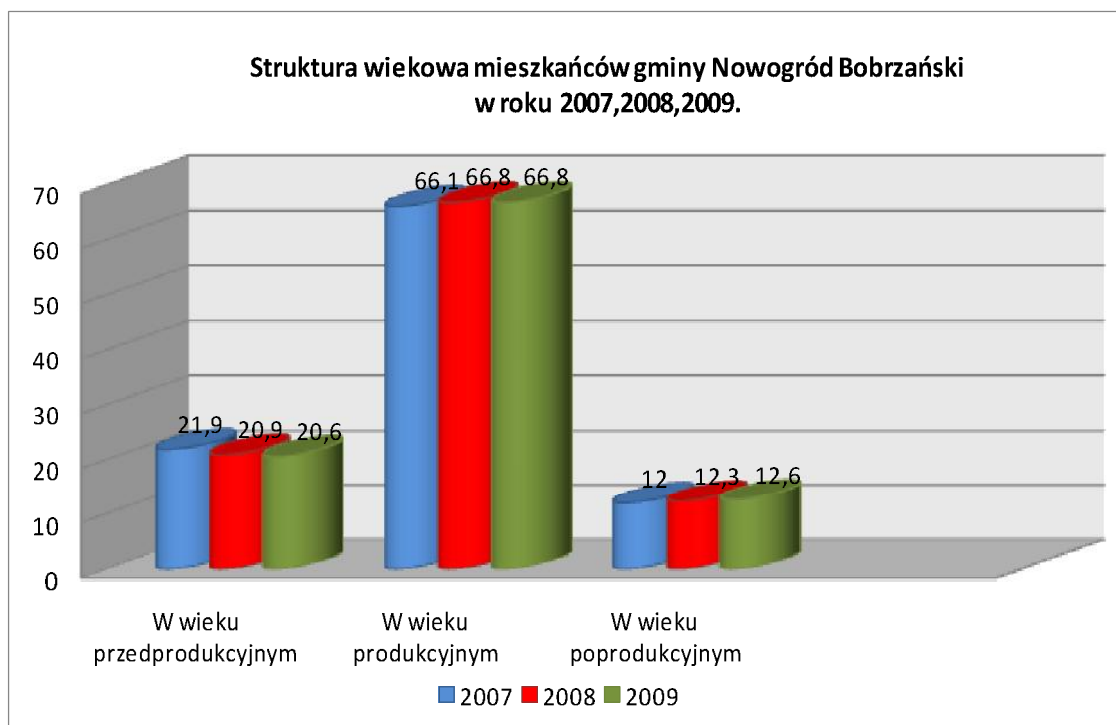
Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Z końcem 2009 roku gminę Kargowa zamieszkiwało 5.812 mieszkańców. Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 20,7 % mieszkańców (1.203 osób), 65,2% stanowiły osoby w wieku produkcyjnym (3.789 osób), a 14,1 % - osoby w wieku poprodukcyjnym (820 osób). Struktura wiekowa mieszkańców gminy Kargowa w 2009 roku, w stosunku do 2008 roku, uległa zmianie: zmniejszyła się liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, minimalnie zwiększyła w wieku produkcyjnym, oraz nieznacznie wzrosła liczba ludności w wieku poprodukcyjnym.

Gmina miejsko-wiejska Nowogród Bobrzański jest gminą leżącą w południowo-zachodniej części powiatu zielonogórskiego. Przecinają ją główne, tradycyjne szlaki komunikacyjne łączące Zieloną Górę z przejściami granicznymi w Olszynie, Łęknicy, Zasiekach i Przewozie. Z południa na północ przez gminę przepływa rzeka Bóbr. Blisko 60% jej powierzchni zajmują lasy. Na terenie gminy znajduje się częściowy leśny rezerwat "Dąbrowa Brzeznicka", w którym objęte ochroną są dąbrowa świetlista i grąd. Poza tym na terenie rezerwatu znajduje się użytek ekologiczny "Torfowisko Gruzów" o powierzchni 117,5 ha, jest on unikalny ze względu na stanowiska rzadkich gatunków zwierząt jak: bóbr, żuraw, bekas, świerszczyk, błotniak stawowy, bocian oraz kobuz. Sąsiaduje z gminami: Bobrowice, Brzeznica, Dąbie,

Jasień, Kozuchów, Lubsko, Świdnica, Zielona Góra, Żary. Przez Gminę przebiega droga - krajowa: Nr 27 - Przewóz - Żary - Zielona Góra oraz wojewódzkie: Nr 288 - Dąbie - Lubiatów - Bogaczów - Nowogród Bobrzański, Nr 295 - Nowogród Bobrzański - Żagań.

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego w 2002 roku spośród 9 324 mieszkańców gminy Nowogród Bobrzański 5 226 osoby (56,0%) posiadały własne źródło utrzymania. Wśród nich 4 351 osób utrzymywało się z pracy najemnej, a 389 osób z pracy na rachunek własny lub z dochodów z najmu, w tym 486 osoby z pracy w swoim gospodarstwie rolnym. Z niezarobkowych źródeł utrzymania korzystały 4 031 osoby, z czego 979 mieszkańców otrzymywało świadczenia emerytalne, a 1 710 osób – świadczenia rentowe. Źródła utrzymania nie ustalono dla 1 342osób.



Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

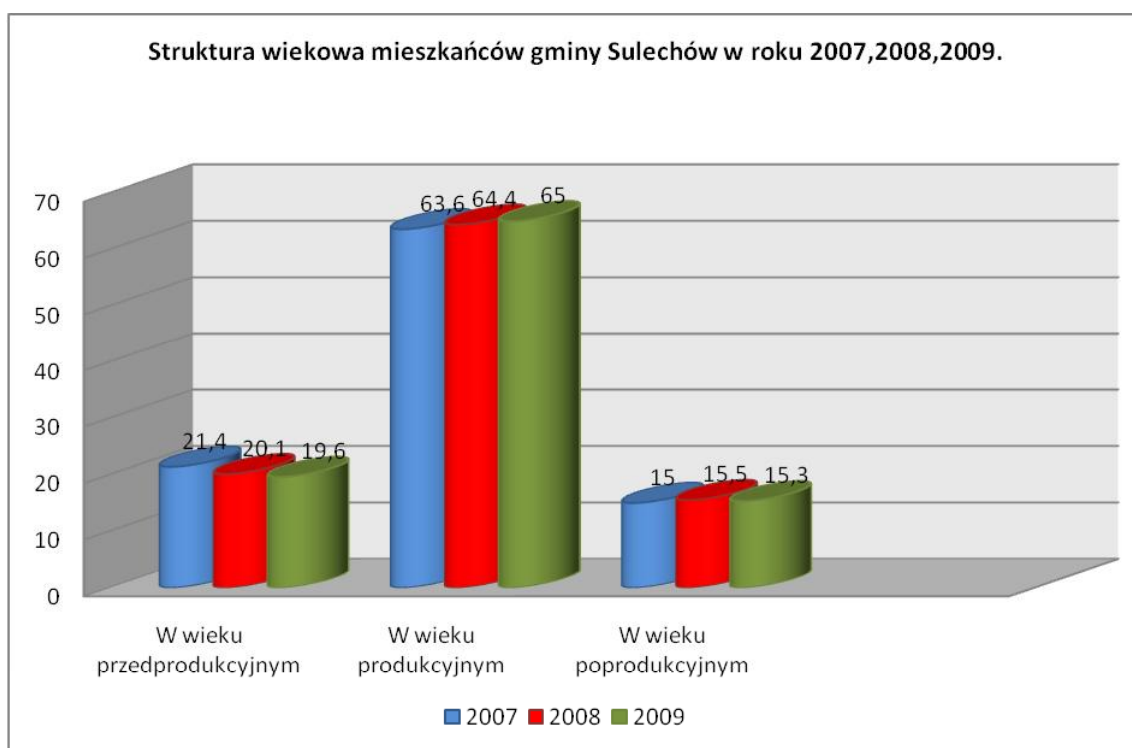
Z końcem 2009 roku gminę Nowogród Bobrzański zamieszkiwało 9.338 mieszkańców. Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 20,6 % mieszkańców (1.924 osób), 66,8% stanowiły osoby w wieku produkcyjnym (6.238 osób), a 12,6 % - osoby w wieku poprodukcyjnym (1176 osób). Struktura wiekowa mieszkańców gminy Nowogród Bobrzański w 2009 roku, w stosunku do 2008 roku, uległa zmianie: zmniejszyła się liczba osób w wieku

przedprodukcyjnym, pozostała na takim samym poziomie w wieku produkcyjnym, oraz wzrosła liczba ludności w wieku poprodukcyjnym.

Gmina miejsko-wiejska Sulechów położona jest na terenie województwa lubuskiego, na północno - wschodnim krańcu Wysoczyzny Lubuskiej. Teren gminy Sulechów charakteryzuje się interesującym polodowcowym krajobrazem, z najwyższym wzniesieniem sięgającym 145 m n.p.m., malowniczymi zboczami moreny czołowej w rejonie Cigacic, doliną Odry i Obrzycy. Miasto i gmina Sulechów położone są w centralnym punkcie województwa lubuskiego leżącego na północno-wschodnim krańcu Wysoczyzny Lubuskiej. Przez tereny gminy przepływa druga co do wielkości rzeka Polski - Odra i ponadto na odcinku ok.2 km., jako rzeka graniczna gmin - Obrzyca, z której pobierana jest woda na potrzeby mieszkańców Zielonej Góry. Na terenie gminy istnieje około 100 oznaczonych pomników przyrody, zarówno fauny, jak i flory, a wiele miejsc stanowi teren bytowania rzadkich i ginących roślin, ptaków i gadów, np. żółwia błotnego, bobra, wydry i norki amerykańskiej czy bociana czarnego, orla bielika i rybołowa. Na 15 użytkach ekologicznych, zajmujących obszar około 100 ha, występują chronione odmiany storczyków: listera jajowata, lilia złotogłów, kotewka orzecha wodnego. Do najciekawszych okazów przyrodniczych zaliczyć należy ponadto, najgrubszą w Europie, morwę białą o obwodzie pnia wynoszącym ponad 4 m, rosnącą w sąsiedztwie zabytkowej wieży ciśnień w Sulechowie, najgrubszą w Polsce sosnę pospolitą o obwodzie pnia 630 cm rosnącą w lesie przy szosie Sulechów – Poznań, czy też potężne okazy dębów. Duży kompleks leśny porastający zachodni obszar gminy stanowi doskonały teren dla grzybiarzy i amatorów pieszych wędrówek. Podobnie jak całe województwo lubuskie, gmina Sulechów znajduje się w strefie klimatu oceanicznego.

Sąsiaduje z gminami: Babimost, Czerwieńsk, Kargowa, Skąpe, Szczaniec, Świebodzin, Trzebiechów, Zielona Góra. Przez gminę przebiegają drogi – krajowe : nr 3 – Świnoujście - Szczecin - Gorzów Wielkopolski - Zielona Góra - Lubin - Legnica - Jelenia Góra – Jakuszyce, i nr 32 - Gubin - Polupin - Zielona Góra - Sulechów - Wolsztyn – Stęszew oraz wojewódzkie: nr 277 - Skąpe – Sulechów. Sulechów ma również dobre połączenia komunikacji PKP. W pobliskim Nowym Kramsku (15 km od Sulechowa) znajduje się cywilne lotnisko Babimost (Port Lotniczy Zielona Góra).

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego w 2002 roku spośród 26.368 mieszkańców gminy Sulechów 16.073 osoby (60,9%) posiadały własne źródło utrzymania. Wśród nich 13.157 osób utrzymywało się z pracy najemnej, a 2.157 osób z pracy na rachunek własny lub z dochodów z najmu, w tym 759 osoby z pracy w swoim gospodarstwie rolnym. Z niezarobkowych źródeł utrzymania korzystały 9.991 osoby, z czego 3.461 mieszkańców otrzymywało świadczenia emerytalne, a 3.330 osób – świadczenia rentowe. Źródła utrzymania nie ustalono dla 3200 osób.



Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

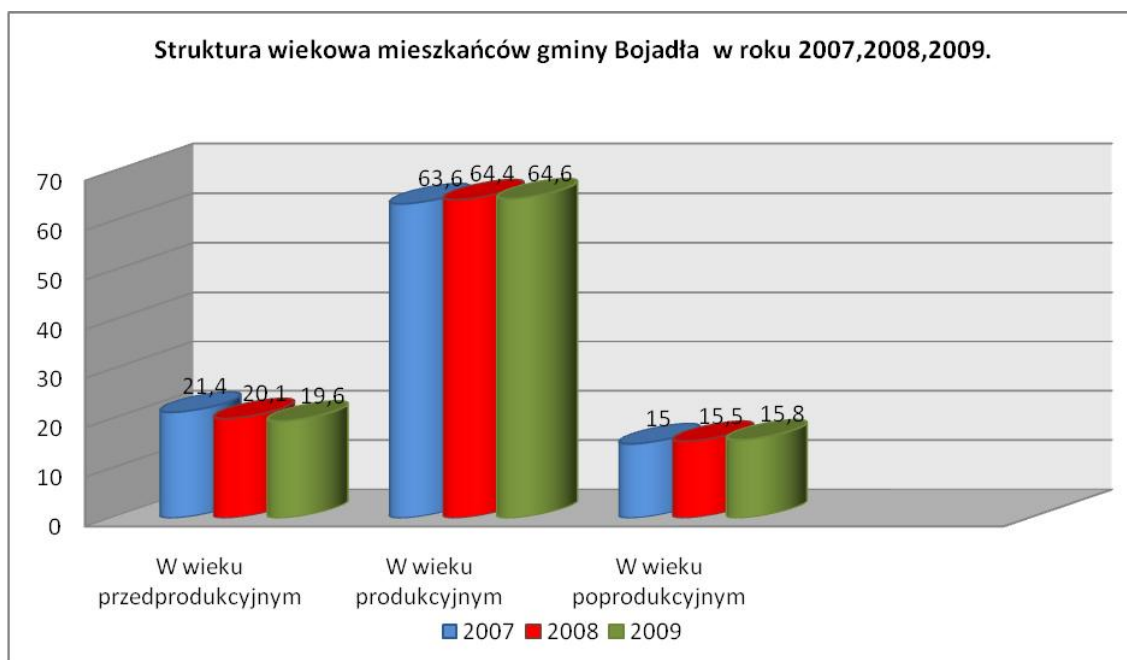
Z końcem 2009 roku gminę Sulechów zamieszkiwało 26.479 mieszkańców. Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 19,6 % mieszkańców (5.189 osób), 65,0% stanowiły osoby w wieku produkcyjnym (17.211 osób), a 15,3 % - osoby w wieku poprodukcyjnym (4.079 osób). Struktura wiekowa mieszkańców gminy Sulechów w 2009 roku, w stosunku do 2008 roku, uległa zmianie: zmniejszyła się liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, minimalnie zwiększyła w wieku produkcyjnym, oraz zmniejszyła się liczba ludności w wieku poprodukcyjnym.

Gmina wiejska Bojadła jest gminą o typowo rolniczym charakterze położoną na prawym brzegu środkowego biegu Odry w Kotlinie Kargowskiej w odległości 25 km na zachód od Zielonej Góry. Zajmuje powierzchnię około 102 km² i zamieszkuje ją prawie 3,4 tys.

mieszkańców. Atrakcją przyrodniczą są lasy, zajmujące ponad 47% powierzchni gminy, obfitujące w runo i ciekawe okazy fauny, w tym borsuka i bociana czarnego. W sferze gospodarczej rolnictwo uzupełnione jest przez zakłady przetwórstwa drzewnego, a dodatkowe miejsca pracy daje powstały w 2000 roku Dom Pomocy Społecznej w Belczu.

Sąsiaduje z gminami: Kargowa, Kolsko, Nowa Sól, Otyń, Trzebiechów, Zabór. Przez gminę przebiega droga – krajowa : nr 3 - Świnoujście - Szczecin - Gorzów Wielkopolski - Zielona Góra - Lubin - Legnica - Jelenia Góra – Jakuszyce, oraz wojewódzkie: nr 282 - Zielona Góra - Zabór – Bojadła, 317 - Granica Państwa Zgorzelec (droga 30).

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego w 2002 roku spośród 3.431 mieszkańców gminy Bojadła 1.919 osoby (55,9%) posiadały własne źródło utrzymania. Wśród nich 1.486 osób utrzymywało się z pracy najemnej, a 171 osób z pracy na rachunek własny lub z dochodów z najmu, w tym 262 osoby z pracy w swoim gospodarstwie rolnym. Z niezarobkowych źródeł utrzymania korzystały 1.484 osoby, z czego 435 mieszkańców otrzymywało świadczenia emerytalne, a 509 osób – świadczenia rentowe. Źródła utrzymania nie ustalono dla 540 osób.



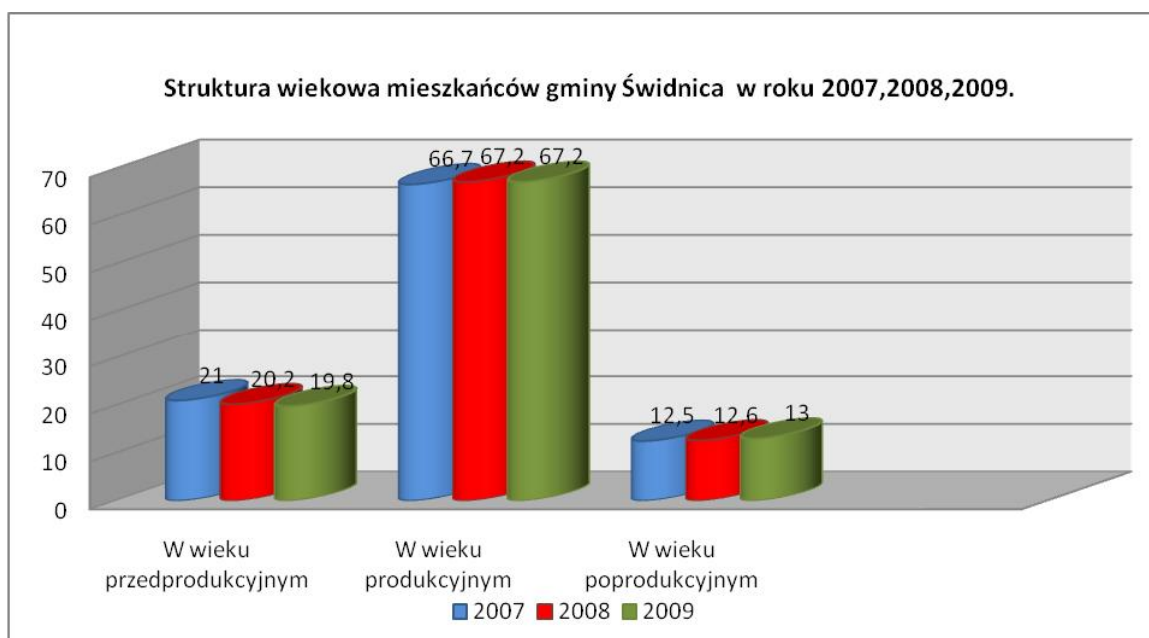
Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Z końcem 2009 roku gminę Bojadła zamieszkiwało 3.373 mieszkańców. Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 19,6 % mieszkańców (661 osób), 64,6% stanowiły osoby

w wieku produkcyjnym (2.179 osób), a 15,8 % - osoby w wieku poprodukcyjnym (533 osób). Struktura wiekowa mieszkańców gminy Bojadła w 2009 roku, w stosunku do 2008 roku, uległa zmianie: zmniejszyła się liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, minimalnie zwiększyła w wieku produkcyjnym, oraz wzrosła liczba ludności w wieku poprodukcyjnym.

Gmina wiejska Świdnica położona jest w zachodniej części powiatu zielonogórskiego. Na 160, 8 km² mieszka ponad 6 000 osób. Niemal cały jej obszar pokrywają malownicze wzniesienia Wału Zielonogórskiego. Na ich łagodnych stokach rozrzucone są wioski Ziemi Świdnickiej. Od północnych skłonów wzgórz rozpościera się rozległa równina, sięgająca aż do doliny Odry. Południowy skraj gminy to obszar wilgotnych łąk i mokradeł. Cały rejon, ciągnący się wzdłuż rzeki Śląska Ochla, jest objęty ochroną krajobrazową. Sąsiaduje z gminami: Czerwieńsk, Dąbie, Nowogród Bobrzański, Zielona Góra. Przez Gminę przebiega droga – krajowa: nr 27 - Przewóz - Żary - Zielona Góra, wojewódzka: nr 279 - Zawada - Racula - Budachów - Leśniów Wielki – Wysokie.

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego w 2002 roku spośród 5.344 mieszkańców gminy Świdnica 3.296 osoby (61,6%) posiadały własne źródło utrzymania. Wśród nich 2.657 osób utrzymywało się z pracy najemnej, a 445 osób z pracy na rachunek własny lub z dochodów z najmu, w tym 194 osoby z pracy w swoim gospodarstwie rolnym. Z niezarobkowych źródeł utrzymania korzystały 2.014 osoby, z czego 637 mieszkańców otrzymywało świadczenia emerytalne, a 771 osób – świadczenia rentowe. Źródła utrzymania nie ustalono dla 606 osób.



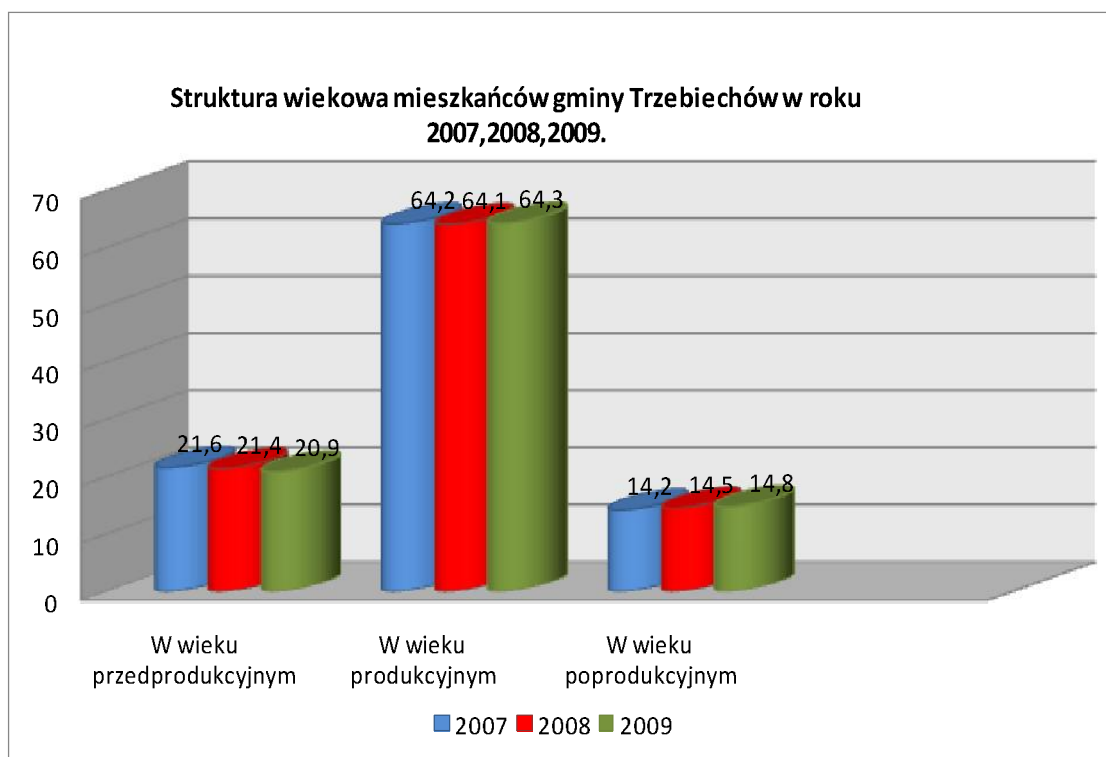
Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Z końcem 2009 roku gminę Świdnica zamieszkiwało 6.207 mieszkańców. Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 19,8 % mieszkańców (1.229 osób), 67,2% stanowiły osoby w wieku produkcyjnym (4.171 osób), a 13,0 % - osoby w wieku poprodukcyjnym (807 osób). Struktura wiekowa mieszkańców gminy Świdnica w 2009 roku, w stosunku do 2008 roku, uległa zmianie: zmniejszyła się liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, pozostała na takim samym poziomie w wieku produkcyjnym, oraz wzrosła liczba ludności w wieku poprodukcyjnym.

Gmina wiejska Trzebiechów położona jest na lewym brzegu rzeki Odry, zajmując szczególny obszar - I strefę ochrony ujęcia wody dla Zielonej Góry w południowo wschodniej części województwa lubuskiego, w odległości około 40 km od Zielonej Góry. Ten fakt warunkuje ekologiczny charakter rozwoju gminy, a jednocześnie stanowi jej walor. W gminie mieszka około 3300 osób. Przez tę gminę przepływają dwie rzeki - Odra i Obrzyca oraz 4 kanały: Głuchowski, Borkowski, Młynówka i Tomnica. Na terenie gminy istnieje rezerwat przyrody „Radowice” w obrębie którego występują rzadkie gatunki fauny i flory. Na terenie gminy znajduje się również chronione siedlisko ptactwa błotnego, rzadko występujące siedliska flory na wzgórzach Podlegórzca oraz zabytkowy starodrzew na terenie kompleksu pałacowo-parkowego w Trzebiechowie. Występuje również wiele egzotycznych drzew aklimatyzowanych na terenie Trzebiechowa oraz specyficzny – leczniczy mikroklimat.

Sąsiaduje z gminami : Bojadła, Kargowa, Sulechów, Zabór, Zielona Góra. Przez Gminę przebiega droga – krajowa : nr 3 - Świnoujście - Szczecin - Gorzów Wielkopolski - Zielona Góra - Lubin - Legnica - Jelenia Góra – Jakuszyce wojewódzka: nr 317 - Granica Państwa - Zgorzelec (droga 30)

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego w 2002 roku spośród 3.283 mieszkańców gminy Trzebiechów 1.846 osoby (56,2%) posiadały własne źródło utrzymania. Wśród nich 1.451 osób utrzymywało się z pracy najemnej, a 152 osób z pracy na rachunek własny lub z dochodów z najmu, w tym 243 osoby z pracy w swoim gospodarstwie rolnym. Z niezarobkowych źródeł utrzymania korzystały 1.425 osoby, z czego 407 mieszkańców otrzymywało świadczenia emerytalne, a 511 osób – świadczenia rentowe. Źródła utrzymania nie ustalono dla 507 osób.

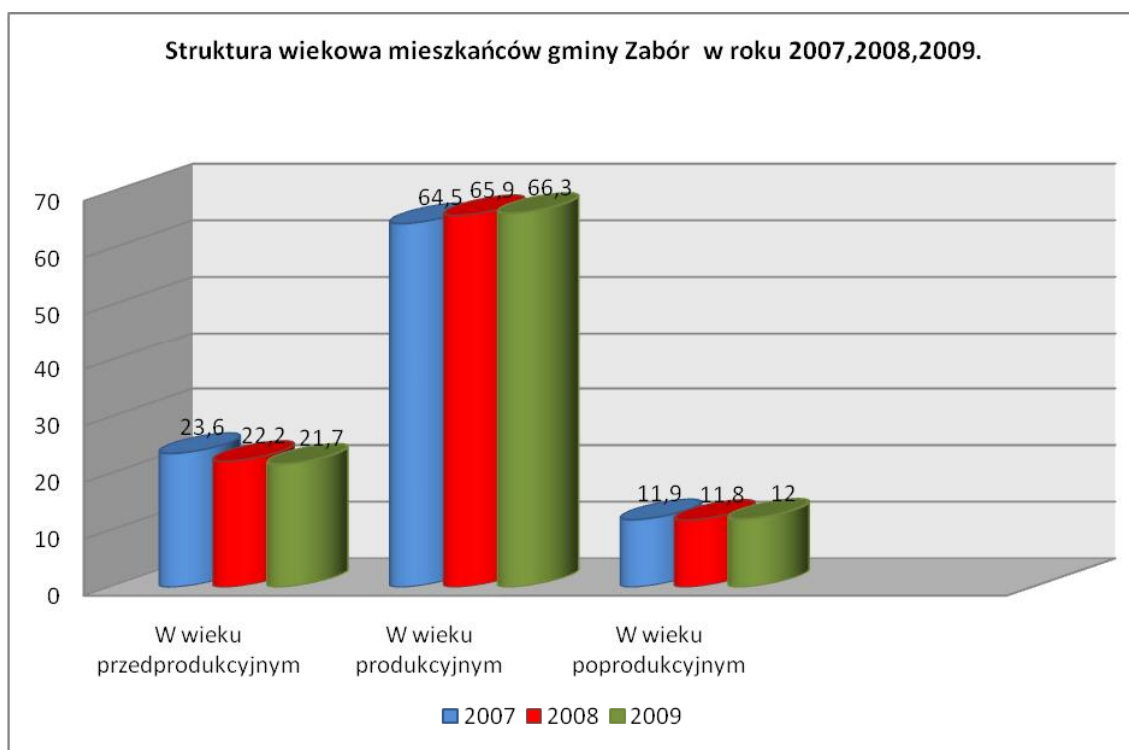


Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Z końcem 2009 roku gminę Trzebiechów zamieszkiwało 3.307 mieszkańców. Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 20,9 % mieszkańców (691 osób), 64,3% stanowiły osoby w wieku produkcyjnym (2.127 osób), a 14,8 % - osoby w wieku poprodukcyjnym (489 osób). Struktura wiekowa mieszkańców gminy Trzebiechów w 2009 roku, w stosunku

do 2008 roku, uległa zmianie: zmniejszyła się liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, nieznacznie zwiększyła w wieku produkcyjnym, oraz wzrosła liczba ludności w wieku poprodukcyjnym.

Gmina wiejska Zabór położona jest w odległości 16 km na zachód od Zielonej Góry, na dawnym szlaku saskim, w południowo-wschodniej części województwa lubuskiego. Usytuowanie w pradolinie Odry nadaje jej szczególnego uroku, a łagodne wzniesienia, jeziora, stawy i lasy zachęcają do aktywnego wypoczynku. Teren gminy obejmuje niecałe 93 km² powierzchni, które zamieszkuje blisko 3,7 tys. mieszkańców. Prawie połowę obszaru pokrywają lasy, natomiast około 3% zajmują akweny i ciek wodne. Sąsiaduje z Gminami: Bojadła, Otyń, Sulechów, Trzebiechów, Zielona Góra. Przez Gminę przebiega droga – krajowa: nr 3 - Świnoujście - Szczecin - Gorzów Wielkopolski - Zielona Góra - Lubin - Legnica - Jelenia Góra - Jakuszyce , wojewódzka: nr 282 - Zielona Góra - Zabór – Bojadła. Według danych Narodowego Spisu Powszechnego w 2002 roku spośród 3.354 mieszkańców gminy zabór 1.901 osoby (56,7%) posiadały własne źródło utrzymania. Wśród nich 1.586 osób utrzymywało się z pracy najemnej, a 208 osób z pracy na rachunek własny lub z dochodów z najmu, w tym 107 osoby z pracy w swoim gospodarstwie rolnym. Z niezarobkowych źródeł utrzymania korzystały 1.426 osoby, z czego 376 mieszkańców otrzymywało świadczenia emerytalne, a 596 osób – świadczenia rentowe. Źródła utrzymania nie ustalono dla 454 osób.



Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Z końcem 2009 roku gminę Zabór zamieszkiwało 3.706 mieszkańców. Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 21,7 % mieszkańców (804 osób), 66,3% stanowiły osoby w wieku produkcyjnym (2.457 osób), a 12,0 % - osoby w wieku poprodukcyjnym (445 osób). Struktura wiekowa mieszkańców gminy Zabór w 2009 roku, w stosunku do 2008 roku, uległa zmianie: zmniejszyła się liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, zwiększyła w wieku produkcyjnym, oraz wzrosła liczba ludności w wieku poprodukcyjnym.

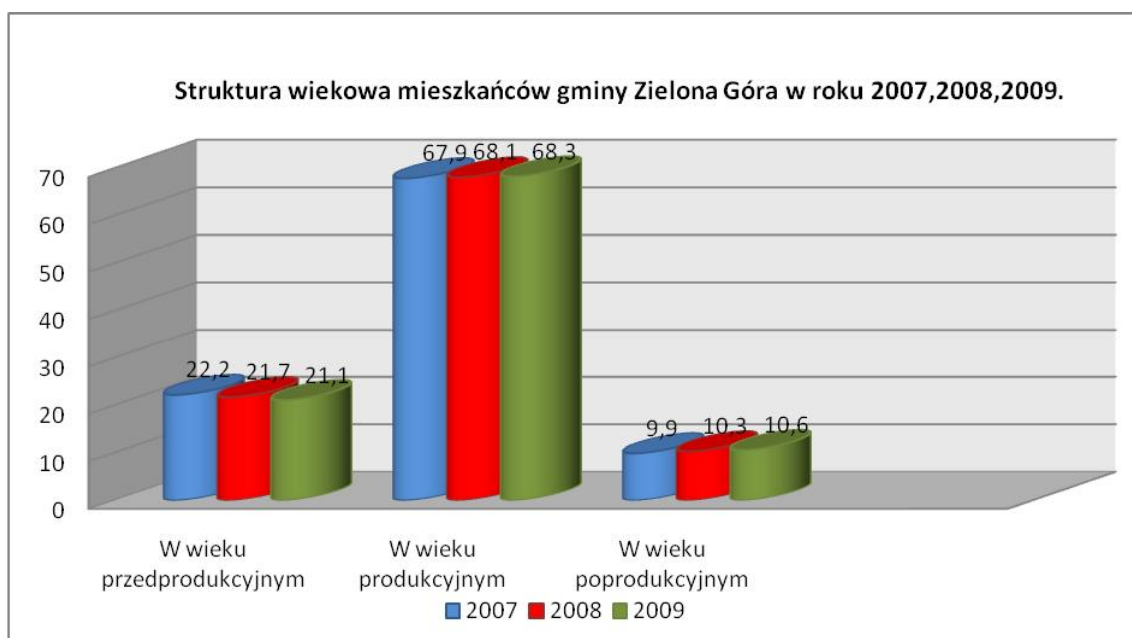
Gmina wiejska Zielona Góra położona jest w obrębie podprowincji Pojezierze Południowo-Bałtyckie, która z kolei obejmuje makroregiony: Pradolinę Warszawsko – Berlińską i Wzniesienia Zielonogórskie. Gmina jest charakteru przemysłowo rolniczego co nie przeszkadza że jest w znacznej części porośnięta lasami, dzięki czemu istnieją tu doskonale warunki dla zbieractwa owoców leśnych. Obszary bezleśne stanowią pradolinę i doliny rzek: Odry, Śląskiej Ochli, Zimnego Potoku oraz pola uprawne. W jego samym środku znajduje się miasto Zielona Góra które jest na prawach powiatu grodzkiego, jako oddzielna jednostka administracyjna. Siedzibą władz gminy jest miasto Zielona Góra. Gmina graniczy z siedmioma innymi gminami wiejskimi i miejsko-wiejskimi: gminą Zabór od wschodu, gminą Sulechów od północy, od południa z gminami: Nowa Sól, Kozuchów

i Nowogród Bobrzański i od zachodu z Świdnicą i Czerwieńskiem. Przez gminę płynie rzeka Odra oraz przebiegają ważne szlaki komunikacyjne: Drogi krajowe: nr 3 - (Świnoujście - Szczecin - Gorzów Wielkopolski - Zielona Góra - Lubin - Legnica - Jelenia Góra - Jakuszyce) nr 32 - (Gubin - Połupin - Zielona Góra - Sulechów - Wolsztyn - Stęszew), nr 27 - (Przewóz - Żary - Zielona Góra). Drogi Wojewódzkie nr 279 - gm. Czerwieńsk - m. Czerwieńsk - gm. Świdnica - gm. Zielona Góra nr 280 - gm. Zielona Góra - gm. Czerwieńsk - m. Czerwieńsk - gm. Sulechów nr 281 - gm. Zielona Góra - gm. Czerwieńsk - gm. Sulechów nr 282 - gm. Zielona Góra - gm. Zabór - gm. Bojadła nr 283 - gm. Zielona Góra, oraz 15 dróg powiatowych .

Na terenie gminy Zielona Góra znajduje się lotnisko sportowo-sanitarne AZL w Przylepie, którego właścicielem jest Aeroklub Ziemi Lubuskiej. Przez gminę przebiega linia kolejowa łącząca Zieloną Górę z Głogowem przechodząca przez Stary Kisielin oraz linia kolejowa łącząca Zieloną Górę z Poznaniem, przechodząca przez Przylep.

Dzięki szybkiemu rozwojowi gminy jest ona bardzo atrakcyjna dla przedsiębiorców między innymi dlatego, że w Nowym Kisielinie planowana jest lokalizacja Lubuskiego parku naukowo-technologicznego. Jest to kompleks terenów inwestycyjnych, który obejmie: Lubuski Park Przemysłowy Specjalnej Strefy Ekonomicznej SSE (LPP), Park Naukowo-Technologiczny Uniwersytetu Zielonogórskiego (PN-T UZ) oraz Strefę Aktywności Gospodarczej Lubuskiego Trójmiasta (SAG LT), wszystkie z przeznaczeniem dla branży wysokich technologii.

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego w 2002 roku spośród 15.004 mieszkańców gminy Zielona Góra 9.846 osoby (65,6%) posiadały własne źródło utrzymania. Wśród nich 7.671 osób utrzymywało się z pracy najemnej, a 1.775 osób z pracy na rachunek własny lub z dochodów z najmu, w tym 400 osoby z pracy w swoim gospodarstwie rolnym. Z niezarobkowych źródeł utrzymania korzystały 5.022 osoby, z czego 1.367 mieszkańców otrzymywało świadczenia emerytalne, a 2.252 osób - świadczenia rentowe. Źródła utrzymania nie ustalono dla 1.403 osób.

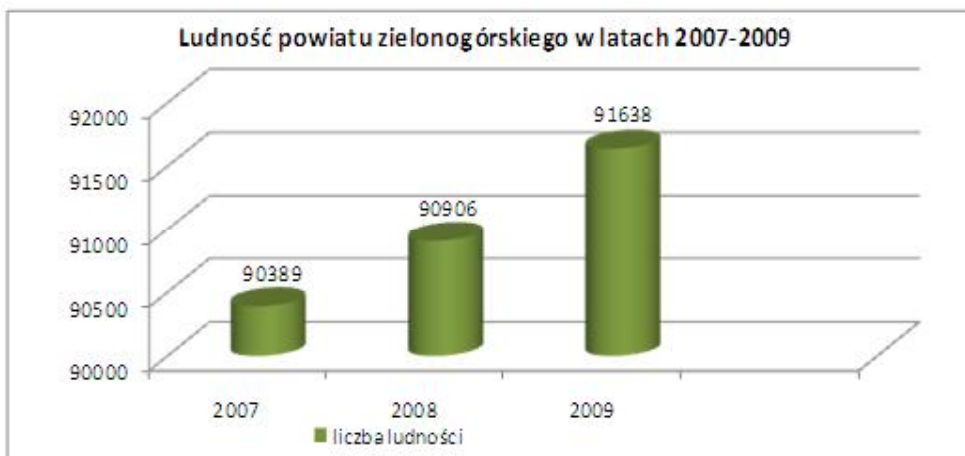


Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

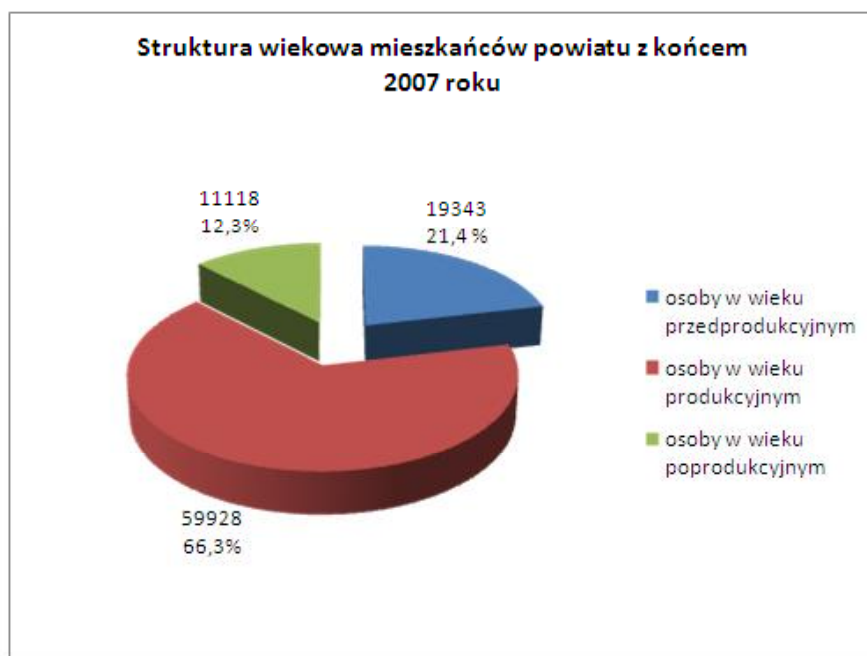
Z końcem 2009 roku gminę Zielona Góra zamieszkiwało 17.334 mieszkańców. Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 21,1 % mieszkańców (3.657 osób), 68,3% stanowiły osoby w wieku produkcyjnym (11.840 osób), a 10,6 % - osoby w wieku poprodukcyjnym (1.837 osób). Struktura wiekowa mieszkańców gminy Zielona Góra w 2009 roku, w stosunku do 2008 roku, uległa zmianie: zmniejszyła się liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, minimalnie zwiększyła w wieku produkcyjnym, oraz wzrosła liczba ludności w wieku poprodukcyjnym.

2.2. Demografia

Na przestrzeni lat 2007-2009 liczba ludności powiatu zielonogórskiego miała tendencję zwykłą (z 90.389 osób w 2007 roku do 91.638 osób w 2009 r.). Zmianom ulegała również struktura wiekowa mieszkańców. W analizowanym okresie miał miejsce znaczny i systematyczny spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym.



Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych GUS.



Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych GUS.



Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych GUS.



Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Z powyżej przedstawionych danych wynika, iż struktura wiekowa mieszkańców powiatu w latach 2007-2009 była korzystna, co przejawiało się większą liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym w porównaniu z osobami w wieku poprodukcyjnym. Jednak trzeba

spojrzeć obiektywnie na to, że liczba osób w wieku przedprodukcyjnym nieznacznie ale systematycznie zmniejsza się. Prognozując sytuację demograficzną na najbliższe lata, należy jednak zwrócić uwagę na kilka istotnych kwestii. Pierwsza z nich dotyczy systematycznie zwiększającej się ogólnej liczby ludności powiatu; druga - spadku liczby dzieci i młodzieży (w przedziale wiekowym 0-17 lat), co wynika z malejącej dzietności rodzin. Szybsza dynamika wzrostu liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do grupy produkcyjnej, przy malejącej grupie w wieku przedprodukcyjnym, sygnalizuje proces starzenia się społeczeństwa. Jednocześnie znaczna grupa mieszkańców w wieku produkcyjnym będzie kończyć swą działalność zawodową, a tym samym zasili grono seniorów. Z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego jest to o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb tej grupy odpowiedniej sfery usług społecznych. Wzrost udziału osób starszych w populacji może przyczynić się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności – obecnie prawie 60% niepełnosprawnych w kraju jest wśród osób po 55 roku życia. Dodajmy, że proces starzenia się lokalnej społeczności wynika także skądinąd z pozytywnej przesłanki – wydłużania się średniej długości życia.

Tabela nr 2. Struktura wiekowa mieszkańców poszczególnych gmin powiatu zielonogórskiego w 2009 roku.

Gmina	Ogółem	Wiek przedprodukcyjny	Wiek produkcyjny	Wiek poprodukcyjny
Gmina miejsko-wiejska Babimost	6.501	1.365	4.187	949
		21,0 %	64,4 %	14,6 %
Gmina miejsko-wiejska Czerwieńsk	9.581	1.993	6.419	1.169
		20,8 %	67,0 %	12,2 %
Gmina miejsko-wiejska Kargowa	5.812	1.203	3.789	820
		20,7 %	65,2 %	14,1 %
Gmina miejsko-wiejska Nowogród Bobrzański	9.338	1.924	6.238	1.176
		20,6 %	66,8 %	12,6 %
Gmina miejsko-wiejska Sulechów	26.479	5.189	17.211	4.079
		19,6 %	65,0 %	15,3 %
Gmina wiejska Bojadła	3.373	661	2.179	533
		19,6 %	64,6 %	15,8 %
Gmina wiejska Świdnica	6.207	1.229	4.171	807
		19,8 %	67,2 %	13,0 %
Gmina wiejska Trzebiechów	3.307	691	2.127	489
		20,9 %	64,3 %	14,8 %
Gmina wiejska Zabór	3.706	804	2.457	445
		21,7 %	66,3 %	12,0 %

Gmina wiejska Zielona Góra	17.334	3.657	11.840	1.837
		21,1 %	68,3 %	10,6 %

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na dzień 31 grudnia 2009 r. ludność powiatu zielonogórskiego liczyła ogółem 91.638 osób, wśród których 18.694 osób było w wieku przedprodukcyjnym, 61.031.036 osób w wieku produkcyjnym, a 11.913 osób w wieku poprodukcyjnym.

Analizując powyższe zestawienie, należy stwierdzić, iż proces starzenia się społeczności w największym stopniu dotyka mieszkańców gmin Bojadła i Sulechów (osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią w ww. gminach odpowiednio 15,8 i 15,3% ogółu ludności), a w najmniejszym ludność gminy Zielona Góra (tylko 10,6% mieszkańców gminy osiągnęło wiek poprodukcyjny).

Jednocześnie najmniejsze udziały (19,6-19,8 %) grupy przedprodukcyjnej występują w gminach (Sulechów, Bojadła, Świdnica). Z kolei największym odsetkiem ludności w wieku przedprodukcyjnym (21,7 %) charakteryzują się gmina Zabór. Największą liczbę osób w wieku produkcyjnym notuje się natomiast w gminach Świdnica 67,2 % i w Zielonej Górze 68,3 %.

Poziom wykształcenia lokalnej społeczności jest ważną przesłanką w procesie oceny umiejętności i radzenia sobie poszczególnych osób przede wszystkim na rynku pracy. Im bowiem dana osoba jest lepiej wykształcona, tym łatwiej potrafi się przystosować do zmiennej rzeczywistości rynku pracy.

Tabela nr 3. Ludność gmin powiatu w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 roku.

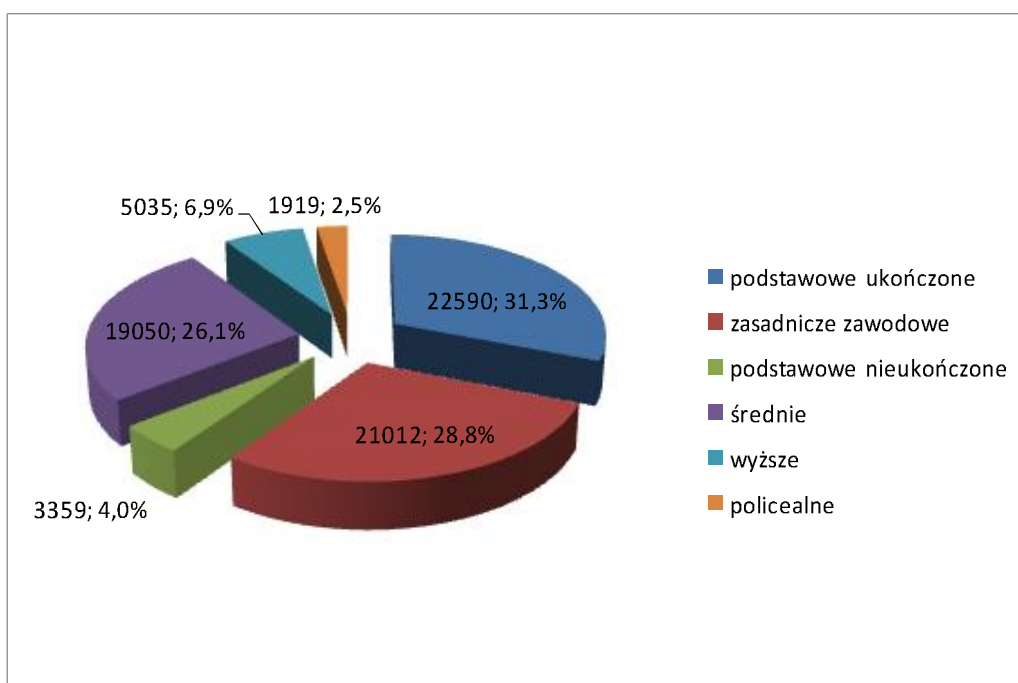
Gmina	ogółem	wyższe	policealne	średnie	zasadnicze zawodowe	podstawowe zakończone	podstawowe nieukończone i bez wykształcenia
Gmina miejsko-wiejska Babimost	5425	302	118	1333	1806	1627	239
		5,6 %	2,1 %	24,6 %	33,3 %	30,0 %	4,4 %
Gmina miejsko-wiejska Czerwieńsk	7780	428	158	2067	2271	2455	401
		5,5 %	2,0 %	26,6 %	29,2 %	31,6 %	5,1 %

Gmina miejsko-wiejska Kargowa	4734	228	181	996	1471	1646	212
		4,8 %	3,8 %	21,0 %	31,1 %	34,8 %	4,5 %
Gmina miejsko-wiejska Nowogród Bobrzański	7635	343	122	1849	2405	2456	460
		4,5 %	1,6 %	24,2 %	31,5 %	32,2 %	6,0 %
Gmina miejsko-wiejska Sulechów	22199	1749	800	6561	5865	6396	828
		7,9 %	3,6 %	29,5 %	26,4 %	28,9 %	3,7 %
Gmina wiejska Bojadła	2819	94	57	551	880	1078	159
		3,3 %	2,0 %	19,6 %	31,2 %	38,3 %	5,6 %
Gmina wiejska Świdnica	4464	358	92	1002	1254	1477	281
		8,0 %	2,0 %	22,5 %	28,1 %	33,1 %	6,3 %
Gmina wiejska Trzebiechów	2736	103	51	490	903	1038	151
		3,8 %	1,9 %	17,9 %	33,0 %	37,9 %	5,5 %
Gmina wiejska Zabór	2720	148	31	669	757	991	124
		5,5 %	1,1 %	24,6 %	27,8 %	36,4 %	4,6 %
Gmina wiejska Zielona Góra	12453	1282	309	3532	3400	3426	504
		10,3 %	2,5 %	28,4 %	27,3 %	27,5 %	4,0 %
Powiat Zielonogórski	72965	5035	1919	19050	21012	22590	3359

Źródło danych: Badanie własne według Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 r.

W 2002 roku teren powiatu zielonogórskiego zamieszkiwały 87.994 osoby. Analizując strukturę wykształcenia ludności w wieku 13 lat i więcej (72.965osób), należy stwierdzić, iż największe grupy stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym 31,3% (22.590 osoby), zasadniczym zawodowym 28,8% (21.012osób), wyższym 6,9% (5.035 osoby) a wykształceniem policealnym legitymowały się (1.919 osoby), średnim 26,1% (19.050), podstawowym nie ukończonym 4,0% (3.359).

Ludność powiatu w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 r.

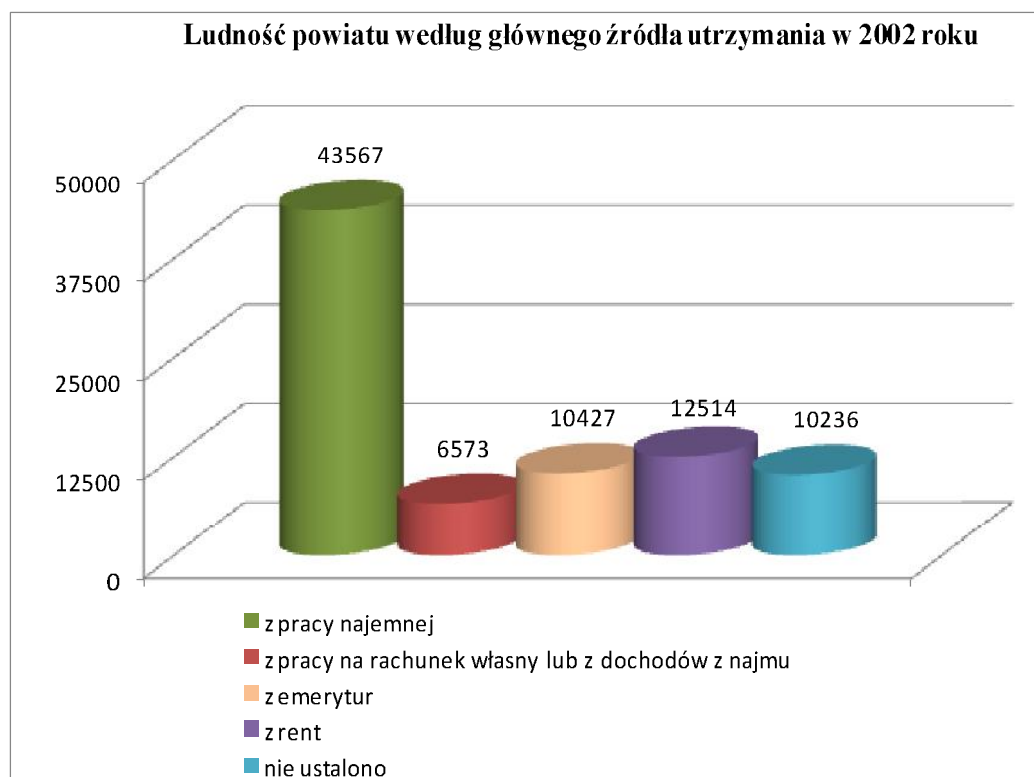


Źródło danych: Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002 r.

Analiza poziomu wykształcenia ludności w poszczególnych gminach powiatu zielonogórskiego prowadzi do wniosku, że w 2002 roku najwyższym poziomem wykształcenia charakteryzowała się ludność gmin wiejskich: w gminie Zielona Góra największy odsetek populacji legitymował się wykształceniem wyższym (10,3% ogółu mieszkańców gminy w wieku 13 i więcej lat) oraz w gminie Świdnica (8,0 %).

W gminie wiejskiej Zielona Góra (29,5 %) i gminie miejsko-wiejskiej Sulechów (28,4 %) mieszkał największy odsetek osób z wykształceniem średnim. W gminach miejsko-wiejskich największy odsetek osób z wykształceniem policealnym mieszkał w gminie Sulechów (3,6 %) i gminie Kargowa (3,8 %). Natomiast największy odsetek osób z wykształceniem

zasadniczym zawodowym mieszkał w gminie miejsko-wiejskiej Babimost (33,3%) i gminie wiejskiej Trzebiechów (33,0%). W gminie Bojadła, na tle pozostałych gmin, największy odsetek mieszkańców posiadał wykształcenie podstawowe (38,3%), a osób z nieukończonym wykształceniem podstawowym lub bez wykształcenia najwięcej było w gminie wiejskiej Świdnica (6,3%).



Źródło danych: Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002 r.

W 2002 roku spośród 87.994 mieszkańców powiatu 53.943 osób (61,3%) posiadało własne źródło utrzymania. Wśród nich 43.567 osoby utrzymywały się z pracy najemnej, a 6.573 osób z pracy na rachunek własny lub z dochodów z najmu, w tym 3.803 osób z pracy w swoim gospodarstwie rolnym. Z niezarobkowych źródeł utrzymania korzystało 33.177 osób, z czego 10.427 mieszkańców powiatu otrzymywało świadczenia emerytalne, a 12.514 osób – świadczenia rentowe. Źródła utrzymania nie ustalono dla 10.236 osób.

2.3. Problemy społeczne z perspektywy poszczególnych Ośrodków Pomocy Społecznej

System pomocy społecznej jako jeden z elementów zabezpieczenia społecznego polityki społecznej państwa ma za zadanie wspieranie osób i rodzin, które z przyczyn obiektywnych nie są w stanie zaspokoić swoich elementarnych potrzeb życiowych. Według ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1).

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3. 1). ustawa z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U z 2 lipca 2009 r. Nr 175 poz. 1362) stwierdza, że udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

1) ubóstwa; **2)** sieroctwa; **3)** bezdomności; **4)** bezrobocia; **5)** niepełnosprawności; **6)** długotrwałej lub ciężkiej choroby; **7)** przemocy w rodzinie; **7a)** potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi; **8)** potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; **9)** bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; **10)** braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze; **11)** trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą; **12)** trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; **13)** alkoholizmu lub narkomanii; **14)** zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej; **15)** klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie poszczególnych gmin powiatu zielonogórskiego odpowiedzialnych jest 10 ośrodków pomocy społecznej – 5 w gminach miejsko – wiejskich, 5 w gminach wiejskich. Do ich podstawowych obowiązków należy:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej;
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych);
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym;
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

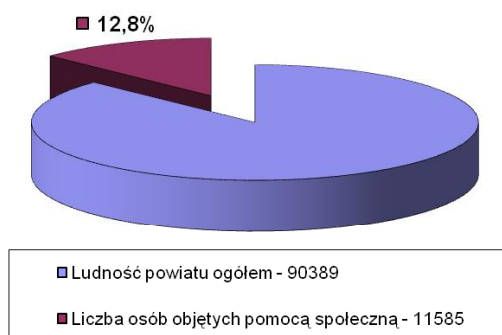
Liczba osób objętych systemem pomocy społecznej ulega nieustannym zmianom. Decydujący wpływ na korzystanie z systemu pomocy społecznej w Polsce mają regulacje prawne zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz innych aktach normatywnych. Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe osoby i rodziny. Kryterium to ustalono na poziomie 477 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej (poprzednio 461 zł) i 351 zł na osobę w rodzinie (poprzednio 316 zł). Jest to kryterium dochodowe obowiązujące od 1 października 2009 r. zgodnie z Rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 29 lipca 2009 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz. U. 2009 nr 127 poz. 1055). Niski poziom kwot uprawniających do przyznania świadczeń zawęża liczbę uprawnionych i może istotnie wypaczać skalę występującego ubóstwa.

Tabela nr 4. Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w latach 2007-2009.

ROK	2007	2008	2009
Liczba rodzin objętych pomocą społeczną	3588	3155	3226
Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną	11584	9570	9975

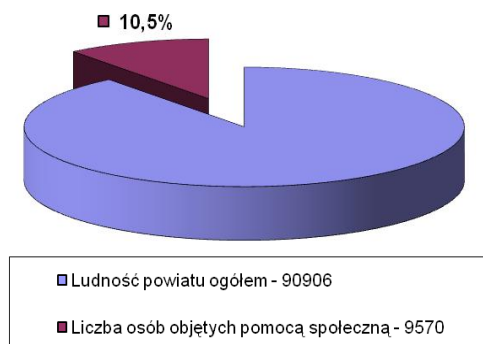
Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie danych OPS w powiecie zielonogórskim.

Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w powiecie zielonogórskim w 2007r.



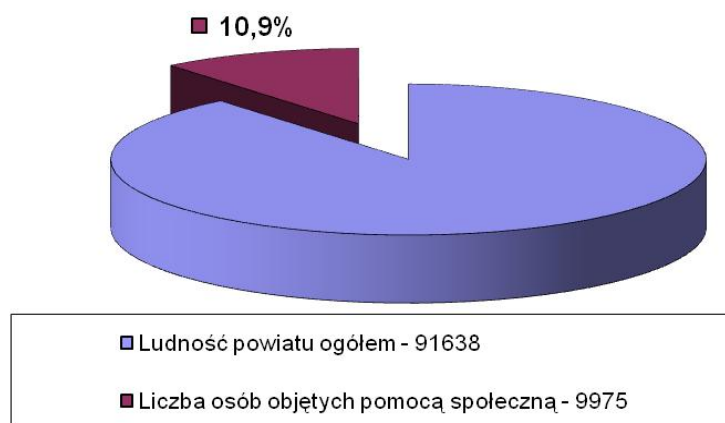
Źródło danych: na podstawie danych OPS

Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w powiecie zielonogórskim w 2008r.



Źródło danych: na podstawie danych OPS

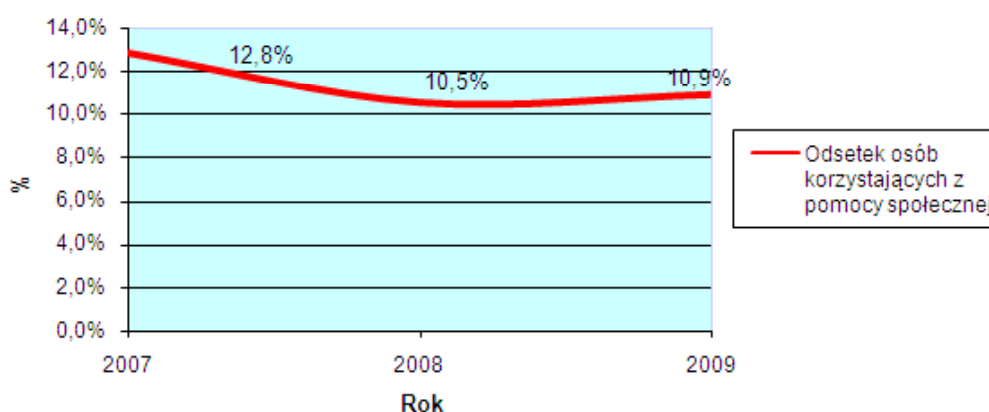
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w powiecie zielonogórskim w 2009r.



Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie danych OPS w powiecie zielonogórskim.

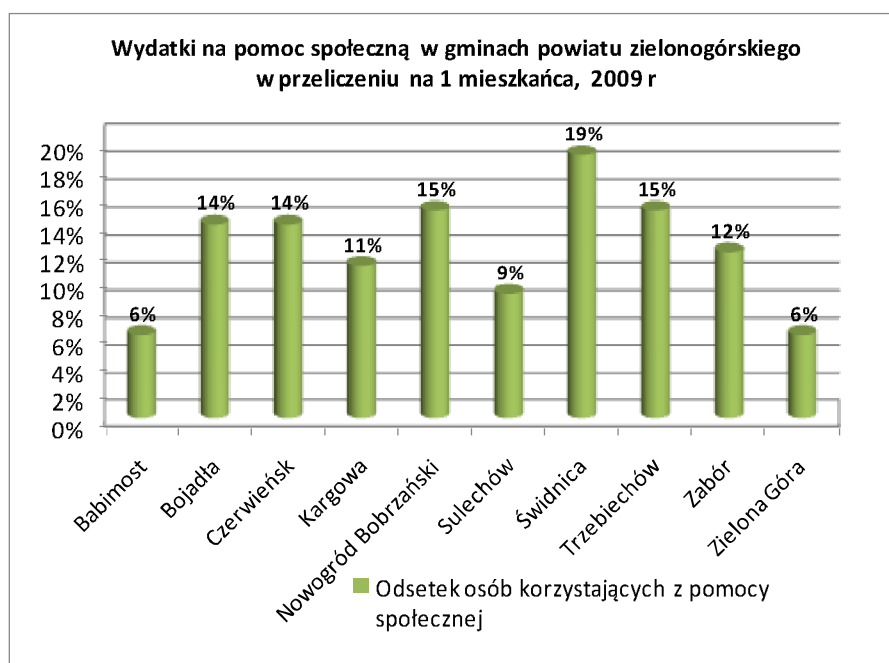
W ciągu lat 2007-2009 nastąpił spadek (2008r.) a następnie ponowny wzrost ilości rodzin objętych pomocą społeczną. Jedną z przyczyn spadku ilości osób korzystających z pomocy społecznej była stosunkowo dobra koniunktura gospodarcza w 2008r oraz spadek bezrobocia, która uległa zdecydowanemu pogorszeniu pod koniec 2008 i w 2009 roku, skutkująca przede wszystkim wzrostem bezrobocia i ubóstwa, które są najczęstszymi powodami wykluczenia społecznego zarówno w powiecie jak i na obszarze całego woj. lubuskiego. Liczba objętych pomocą społeczną obejmuje również członków rodzin osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie.

Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w powiecie zielonogórskim w latach 2007-2009



Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie danych OPS w powiecie zielonogórskim.

Na syndrom głębokiego ubóstwa składa się bezrobocie połączone z niskim poziomem wykształcenia głowy gospodarstwa domowego, wielodzietność oraz fakt zamieszkania w małych ośrodkach miejskich oraz na wsi, szczególnie na obszarach dotkniętych bezrobociem strukturalnym. Wzrost skali ubóstwa w ostatnich latach dokonał się przy poprawie przeciętnej sytuacji materialnej ogółu społeczeństwa, co świadczy o rosnących w społeczeństwie nierównościach w sytuacji dochodowej i poziomie życia.

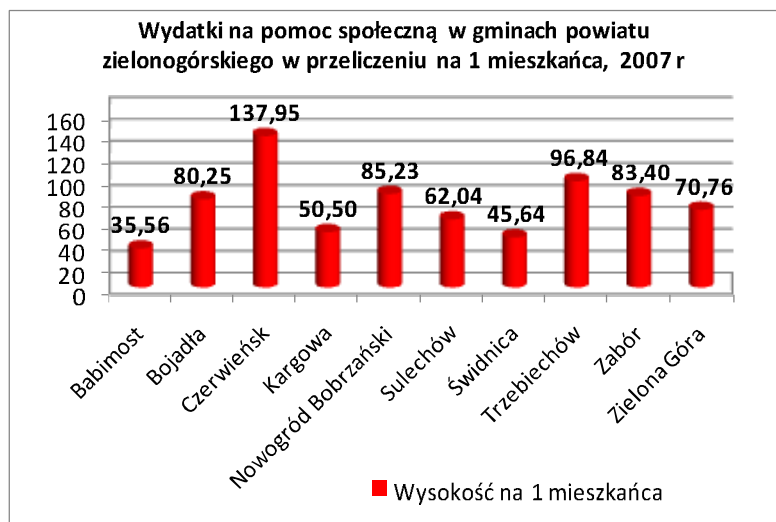


Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie danych OPS w powiecie zielonogórskim.

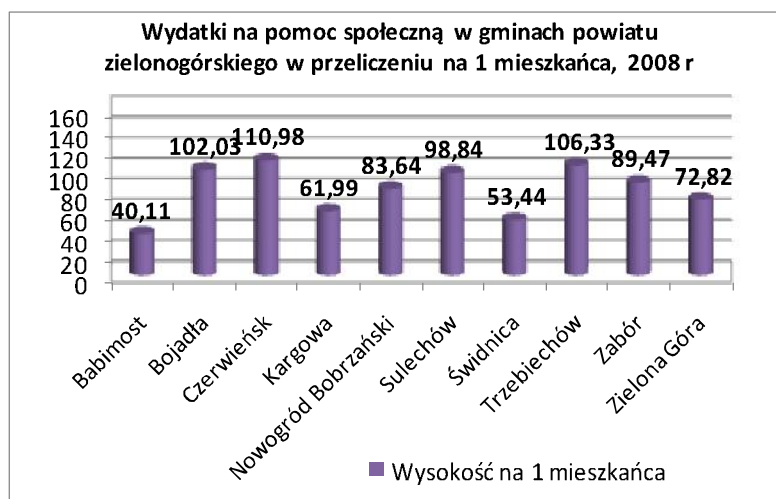
Porównując odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w gminach powiatu zielonogórskiego w 2009 r., należy zauważyć znaczne różnice w odniesieniu do poszczególnych gmin (takie różnice widoczne były w latach poprzednich: 2007, 2008). Najwyższe wartości omawiany wskaźnik osiągnął w gminie Świdnica, gdzie z pomocy społecznej w 2009 roku korzystało 19 proc. mieszkańców. Najniższy odsetek ludności korzystającej z pomocy odnotowano w gminie Zielona Góra i Babimost. O trudnej sytuacji ludności przekonujemy się także na przykładzie gmin Trzebiechów, Nowogród Bobrzański, Czerwieńsk i Bojadła, w których wsparcia potrzebowało około 14-15 procent mieszkańców.

Wysokość środków finansowych pozostających w dyspozycji ośrodków pomocy społecznej była zróżnicowana. Uwzględniając wydatki na zadania własne pochodzące z budżetu gminy, kwoty na zadania zlecone uzyskane z budżetu państwa, a następnie przeliczając wartości

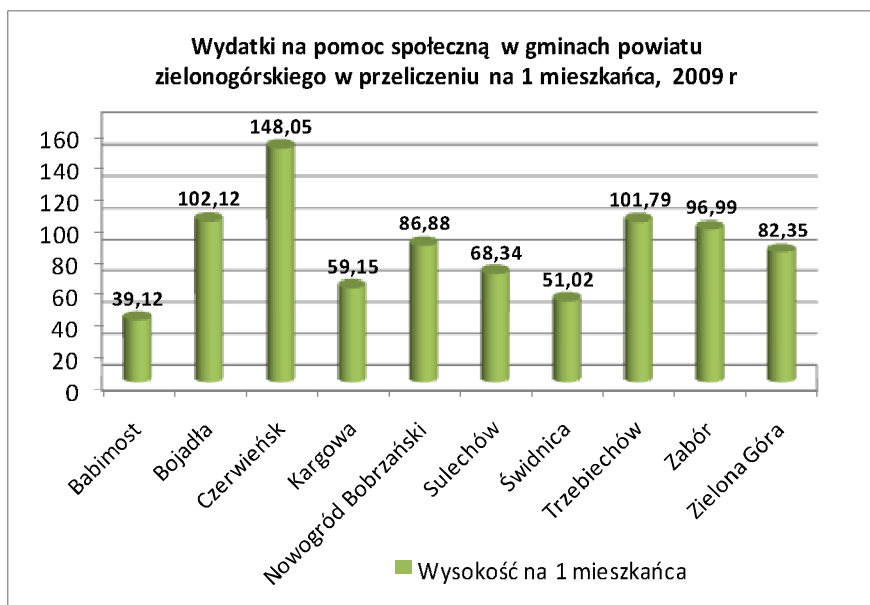
na jednego mieszkańca uzyskaliśmy dane dla poszczególnych gmin powiatu w zakresie wydatkowania środków na system pomocy społecznej.



Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie danych OPS w powiecie zielonogórskim.



Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie danych OPS w powiecie zielonogórskim.

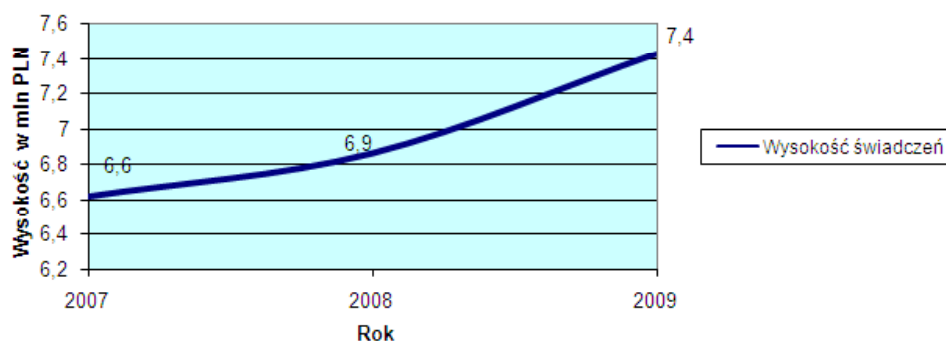


Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie danych OPS w powiecie zielonogórskim.

Prezentowane w zestawieniach za lata 2007-2009 kwoty były mocno zróżnicowane - od wartości najniższych w przypadku gminy Babimost i Świdnica, gdzie średnia oscylowała w granicach ok. 40-50 PLN, po Czerwieńsk, Trzebiechów oraz Bojadła, gdzie wysokość środków przypadających na jednego mieszkańca wynosiła ponad 100 PLN.

Ilość środków budżetowych przeznaczanych na system pomocy społecznej wynika z różnych czynników. Tylko częściowo jest odzwierciedleniem istniejącego ubóstwa mieszkańców i związanych z tym realnych potrzeb, częściowo jest wynikiem zamożności samej jednostki samorządu terytorialnego, która może wyasygnować mniej lub więcej środków finansowych na wsparcie mieszkańców. Najczęściej udzielaną formą pomocy są świadczenia pieniężne. Analizując możliwości przyznawania przez ośrodki pomocy społecznej świadczeń finansowych, należy wskazać na podstawowe zasiłki, którymi obecnie są: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy, specjalny zasiłek celowy, składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne oraz pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie.

Wysokość przyznanych świadczeń socjalnych w powiecie zielonogórskim w latach 2007-2009



Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie danych OPS w powiecie zielonogórskim.

W latach 2007-2009 wysokość przyznanych świadczeń socjalnych wzrastała. W roku 2009 suma wypłaconych świadczeń wyniosła 7,4 mln PLN.



Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie danych OPS w powiecie zielonogórskim.

Większość świadczeń jest przyznawana w drodze decyzji administracyjnej. Beneficjenci niezadowoleni z uzyskanej pomocy mają prawo odwołać się do Samorządowego Kolegium Odwoławczego, które, w trybie administracyjnym, może decyzję ośrodka pomocy społecznej utrzymać w mocy, uchylić w części lub całości albo przekazać do ponownego rozpoznania.

Obraz pojawiających się w poszczególnych gminach kwestii społecznych prezentujemy w zestawieniach, które odzwierciedlają najpoważniejsze determinanty istniejącej w latach 2007-2009 sytuacji społecznej. Zestawienia przedstawiono tabelarycznie.

Tabela nr 5. Zestawienia danych dotyczących realizacji pomocy społecznej w gminach na rok 2007.

Gmina	Ludność	Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenia	Liczba rodzin objętych pomocą społeczną	Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną	Odsetek osób, korzystających z pomocy społecznej w ogóle mieszkańców gminy	Wysokość wydatków na pomoc społeczną	Wysokość wydatków na pomoc społeczną w przeliczeniu na 1 mieszkańca	Liczba pracowników socjalnych
Babimost	6520	234	146	499	8%	231858	35,6	4
Bojadła	3407	214	143	481	14%	273418	80,3	2
Czerwieńsk	9544	903	518	1590	17%	1316629	138,0	6
Kargowa	5795	311	190	680	12%	292655	50,5	9
Nowogród Bobrzański	9323	698	379	1316	14%	794626	85,2	12
Sulechów	26389	1490	830	2600	10%	1637144	62,0	67
Świdnica	5955	600	495	1904	32%	277732	46,6	13
Trzebiechów	3251	342	181	607	19%	314839	96,8	3
Zabór	3595	287	181	524	15%	299813	83,4	4
Zielona Góra	16610	957	525	1383	8%	1175334	70,8	9

Źródło: Badanie własne na podstawie danych z OPS.

Tabela nr 6. Zestawienia danych dotyczących realizacji pomocy społecznej w gminach na rok 2008.

Gmina	Ludność	Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenia	Liczba rodzin objętych pomocą społeczną	Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną	Odsetek osób, korzystających z pomocy społecznej w ogóle mieszkańców gminy	Wysokość wydatków na pomoc społeczną	Wysokość wydatków na pomoc społeczną w przeliczeniu na 1 mieszkańca	Liczba pracowników socjalnych
Babimost	6491	209	127	434	7%	260357	40,1	4
Bojadła	3367	246	133	427	13%	343533	102,0	2
Czerwieńsk	9623	718	463	1325	14%	1067992	111,0	8
Kargowa	5778	284	178	611	11%	358204	62,0	8
Nowogród Bobrzański	9314	678	375	1270	14%	778999	83,6	13
Sulechów	26434	1438	750	2205	8%	1819689	68,8	68
Świdnica	6080	434	356	1216	20%	324913	53,4	13
Trzebiechów	3281	266	147	469	14%	348883	106,3	3
Zabór	3623	268	163	471	13%	324139	89,5	4
Zielona Góra	16915	850	463	1142	7%	1231806	72,8	8

Źródło: Badanie własne na podstawie danych z OPS.

Tabela nr 7. Zestawienia danych dotyczących realizacji pomocy społecznej w gminach na rok 2009.

Gmina	Ludność	Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenia	Liczba rodzin objętych pomocą społeczną	Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną	Odsetek osób, korzystających z pomocy społecznej w ogóle mieszkańców gminy	Wysokość wydatków na pomoc społeczną	Wysokość wydatków na pomoc społeczną w przeliczeniu na 1 mieszkańca	Liczba pracowników socjalnych
Babimost	6501	196	120	403	6%	254310	39,12	4
Bojadła	3373	257	142	477	14%	344443	102,12	3
Czerwieńsk	9581	736	473	1364	14%	1418495	148,05	8
Kargowa	5812	284	186	645	11%	343798	59,15	7
Nowogród Bobrzański	9338	688	405	1379	15%	811262	86,88	15
Sulechów	26479	1373	772	2441	9%	1809500	68,34	71
Świdnica	6207	380	327	1210	19%	316673	51,02	11
Trzebiechów	3307	273	152	489	15%	336606	101,79	4
Zabór	3706	267	172	459	12%	359443	96,99	5
Zielona Góra	17334	835	477	1108	6%	1427403	82,35	8

Źródło: Badanie własne na podstawie danych z OPS.

Tabela nr 8. Powody korzystania z pomocy społecznej w gminach powiatu zielonogórskiego w roku 2007.

	Babimost	Bojadla	Czerwieńsk	Kargowa	Nowogród Bobrzański	Sulechów	Świdnica	Trzebiechów	Zabór	Zielona Góra
ubóstwo	94	137	419	118	333	367	495	164	93	213
sieroctwo	0		0	1	0	0	1	0	0	0
bezdomność	2	1	8	3	2	17	3	1	4	11
potrzeba ochrony macierzyństwa	43	23	2	5	31	20	25	32	20	113
bezrobocie	52	75	345	114	266	367	452	102	78	305
niepełnosprawność	58	38	207	78	183	396	25	55	44	158
długotrwała lub ciężka choroba	72	57	65	72	85	296	17	29	31	231
bezradność w sprawach opiek - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	36	32	200	44	146	662	30	69	7	121
przemoc w rodzinie	0	0	1	1	2	5	20	4	0	21
potrzeba ochrony ofiar handlu	0	0		0	0	0	0	0	0	0

alkoholizm	4		24	21	16	21	234	24	31	25	23
narkomania	0		0	0	0	1	8	1	0	0	0
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	3		5	5	1	10	6	2	5	1	2
brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo - wychowawcze	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0
trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0
zdarzenie losowe	0		2	1	0	2	6	7	0	1	6
sytuacja kryzysowa	0		0	0	0	0	0	7	0	0	2
klęska żywiołowa lub ekologiczna	0		0		0	0	0	0	0	0	1

Źródło: Badanie własne na podstawie danych z OPS.

Tabela nr 9. Powody korzystania z pomocy społecznej w gminach powiatu zielonogórskiego w roku 2008 .

	Babimost	Bojadla	Czerwieńsk	Kargowa	Nowogród Bobrzański	Sulechów	Świdnica	Trzebiechów	Zabór	Zielona Góra
ubóstwo	77	99	364	102	295	352	202	127	96	172
sieroctwo	0			1	0	3	0	0	0	0
bezdomność	2		10	2	2	18	2	1	1	17
potrzeba ochrony macierzyństwa	39	31	15	8	54	28	53	30	11	87
bezrobocie	24	71	281	96	247	346	198	63	69	242
niepełnosprawność	57	31	205	57	176	354	30	52	43	171
długotrwała lub ciężka choroba	76	53	40	72	90	292	42	21	27	293
bezradność w sprawach opiek - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	38	29	158	40	98	614	52	57	14	118
przemoc w rodzinie	0	0	1	0	4	27	20	2	0	0
potrzeba ochrony ofiar handlu	0	0		0	0	0	44	0	0	0

alkoholizm	3		19	37	15	24	194	2	29	20	26
narkomania	0		0		0	2	8	1	0	0	0
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	2		3	2	1	5	8	1	3	1	7
brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo - wychowawcze	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0
trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy	0		0	0	0	0	0	1	0	0	0
zdarzenie losowe	0		0	2	6	1	4	8	0	0	1
sytuacja kryzysowa	0		0	1	0	0	1	0	0	0	0
klęska żywiołowa lub ekologiczna	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: Badanie własne na podstawie danych z OPS.

Tabela nr 10. Powody korzystania z pomocy społecznej w gminach powiatu zielonogórskiego w roku 2009.

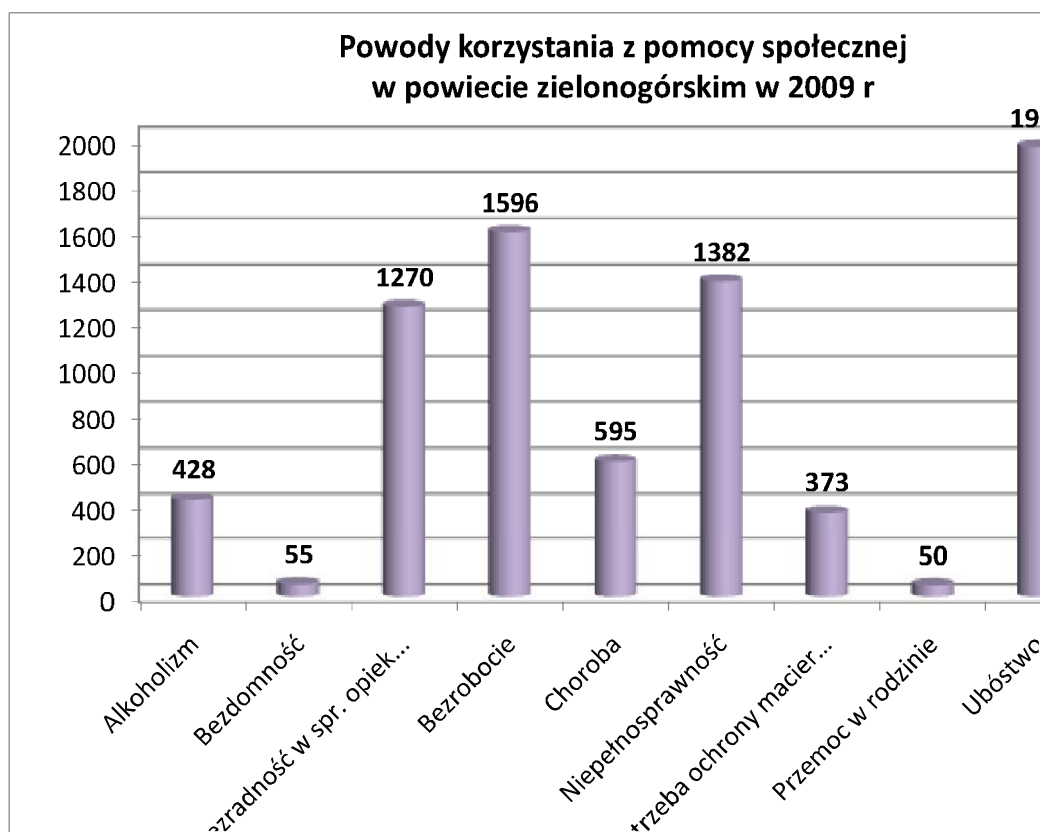
	Babimost	Bojadla	Czerwieski	Kargowa	Nowogród Bobrzański	Sulechów	Świdnica	Trzebiechów	Zabór	Zielona Góra
ubóstwo	62	23	362	116	310	420	196	136	130	212
sieroctwo	0	0	0	0	0	6	0	0	0	0
bezdomność	2	0	15	2	6	17	3	0	1	13
potrzeba ochrony macierzyństwa	32	28	37	11	61	27	42	30	11	94
bezrobocie	1	83	275	111	253	341	110	70	91	261
niepełnosprawność	65	43	216	56	186	492	40	51	64	169
długotrwała lub ciężka choroba	79	83	32	66	122	273	46	20	35	293
bezradność w sprawach opiek - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	46	31	137	38	106	629	72	64	14	133
przemoc w rodzinie	0	0	1	0	16	19	13	1	0	0
potrzeba ochrony ofiar handlu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

alkoholizm	3	20	43	14	33	199	42	34	19	21
narkomania	0		1	0	2	8	1	0	0	0
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	1	3	6	1	7	7	1	3	2	5
brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo - wychowawcze	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
zdarzenie losowe	0	1	3	7	2	1	1	0	0	4
sytuacja kryzysowa	0	0	1	0	0	0	3	0	0	0
klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: Badanie własne na podstawie danych z OPS.

Ze zbiorczego zestawienia wynika, że najczęstszymi powodami ubiegania się o świadczenia pomocy społecznej w powiecie zielonogórskim były ubóstwo i bezrobocie, a następnie bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba, potrzeba ochrony macierzyństwa, alkoholizm i bezdomność. Stosunkowo rzadko pomoc społeczna udzielana była z takich przyczyn jak: narkomania, zdarzenia losowe, przemoc w rodzinie, sytuacje kryzysowe.

Faktem jest, że ubóstwo jest najpoważniejszym problemem w powiecie zielonogórskim jak w całym województwie, potwierdza to również diagnoza przeprowadzona w ramach strategii polityki społecznej woj. lubuskiego na lata 2005-2013. Z danych wynika, iż populacja osób ubogich stanowi jedną piątą mieszkańców województwa. Dochody większości tych rodzin kształtowały się poniżej kryterium dochodowego uprawniającego je do świadczeń pieniężnych pomocy społecznej. Oznacza to, że rodziny te nie posiadały dochodów gwarantujących im minimum egzystencji i że znajdowały się poniżej granicy ubóstwa.



Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie danych OPS w powiecie zielonogórskim.

Wśród rodzin ubogich, utrzymujących się ze świadczeń społecznych, 1,7% obywa się bez elektryczności, w co dziesiątym mieszkaniu brakuje wodociągu, co szóste nie posiada toalety, a niemal co czwarte - łazienki z wanną lub prysznicem. Z ciepłej, bieżącej wody korzystać może niespełna 50% rodzin, z telefonu stacjonarnego natomiast nieco mniej niż dwie piąte. Mimo tego rodziny te - na skutek procesów dostosowawczych, które w nich zachodzą - swoje położenie uznają za dobre. Niemal 70% tego środowiska szansę na poprawę własnej sytuacji materialnej określa jako umiarkowane lub niewielkie. Co czwarta rodzina nie widzi żadnych szans na poprawę własnej sytuacji. Takie poczucie beznadziejności towarzyszy zwykle postawom biernego wyczekiwania, jak również świadczy o pogodzeniu się z własnym niedostatkiem.

W szczególnie trudnej sytuacji socjalnej znajdują się rodziny z dziećmi. Aż 75% z nich nie posiada dochodów gwarantujących minimum egzystencji. Odsetek ten wzrasta do ponad 90% wśród rodzin posiadających czworo i więcej dzieci. W tej sytuacji dzieci ponoszą konsekwencje niedostatków finansowych. Bardzo ważną formą pomocy, realizowaną przez gminy, mającą na celu zabezpieczenie potrzeb uczniów pochodzących z rodzin niewydolnych wychowawczo i ekonomicznie (często bezrobotnych), jest dożywianie dzieci i młodzieży szkolnej. Gminy realizują to zadanie przy wsparciu finansowym budżetu państwa i samorządu województwa.

Długotrwała bieda obniża aspiracje dochodowe. Ogranicza hierarchię potrzeb, jak również rozwija oczekiwania wobec świadczeniodawców. Dochody, będące w dyspozycji osób ubogich, w zdecydowanej większości pochodzą ze źródeł niezarobkowych, tj. świadczeń z pomocy społecznej oraz z rent i emerytur. Rodzinom w powiecie zielonogórskim znajdującym się w sytuacjach kryzysowych lub wymagającym innej pomocy, zapewniona była dostępność do specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego oraz poradnictwa w ramach interwencji kryzysowej.

Rozwój tego typu poradnictwa uznać należy za jeden z priorytetów polityki społecznej. Dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej oraz dzieciom niedostosowanym społecznie zapewniona była opieka i wychowanie. Rodziny z powiatu zielonogórskiego otrzymują także wsparcie i pomoc poprzez usługi różnorodnych lokalnych ośrodków wsparcia: dziennych domów pobytu, klubów seniora, świetlic socjoterapeutycznych, centrów usług socjalnych i opiekuńczych, hospicjów i noclegowni. Działalność ośrodków służy utrzymaniu osób i rodzin w ich naturalnym środowisku, przeciwdziałania ich instytucjonalizacji i zapobiega marginalizacji. W kontekście omówionej

powyżej sytuacji, w perspektywie długofalowej działania pomocy społecznej powinny koncentrować się na ułatwieniu dostępu klientów do zatrudnienia poprzez, np. formy zatrudnienia socjalnego. Dotychczasowe formy pomocy materialnej winny być zastępowane działaniami z zakresu poradnictwa, interwencji kryzysowej oraz programów profilaktycznych nakierowanych na grupy najbardziej zagrożone ryzykiem wykluczenia społecznego.

Jednym z wykorzystywanych narzędzi do przeciwdziałania pojawiającym się problemom społecznym są projekty konkursowe i systemowe współfinansowane ze środków Unii Europejskiej oraz ze środków budżetu państwa. Ośrodki Pomocy Społecznej mają możliwość realizowania projektów systemowych finansowanych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet VII „Promocja integracji społecznej”, Działanie 7.1. Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji, Poddziałanie 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie im. Jana Pawła II w Zielonej Górze od 2008 roku realizuje projekt systemowy w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet VII „Promocja integracji społecznej”, Działanie 7.1. Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji, Poddziałanie 7.1.2 „Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie”. Projekt realizowany jest pod nazwą: „Działania na rzecz integracji społecznej mieszkańców powiatu zielonogórskiego”.

Głównym celem projektu jest wzmocnienie oraz pomoc w odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie oraz zapewnienie równego dostępu do zatrudnienia osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym z terenu powiatu zielonogórskiego a także podwyższenie ich statusu zawodowego i społecznego poprzez tworzenie sprzyjających warunków przy jednoczesnej integracji ze społeczeństwem. W ramach projektu ze wsparcia skorzystają osoby niepełnosprawne oraz osoby usamodzielniane zagrożone wykluczeniem społecznym w wieku aktywności zawodowej (15-64 lat) mające uprawnienia do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej.

W ramach projektu jego uczestnicy skorzystali ze szkoleń podnoszących kwalifikacje i umiejętności. Ukończyli różnego rodzaju kursy tj.: kurs prawa jazdy kat. B, kat. C, kursy na wózki widłowe, kurs pomocnik stajennego, spawacza, kursy kosmetyczne, językowe, obsługi komputera, kursy księgowości. W ramach projektu przeprowadzono między innymi mediacje rodzinne, trening komunikacji, indywidualne i grupowe poradnictwo prawne.

W projekcie uczestniczyły dotychczas 254 osoby (155 kobiet i 99 mężczyzn) w tym 34 dwukrotnie.

Uczestnictwo w projekcie przyczyniło się do wzrostu kompetencji życiowych i umiejętności zawodowych, umożliwiając łatwiejsze włączenie się do życia społecznego, oraz lepsze możliwości na rynku pracy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym.

2.4. Problemy społeczne z perspektywy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie

Za realizację zadań powiatowych z zakresu pomocy społecznej odpowiedzialne jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie im. Jana Pawła II w Zielonej Górze. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie które jest powiatową jednostką organizacyjną, działająca jako wyodrębniona jednostka budżetowa. Działa na podstawie uchwały nr VII/27/99 Rady Powiatu Zielonogórskiego z dnia 18 grudnia 1999 r. Do jego obowiązków należy m.in. realizacja zadań własnych zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.):

- 1) opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka - po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami,
- 2) prowadzenie specjalistycznego poradnictwa,
- 3) organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci oraz wypłacanie wynagrodzenia z tytułu pozostawania w gotowości przyjęcia dziecka albo świadczonej opieki i wychowania niespokrewnionym z dzieckiem zawodowym rodzinom zastępczym,
- 4) zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców, w szczególności przez organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjno-opiekuńczych, placówek opiekuńczo-wychowawczych, dla dzieci i młodzieży, w tym placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym, a także tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie,
- 5) pokrywanie kosztów utrzymania dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i w rodzinach zastępczych, również na terenie innego powiatu,
- 6) przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych

intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze,

7) pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze, mających braki w przystosowaniu się,

8) pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej Satsua uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, mającym trudności w integracji ze środowiskiem,

9) uchylony,

10) prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób,

11) prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla samotnych matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, z wyłączeniem środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi,

12) prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej,

13) udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach,

14) szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu;

15) doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu;

16) podejmowanie innych działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych,

17) sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu informatycznego,

18) sporządzanie bilansu potrzeb powiatu w zakresie pomocy społecznej,

19) utworzenie i utrzymanie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenie pracowników,

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy:

- 1) pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, w zakresie indywidualnego programu integracji, oraz opłacanie za te osoby składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia,
- 2) prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- 3) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia,
- 4) udzielanie cudzoziemcom, o których mowa w art. 5a, pomocy w zakresie interwencji kryzysowej,
- 5) finansowanie pobytu w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz w rodzinach zastępczych dzieciom cudzoziemców niewymienionych w art. 5,
- 6) realizacja zadań z dziedziny przysposobienia międzynarodowego dzieci, w tym zlecenie realizacji tych zadań podmiotom prowadzącym niepubliczne ośrodki adopcyjno-opiekuńcze wyznaczone przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie realizuje zadania z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych. Do zadań tych należy:

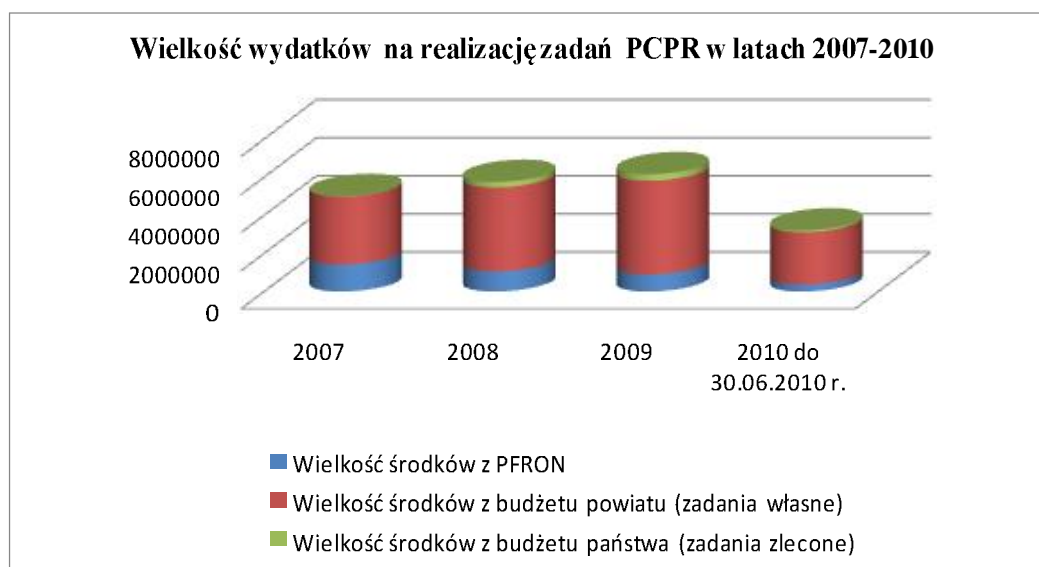
- 1) opracowanie programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie:
 - rehabilitacji społecznej,
 - przestrzegania praw osób niepełnosprawnych,
- 2) podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia niepełnosprawności,
- 3) opracowanie i przedstawianie planów zadań i informacji z prowadzonej działalności oraz ich udostępnianie na potrzeby samorządu województwa,
- 4) współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej tych osób,
- 5) dofinansowanie:
 - uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
 - sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
 - zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,

- likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
 - rehabilitacja dzieci i młodzieży,
- 6) dofinansowanie kosztów tworzenia i działalności terapii zajęciowej,

Tabela nr 11. Wielkość wydatków na realizację zadań PCPR w latach 2007-2010

L.p.	Wielkość środków z PFRON	Wielkość środków z budżetu państwa (zadania zlecone)	Wielkość środków z budżetu powiatu (zadania własne)
30.06.2010 r.	365 079,93	93 011,00	2 744 932,22
2009	894 402,45	335 382,00	4 922 880,70
2008	1 054 556,73	281 502,90	4 411 003,91
2007	1 414 694,02	17 876,10	3 572 900,91

Źródło danych: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie im. Jana Pawła II w Zielonej Górze.



Źródło danych: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie im. Jana Pawła II w Zielonej Górze

Analizując powyższe zestawienie, należy stwierdzić, iż wielkość wydatków na realizację zadań PCPR w latach 2007-2009. powiększała się z roku na rok. W 2007 roku wydatki te wyniosły łącznie 5 005 471,03 rok później wzrosły do 5 747 063,54 a w 2009 roku osiągnęły poziom 6 152 665,15 zł. Taki stan rzeczy był w głównej mierze efektem wzrostu wysokości środków uzyskanych z budżetu powiatu, przy jednoczesnym nieznacznym

wzroście wysokości środków otrzymanych z budżetu państwa. Wahaniom ulegała natomiast wielkość środków pochodzących z PFRON, osiągając największą wartość w 2007 roku.

Wydatki w całości poniesione na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej przez powiat zielonogórski w poszczególnych latach przedstawiał się następująco:

2007 r.	– 10 043 874,16 zł.,
2008 r.	– 10 731 867,24 zł.,
2009 r.	- 10 954 350,44 zł.,
do 30.06.2010 r.	– 5 713 258,86 zł.

2.5. Kwestia Dziecka

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego. System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorządy, organizacje pozarządowe. Na system ten składają się m.in.:

- pogotowia opiekuńcze,
- domy dziecka,
- ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży,
- ogniska i świetlice wychowawcze oraz kluby środowiskowe,
- placówki wsparcia dziennego zapobiegające niedostosowaniu społecznemu i osamotnieniu dzieci i młodzieży oraz zapewniające pomoc rodzicom mającym trudności w wychowaniu dzieci,
- wioski dziecięce,
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze,
- rodziny zastępcze,
- rodzinne domy dziecka,
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze,
- młodzieżowe ośrodki socjoterapii.

Wszystkie te placówki wyrównują szanse dzieci i młodzieży, niemniej dziecko, dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

Na terenie powiatu zielonogórskiego funkcjonuje 10 ośrodków pomocy społecznej oraz PCPR a także inne jednostki realizujące zadania z zakresu pomocy społecznej:

- Dom Pomocy Społecznej w Trzebiechowie,
- Dom Pomocy Społecznej w Belczu,
- Powiatowy Ośrodek Wsparcia dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi "Parasol" w Zielonej Górze,
- Poradnia Rodzinna przy PCPR w Zielonej Górze,
- Dom Dziecka w Klenicy,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sulechowie,

2.5.1. Dziecko w środowisku

Na zapewnienie odpowiedniej pozycji dziecka w środowisku lokalnym wpływa wiele czynników. Jednym z kluczowych jest możliwość korzystania ze wsparcia odpowiednich instytucji, w tym poradnictwa rodzinnego oraz pedagogicznego. Funkcje te spełniają w powiecie zielonogórskim Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne, Specjalne Ośrodki Szkolno – Wychowawcze, Młodzieżowe Ośrodki Socjoterapii, Młodzieżowe Ośrodki Wychowawcze oraz Domy Dziecka.

Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Sulechowie - pracownicy poradni udzielają dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno – pedagogicznej, w tym logopedycznej. Pomagają także wybrać kierunek kształcenia i zawód. Ponadto udzielają rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno – pedagogicznej związanej z wychowaniem i kształceniem dzieci oraz młodzieży ze szkół mających siedzibę na terenie powiatu zielonogórskiego. Do zadań poradni należy:

- wspomaganie wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży, efektywności uczenia się, nabywania i rozwijania umiejętności negocjacyjnego rozwiązywania konfliktów i problemów oraz innych umiejętności z zakresu komunikacji społecznej;
- profilaktyka uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży, udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży z grup ryzyka;
- terapia zaburzeń rozwojowych i zachowań dysfunkcyjnych, wspomaganie wychowawczej i edukacyjnej funkcji rodziny;

- pomoc uczniom w dokonywaniu wyboru kierunków kształcenia, wyboru zawodu i planowania kariery zawodowej;
- prowadzenie edukacji prozdrowotnej wśród uczniów, rodziców i nauczycieli;
- pomoc rodzicom i nauczycielom w diagnozowaniu i rozwijaniu potencjalnych możliwości oraz mocnych stron uczniów;
- orzecznictwo i kwalifikacja do odpowiednich form kształcenia specjalnego, nauczania indywidualnego, integracyjnego dzieci z zaburzeniami i deficytami rozwojowymi.

Zadania te poradnia realizuje w szczególności poprzez: diagnozę, konsultację, terapię, psychoedukację, rehabilitację, doradztwo, mediację, interwencję w środowisku ucznia, działalność profilaktyczną, działalność informacyjną.

Poradnia wydaje opinie w sprawie: wcześniejszego przyjęcia dziecka do szkoły podstawowej oraz odroczenia rozpoczęcia spełniania obowiązku szkolnego; pozostawienia ucznia klas I-III szkoły podstawowej na drugi rok w tej samej klasie; objęcie ucznia nauką w klasie terapeutycznej; dostosowania wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia i odchylenia umysłowe lub głęboką dysleksję rozwojową oraz specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie tym wymaganiom; zwolnienie ucznia z wadą słuchu z nauki drugiego języka obcego; udzielenie zezwolenia na indywidualny program lub tok nauki; przyjęcie ucznia gimnazjum do oddziału przysposabiającego do pracy; przyjęcia ucznia do klasy I szkoły ponadgimnazjalnej z problemami zdrowotnymi ograniczającymi możliwości wyboru kierunku kształcenia ze względu na stan zdrowia; przystąpienia ucznia lub absolwenta z zaburzeniami rozwojowymi lub ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się odpowiednio do sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu maturalnego lub egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w warunkach i formie dostosowanych do indywidualnych potrzeb psychofizycznych.

Poradnia zatrudnia pracowników pedagogicznych: psychologów, pedagogów oraz logopedów. W poradni działa, na zasadach określonych w odrębnych przepisach, zespół orzekający o potrzebie kształcenia specjalnego oraz o potrzebie nauczania indywidualnego. Korzystanie z pomocy udzielonej przez poradnię jest dobrowolne i nieodpłatne. Opinię wydaje się na wniosek rodziców.

Tabela nr 12. Informacja o badanych uczniach na 2009 r.

Rodzaj badań	Liczba badań	Ilość dzieci objętych terapią
Pedagogiczne	1347	69
Psychologiczne	1025	119
Logopedyczne	655	382
Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne	-	18
Porady i pomoc bez badań	-	254

Źródło danych: PCPR im. Jana Pawła II w Zielonej Górze.

Tabela nr 13. Ze względu na wiek dzieci, ilość badań przedstawia się następująco.

Dzieci do 3 roku życia	31
Dzieci w wieku przedszkolnym	916
Szkoły podstawowej	1184
Gimnazjum	723
Szkoły ponadgimnazjalne	162
Studenci	11

Źródło danych: PCPR im. Jana Pawła II w Zielonej Górze.

Działalność orzecznicza

W roku szkolnym 2009/2010 wydano:

- 81 orzeczeń o potrzebie nauczania indywidualnego
- 62 orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim
- 27 orzeczeń do kształcenia specjalnego dla dzieci upośledzonych w stopniu umiarkowanym
- 26 orzeczeń o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych
- 28 orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego dla dzieci zagrożonych niedostosowaniem społecznym
- 6 orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego dla dzieci niedostosowanych społecznie
- 8 orzeczeń odmownych i 6 orzeczenia uchylające.

Nauczyciele

1) liczba nauczycieli ogółem - 16 (1 dyrektor, 8 pedagogów, 5 psychologów, 2 logopedów), w tym wg stopnia awansu zawodowego:

Tabela nr 14. Liczba nauczycieli i etatów na 2009 r.

Lp.	Nauczyciel wg. stopnia awansu zawodowego	Liczba nauczycieli	Liczba etatów (liczonych jak do SIO)
1.	Nauczyciel stażysta	-	-
2.	Nauczyciel kontraktowy	7	7
3.	Nauczyciel mianowany	1	1
4.	Nauczyciel dyplomowany	8	8
Ogółem		16	16

Źródło danych: PCPR im. Jana Pawła II w Zielonej Górze.

Tabela nr 15. Liczba nauczycieli doszkalcających się.

1.	Studia magisterskie	-
2.	Studia magisterskie uzupełniające	-
3.	Studia zawodowe (licencjackie)	-
4.	Studia podyplomowe	2
5.	Kursy kwalifikacyjne	1
6.	Kursy doskonalące	15

Źródło danych: PCPR im. Jana Pawła II w Zielonej Górze.

Najważniejsze wydarzenia (osiągnięcia) na 2009 r.:

Zadania poradni określone w statucie i obowiązujących przepisach realizowane są systematycznie. Poza działalnością statutową z zakresu diagnozy, terapii i profilaktyki - na terenie poradni realizowane były:

- koordynowanie międzyporadnianego zespołu samokształceniowego,
- zajęcia grupowe dla rodziców i dzieci nadpobudliwych,
- psychoedukacja dla rodziców,
- treningi zastępowania agresji,

- zajęcia profilaktyczno-edukacyjne dla uczniów trudnych,
- zajęcia korekcyjno-kompensacyjne dla dzieci z udziałem rodziców,
- konsultacje dla nauczycieli,
- warsztaty dla rodziców – jak pracować z dzieckiem 6-letnim usprawniając funkcje percepcyjne,
- zajęcia profilaktyczne zaburzeń mowy,
- terapia grupowa,
- warsztaty dla klas I gimnazjum – profilaktyka uzależnień,
- warsztaty z orientacji zawodowej,
- badania przesiewowe Skalą Ryzyka Dysleksji,
- badania przesiewowe zaburzeń mowy,
- spotkania dla pedagogów szkół podstawowych i gimnazjów „Grupa wsparcia”.

Ogółem odbyło się 105 spotkań z rodzicami, nauczycielami i uczniami.

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Sulechowie - zajmuje się nauczaniem dzieci upośledzonych w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym na poziomie szkoły podstawowej specjalnej, gimnazjum specjalnego, zasadniczej szkoły zawodowej (kucharz małej gastronomii, malarz-tapeciarz).

Do ośrodka przyjmowani są uczniowie posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną.

W Ośrodku jest pracownia komputerowa, biblioteka, gabinet medyczny. Dzieci i młodzież mogą skorzystać z pomocy logopedy, uczestniczyć w zajęciach Uczniowskiego Klubu Sportowego – OSW UKS Sulechów, sekcji Olimpiad Specjalnych, a także szkolnego koła PCK. Wychowankowie spoza miasta mieszkają w internacie. Pracownicy Ośrodka prowadzą także zajęcia dydaktyczne dla wychowanków Domu Dziecka w Klenicy oraz nauczanie indywidualne na obszarze powiatu zielonogórskiego. SOSzW w Sulechowie współpracuje z: Specjalnym Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym w Tczewie oraz Bauhausschule w Cottbus w Republice Federalnej Niemiec. Ośrodek jest organizatorem cyklicznej imprezy integracyjnej – WIOSENNE SPOTKANIA INTEGRACYJNE oraz – w ramach Olimpiad Specjalnych – wojewódzkich mistrzostw w kometce.

Tabela nr 16. Informacja o uczniach i oddziałach w SOSzW na 2009 r.

Rodzaj szkoły	Liczba		Liczba	
	uczniów	oddziałów	wychowanków	grup wychowanków
szkoła podstawowa	36	4	-	-
gimnazjum	47	6	-	-
szkoła ponadgimnazjalna	39	5	-	-
internat	-	-	49	5
Razem	122	15	49	5

Źródło danych: PCPR im. Jana Pawła II w Zielonej Górze.

Liczba dzieci objętych zajęciami rewalidacyjno – wychowawczymi:

1) indywidualnymi - 3

2) zespołowymi - 6 w ramach 2 zespołów.

Liczba dzieci objętych wczesnym wspomaganie - 8

Tabela nr 17. Zawody (profile), w których kształci szkoła.

Lp.	Rodzaj szkoły ponadgimnazjalnej	Zawód (profil)	Liczba uczniów	Liczba oddziałów
1.	Zasadnicza szkoła zawodowa	kucharz małej gastronomii wielozawodowa	19	2
2.	Szkoła przysposabiająca do pracy	-	19	3

Źródło danych: PCPR im. Jana Pawła II w Zielonej Górze.

Tabela nr 18 . Nauczyciele - liczba nauczycieli wg stopnia awansu zawodowego.

Lp.	Nauczyciel wg. stopnia awansu zawodowego	Liczba nauczycieli	Liczba etatów (liczonych jak do SIO)
1.	Nauczyciel stażysta	6	4,41
2.	Nauczyciel kontraktowy	8	8,00

3.	Nauczyciel mianowany	18	16,27
4.	Nauczyciel dyplomowany	11	10,11
Ogółem		43	38,79

Źródło danych: PCPR im. Jana Pawła II w Zielonej Górze.

Tabela nr 19. Liczba nauczycieli doksztalcających się.

1.	Studia magisterskie	-
2.	Studia magisterskie uzupełniające	-
3.	Studia zawodowe (licencjackie)	-
4.	Studia podyplomowe	11
5.	Kursy kwalifikacyjne	4
6.	Kursy doskonalące	22
Ogółem		37

Źródło danych: PCPR im. Jana Pawła II w Zielonej Górze.

Najważniejsze osiągnięcia i wydarzenia na 2009 r.

- uruchomienie drugiego zespołu zajęć rewalidacyjno- wychowawczych dla dzieci głęboko upośledzonych, wyposażonego w niezbędny sprzęt oraz urządzenia do terapii sensomotorycznej,
- rozbudowa bloku zajęć wczesnego wspomagania rozwoju dzieci w wieku przedszkolnym (każde dziecko otrzymało pomoc logopedyczną i terapeutyczną w wymiarze 2 godzin tygodniowo),
- współorganizacja (z sekcją Olimpiad Specjalnych) Wojewódzkiego Turnieju Olimpiad Specjalnych w kometce,
- udział uczniów Ośrodka w powiatowych rozgrywkach sportowych organizowanych przez organizację "Sprawni Razem", „Olimpiady Specjalne” oraz ogólnodostępnych rozgrywkach sportowych szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych,
- udział uczniów w rozgrywkach wojewódzkich, ogólnopolskich, a także międzynarodowych. Największym sukcesem zakończyły się V Europejskie Letnie Igrzyska Olimpiad Specjalnych w Warszawie, podczas których wychowanka Ośrodka zdobyła w grze w kometkę indywidualnie srebrny medal i złoty medal w deblu,
- udział uczniów w różnych tematycznych konkursach plastycznych,
- udział uczniów w imprezach artystycznych kierowanych do uczniów szkół specjalnych,
- osiągnięcie przez uczniów Zasadniczej Szkoły Zawodowej dobrych wyników na egzaminie potwierdzającym kwalifikacje zawodowe. Wszyscy przystępujący

do egzaminów uczniowie, zdali egzaminy potwierdzające kwalifikacje w zawodzie kucharz małej gastronomii.

Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Babimoście. Placówka wychowawcza w Babimoście powstała w 1957r. jako Państwowy Zakład Wychowawczy. Od września 1999 r. placówka podlega Starostwu Powiatowemu w Zielonej Górze zgodnie z Uchwałą Rady Powiatu Zielonogórskiego z dn. 30 marca 1999 r., na podstawie przepisów wykonawczych wprowadzających reformę szkolną przekształcono z dniem 1 września 1999r. Szkołę Podstawową Specjalną w MOW w Babimoście o strukturze organizacyjnej klasy V-VIII w Szkołę Podstawową dla niedostosowanych społecznie o strukturze organizacyjnej kl. V-VI. Szkoła działa pod kierunkiem dyrektora i wchodzi w skład MOW. Na podobnych zasadach powołano 3-letnie Gimnazjum dla niedostosowanych społecznie wchodzące w skład MOW. W strukturze placówki funkcjonuje: Szkoła Podstawowa, 3-letnie Gimnazjum oraz Szkoła przysposabiająca do zawodu, w zawodach: malarz-tapeciarz, stolarz, ślusarz – hydraulik. Szkoła podlega jest Kuratorium Oświaty w Gorzowie (MEN), internat przejęła opieka społeczna podlega Ministerstwu Pracy i Polityki Społecznej. W powiecie podlega on PCPR- Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie im. Jana Pawła II w Zielonej Górze. Starostwu Powiatowemu w Zielonej Górze przekazany został również cały majątek Ośrodka, dotychczas podległy Kuratorium.

Budynek internatu udostępniony jest - dla 72 wychowanków. Przeznaczony dla 6 grup wychowawczych (każda grupa posiada świetlicę, magazynek, 3 sypialnie 4 - osobowe).

Ponadto w internacie znajdują się:

- biblioteka,
- gabinet lekarski z izbą chorych,
- jadalnia,
- siłownia,
- gabinet psychologiczno - pedagogiczny.

Przy internacie jest kompleks boisk sportowo - rekreacyjnych - po 2 do piłki ręcznej i siatkowej, do piłki koszykowej, kort tenisa ziemnego (w okresie zimowym lodowisko), pełnowymiarowe boisko do piłki nożnej, terenowy tor przeszkód, bieżnia i skocznia lekkoatletyczna, w pełni uzbrojone pole biwakowe, strzelnica sportowa, ogród i sad.

Placówka organizuje naukę szkolną, praktyczną naukę zawodu; w różnym czasie, w zależności od potrzeb, w zawodach: murarz - tynkarz, stolarz, ślusarz, ślusarz - hydraulik, malarz, zajęcia pozalekcyjne, wypoczynek, rekreację i kulturalną rozrywkę. W zakresie działalności o charakterze specjalistycznym prowadzone są zajęcia z profilaktyki uzależnień:

- alkoholizmu,
- narkomanii,
- palenia papierosów.

Udzielanie porad psychologiczno - pedagogicznych w zakresie diagnozowania, socjoterapii, terapii edukacyjnej i treningi umiejętności społecznych. Celem zapobiegania agresji i innym zjawiskom patologicznym organizuje się atrakcyjne formy spędzania czasu, koła zainteresowań, ligę piłkarską, prace zarobkowe, zajęcia sportowe i kulturystyczne. Przypadki agresji fizycznej są omawiane w grupach. Wychowanek ponosi konsekwencję swojego czynu poprzez wpisanie do akt, arkusza spostrzeżeń, naprawienie materialne wyrządzonej szkody. Przy każdorazowym akcie agresji wychowanek jest kierowany na indywidualne zajęcia psychoterapeutyczne do psychologa. Wysiłek kadry skierowany jest na minimalizowanie konfliktów oraz zapobiegania im poprzez stwarzanie odpowiedniej atmosfery wychowawczej, atmosfery serdeczności i wzajemnego poszanowania.

Dom Dziecka w Klenicy - W placówce opiekuńczo - wychowawczej w Klenicy przebywają dzieci przyjęte na podstawie skierowania PCPR w Zielonej Górze. Dom Dziecka został utworzony we wrześniu 2009 r. i jest przeznaczony dla 20 osób. W roku 2010 w placówce przebywało 18 osób w tym 11 chłopców, 7 dziewcząt w przedziale wiekowym od 9 do 18 lat. Dzieci skierowane do placówki można uznać za niezwykle trudne wychowawczo i posiadające szereg problemów wchodzących w zakres zaburzeń zachowania i emocji, które zostały zdiagnozowane w Centrum Leczenia Dzieci i Młodzieży w Zaborze.

Dzieci mają dostęp do nauki w Szkole Podstawowej w Klenicy, Gimnazjum w Bojadłach i OHP w Zielonej Górze, Wiechlicach, Międzyrzeczu oraz w LO VI w Zielonej Górze. Dzieci mają kłopoty z nauką, z emocjami oraz z zaakceptowaniem własnej osoby. Dom Dziecka ściśle współpracuje z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie im. Jana Pawła II w Zielonej Górze, sądami rodzinnymi, ośrodkami adopcyjno-opiekuńczymi, ośrodkami pomocy społecznej.

Najczęstsze trudności w funkcjonowaniu Domu Dziecka to:

- długi proces przenoszenia do odpowiednich placówek dzieci wykazujących przejawy demoralizacji, nie poddających się procesom wychowawczym, demoralizujących innych wychowanków i zaburzających, prawidłowe realizowania zadań opiekuńczo-wychowawczych,
- przeciągające się postępowania sądowe dotyczące władzy rodzicielskiej oraz w sprawach o przejawy demoralizacji, zmianę ośrodka wychowawczego,
- niechęć dzieci do realizacji obowiązku szkolnego(ucieczki) - w celu rozwiązania powyższego problemu organizowane są spotkania z pracownikiem PPP w Sulechowie zatytułowane „Sposoby motywowania dzieci do nauki , fobia szkolna”

W placówce pracuje bezpośrednio z dziećmi 8 wychowawców, wychowawca świetlicy, pracownik socjalny, pedagog, psycholog. Kadra pozostaje w stałym kontakcie z rodzinami podopiecznych. Przeprowadza wywiady środowiskowe. Organizuje zajęcia wychowawcze, czas wolny i wyjazdy. Czas wolny wychowanków wypełniony jest szczerze poprzez udział w zajęciach fakultatywnych w szkole, jak i organizowanie licznych wyjazdów i wycieczek oraz udział w kołach zainteresowań działających w placówce. Na terenie placówki działa 5 kół zainteresowań: sportowe, turystyczne, gospodarczo-kulinarne, artystyczne, koniarskie. W ramach działających kół organizowane są wyjazdy i konkursy.

Od czasu funkcjonowania placówki tj. od 01.09.2009 r. organizowanych jest szereg wyjazdów rekreacyjnych, wypoczynkowych i edukacyjnych. W czasie wakacyjnym były organizowane wyjazd, jako kolonie do Lubiatowa, obozy harcerskie do Uścia, wyjazdy nad jeziora: Sławskie, Liny, Lubiatów, do rezerwatu przyrody „Mesze”, wyjazd do Karpacza, wyjazdy na basen do Świebodzina do Wolsztyna do muzeum w Zielonej Górze, oraz parowozowni w Wolsztynie i szereg innych atrakcyjnych spotkań i wyjazdów edukacyjnych.

Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii w Zaborze

Ośrodek jest placówką turnusową, przeznaczoną maksymalnie dla 30 wychowanków. Czas trwania turnusu - 1 semestr, pobyt może zostać przedłużony na drugi turnus na wniosek rodziców (opiekunów prawnych) i wychowanka, zaopiniowany pozytywnie przez zespół re kwalifikacyjny i zatwierdzony przez Urząd Marszałkowski w Zielonej Górze, poprzez wydanie skierowania.

Opieka nad dziećmi w ośrodku jest bezpłatna, natomiast rodzic pokrywa koszty wyżywienia. Wysokość opłaty ustalona jest przez dyrektora MOS. W trudnej sytuacji materialnej rodzice (opiekunowie prawni) mogą się starać o dofinansowanie ze strony Ośrodka Pomocy Społecznej.

Podopiecznym oferuje się dobre warunki: 2-, 3-, osobowe pokoje, 10- osobowe grupy i klasy. Ładnie urządzone sypialnie, świetlice, życzliwą obsługę. W zależności od posiadanych środków organizuje się naukę języka angielskiego, zajęcia z fotografii, koszykówkę, zajęcia teatralne, wycieczki krajoznawcze i turystyczne.

Ośrodek podlega Urzędowi Marszałkowskiemu w Zielonej Górze, jest finansowany z budżetu państwa. Nadzór pedagogiczny nad placówką sprawuje Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wlkp. poprzez swoją delegaturę w Zielonej Górze.

2.5.2. Dziecko pozbawione opieki rodziny

Znaczącą część klientów lokalnego systemu pomocy społecznej stanowią rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami, takimi jak: uzależnienie od środków psychoaktywnych, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich i zawodowych, wyrażające się m. in. w postaci niedojrzałości emocjonalnej, problemach we współżyciu z ludźmi, trudnościach adaptacyjnych, niezaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Problemy wychowawcze w środowisku rodzinnym i szkolnym ujawniają się w postaci zachowań buntowniczych, agresywnych, konfliktowych, łamania przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, norm, wartości. Wyuczona bezradność prowadzi do zjawiska sieroctwa, które związane jest ze stanem pozbawienia dzieci, trwale lub przejściowo, szans wychowywania we własnej rodzinie, ze względu na brak odpowiednich warunków opiekuńczo – wychowawczych. Problem sieroctwa nie jest zjawiskiem nowym. Sieroty w coraz większym stopniu pochodzą z rodzin dysfunkcyjnych, w których panuje niewłaściwa atmosfera, konflikty rodzinne, błędy wychowawcze, brak odpowiedzialności za dzieci, są zerwane więzi uczuciowe między członkami rodziny, a szczególnie w stosunku do dziecka. Na dezintegrację rodziny wpływa również zła sytuacja materialna, mieszkaniowa, narastająca frustracja spowodowana bezrobociem.

Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych niejednokrotnie jest podstawą do organizowania zastępczych form opieki nad dzieckiem. Jedną z najbardziej dogodnych form opieki nad dzieckiem jest rodzina zastępcza. **Rodzina zastępcza** to taka rodzina, która tymczasowo lub stale opiekuje się i wychowuje dzieci, które zostały osierocone, odrzucone lub których rodzice nie są w stanie zapewnić im bezpieczeństwa i opieki. Rodzina zastępcza nie jest rodziną adopcyjną. Przyjęcie dziecka do rodziny przez małżeństwo lub osobę samotną następuje najczęściej bez zrywania więzi z rodziną biologiczną dziecka.

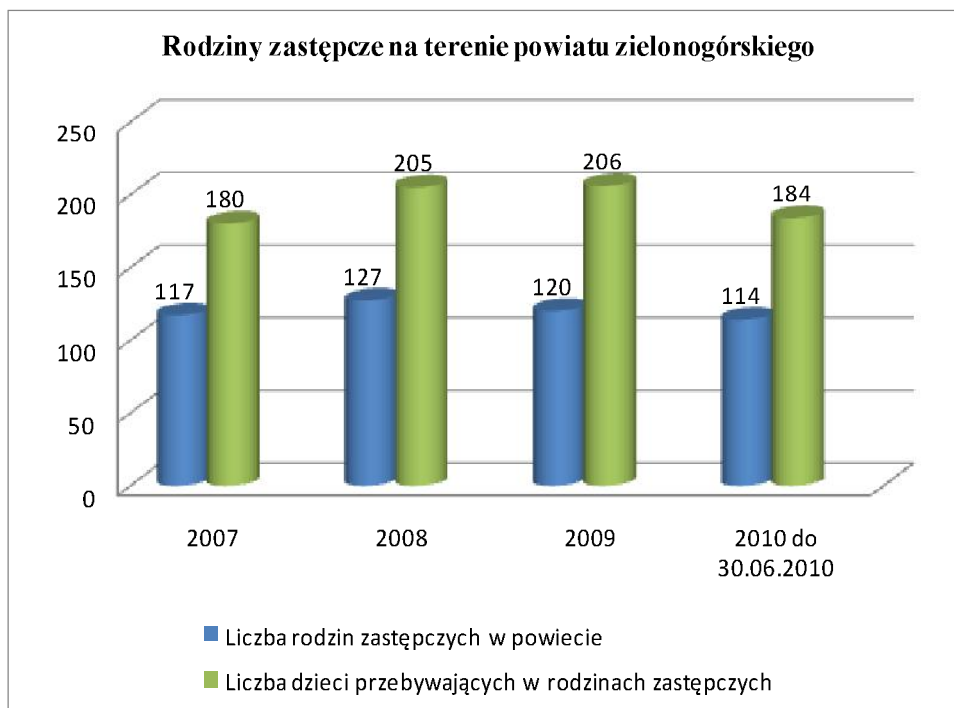
Rodzina zastępcza według definicji z Ustawy o pomocy społecznej - Rodzina zastępcza sprawuje opiekę nad powierzonym dzieckiem osobiście, z wyjątkiem przypadków, gdy osoba pełniąca funkcję rodziny zastępczej okresowo nie może z powodów zdrowotnych lub losowych sprawować opieki osobiście albo gdy dziecko okresowo przebywa w szczególności w sanatorium, szpitalu, domu pomocy społecznej, specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, młodzieżowym ośrodku wychowawczym, młodzieżowym ośrodku socjoterapii lub w innej placówce zapewniającej opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania.

Rodzina zastępcza zapewnia dziecku warunki rozwoju i wychowania odpowiednie do jego stanu zdrowia i poziomu rozwoju, w tym: 1) odpowiednie warunki bytowe; 2) możliwości rozwoju fizycznego, psychicznego i społecznego; 3) możliwości zaspokojenia indywidualnych potrzeb dziecka; 4) możliwość właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań; 5) odpowiednie warunki do wypoczynku i organizacji czasu wolnego.

Rodziny zastępcze dzielą się na:

- 1) spokrewnione z dzieckiem;
- 2) niespokrewnione z dzieckiem;
- 3) zawodowe niespokrewnione z dzieckiem:
 - a) wielodzietne,
 - b) specjalistyczne,
 - c) o charakterze pogotowia rodzinnego.

Rodziny zastępcze na terenie powiatu zielonogórskiego w latach 2007-2010



Źródło danych: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie im. Jana Pawła II w Zielonej Górze

Na przestrzeni lat 2007-2010 liczba rodzin zastępczych w powiecie zielonogórskim ulegała wahaniom – od 117 w 2007 roku, poprzez 127 w roku 2008 i 120 w roku 2009 do 114 na dzień 31.08.2010 roku. Liczba dzieci przebywających w tych rodzinach zastępczych była najwyższa w 2009 roku – 206, a najniższa w 2007 roku – 180.

Tabela nr 20. Sytuacja rodzin zastępczych w powiecie zielonogórskim na rok 2007

Sytuacja rodzin zastępczych w powiecie zielonogórskim w 2007 r.						
Rodzaj sprawy	Rodziny spokrewnione z dzieckiem	Rodziny niespokrewnione z dzieckiem	Zawodowe niespokrewnionej z dzieckiem rodziny zastępcze			Ogółem
			wielodzietne	specjalistyczne	o charakterze pogotowia rodzinnego	
Rodziny objęte pomocą	93	17	1	0	6	117
Dzieci umieszczone w rodzinach zastępczych	114	31	4	0	31	180

Pomoc pieniężna dla dziecka - ogółem	740.561,00	242.151,00	71.782,00	0	432.274,00	1.486.768,00
---	------------	------------	-----------	---	------------	--------------

Źródło danych: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie im. Jana Pawła II w Zielonej Górze

Tabela nr 21. Sytuacja rodzin zastępczych w powiecie zielonogórskim na rok 2008

Sytuacja rodzin zastępczych w powiecie zielonogórskim w 2008 r.						
Rodzaj sprawy	Rodziny spokrewnione z dzieckiem	Rodziny niespokrewni- one z dzieckiem	Zawodowe niespokrewnionej z dzieckiem rodziny zastępcze			Ogółem
			wielodzietne	specjalistyczne	o charakterze pogotowia rodzinnego	
Rodziny objęte pomocą	101	18	1	0	7	127
Dzieci umieszczone w rodzinach zastępczych	125	28	4	0	48	205
Pomoc pieniężna dla dziecka - ogółem	819.556,00	221.257,00	36.234,00	0	474.430,00	1.551.887,00

Źródło danych: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie im. Jana Pawła II w Zielonej Górze

Tabela nr 22. Sytuacja rodzin zastępczych w powiecie zielonogórskim na rok 2009

Sytuacja rodzin zastępczych w powiecie zielonogórskim w 2009 r.						
Rodzaj sprawy	Rodziny spokrewnione z dzieckiem	Rodziny niespokrewnione z dzieckiem	Zawodowe niespokrewnionej z dzieckiem rodziny zastępcze			Ogółem
			Wielodzietne	specjalistyczne	o charakterze pogotowia rodzinnego	
Rodziny objęte pomocą	98	15	0	0	7	120
Dzieci umieszczone w rodzinach zastępczych	126	26	0	0	55	206
Pomoc pieniężna dla dziecka -	875.859,00	238.791,00	0	0	537.354,00	1.652.004,00

ogółem						
--------	--	--	--	--	--	--

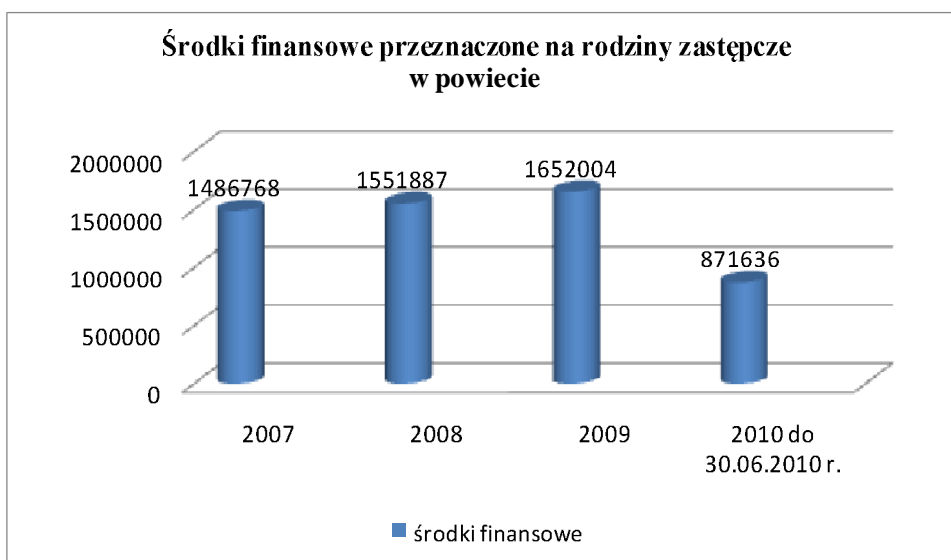
Źródło danych: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie im. Jana Pawła II w Zielonej Górze

Tabela nr 23. Sytuacja rodzin zastępczych w powiecie zielonogórskim na dzień 30 czerwca 2010 r.

Sytuacja rodzin zastępczych w powiecie zielonogórskim na dzień 31 sierpnia 2010r.						
Rodzaj sprawy	Rodziny spokrewnione z dzieckiem	Rodziny niespokrewnione z dzieckiem	Zawodowe niespokrewnionej z dzieckiem rodziny zastępcze			Ogółem
			Wielodzietne	specjalistyczne	o charakterze pogotowia rodzinnego	
Rodziny objęte pomocą	91	16	0	0	7	114
Dzieci umieszczone w rodzinach zastępczych	117	28	0	0	39	184
Pomoc pieniężna dla dziecka - ogółem	425.001,00	137.571,00	0	0	309.064,00	871.636,00

Źródło danych: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie im. Jana Pawła II w Zielonej Górze

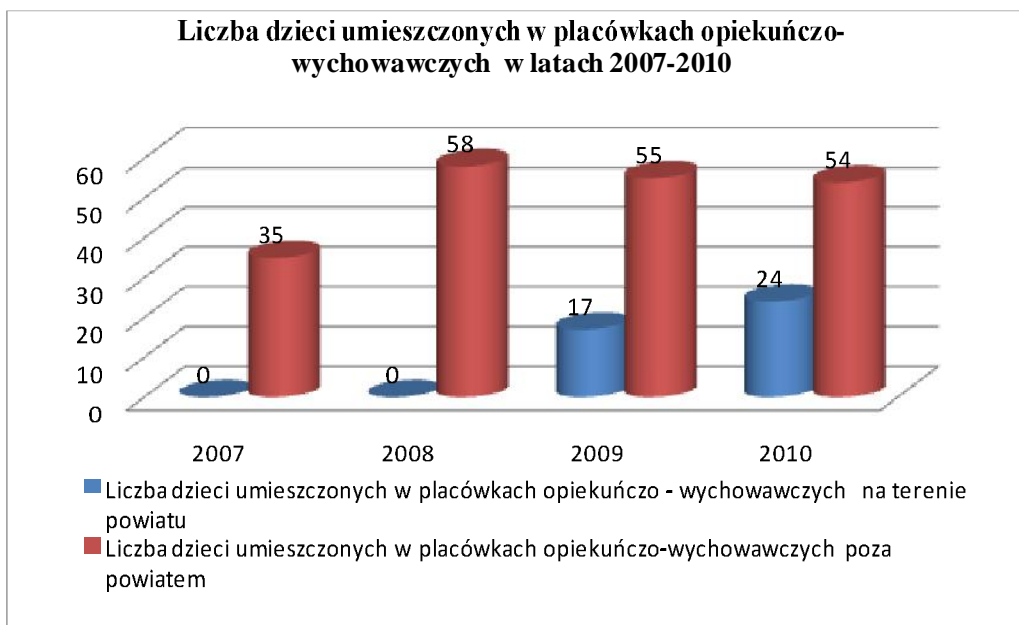
Z przedstawionych danych wynika, iż najmniejszą liczbę rodzin zastępczych stanowią rodziny zawodowe o charakterze pogotowia opiekuńczego, w okresie 2007-2010 były one na niezmiennym poziomie. Brak przyrostu na przestrzeni 3 lat może sugerować iż brak jest zainteresowania do pełnienia tej funkcji z przyczyn wynikających z niespełnienia kryteriów, małej wiedzy, kwalifikacji, doświadczenia oraz z przyczyn finansowych. W zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodzinie zastępczej o charakterze pogotowia rodzinnego umieszcza się nie więcej niż troje dzieci na pobyt okresowy do czasu unormowania sytuacji życiowej dziecka, nie dłużej niż na 12 miesięcy. W szczególnie uzasadnionych przypadkach pobyt dziecka może być przedłużony, jednak nie więcej niż o kolejne 3 miesiące.



Źródło danych: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie im. Jana Pawła II w Zielonej Górze.

Jeśli chodzi o środki finansowe przeznaczane na rodziny zastępcze w latach 2007-2010, to w 2009 roku nastąpił ich istotny wzrost w porównaniu z rokiem 2007. Był on efektem zwiększenia ilości środków wydatkowanych na świadczenia dla rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem oraz o charakterze pogotowia rodzinnego. Ogółem wielkość środków finansowych przeznaczanych na rodziny zastępcze w kolejnych latach wyniosła: w 2007 r. – 1 486 768,00 zł, w 2008 r. – 1 551 887,00 zł, w 2009 r. – 1 652 004 zł, a na dzień 30.06. 2010 r. wynosi 871 636,00 zł.

Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo - wychowawczych



Źródło danych: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie im. Jana Pawła II w Zielonej Górze.

W latach 2007-2009 dzieci z powiatu zielonogórskiego kierowano zarówno do placówek opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących na terenie powiatu, jak i – w ramach porozumień zawartych na podstawie art. 86 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej – na terenie innych powiatów.

W 2007 roku w placówkach na terenie innych powiatów umieszczono łącznie 35 dzieci, rok później liczba dzieci wyniosła 58, a w roku 2009 było 55. W 2009 roku dzieci zostały umieszczone w Domu Dziecka w Klenicy (17osób), oraz w Domach Dziecka w Kozuchowie, Świebodzinie, Gubinie, Bodzewie, Gościeszynie, Szmotulach, Górze, Pawłowie łącznie (22 dzieci), w Domu dla Dzieci i Młodzieży w Nowym Mieście (8osób), w Pogotowiu Opiekuńczym w Zielonej Górze (6osób), w Zespole Placówek Opieki i Wych. W Kazimierzu W. (8 osób), w Zespole Placówek Op.-Wych. w Pleszewie, Nowym Sączu, Trzycierzu, Łaszczynie (10 osób), a także w Niepublicznym Zespole Op.-Wych. Sióstr Salezjanek w Dobieszczyźnie (4 osób), w Placówce Wielofunkcyjnej w Cybince (3osób).

Tabela nr.24 Liczba usamodzielnianych wychowanków w latach 2007, 2008, 2009 r.

I.p. Rok	Pomoc na kontynuowanie nauki		Pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej		Pomoc na usamodzielnienie	
	Liczba osób	kwota	Liczba osób	Kwota	Liczba osób	Kwota
2007 r.						
RZ	47	204 069,00	31	47 086,00	2	9 882,00
POW	24	112 161,00	4	18 323,00	-	-
MOW	3	7 394,00	2	8 500,00	-	-
2008 r.						
RZ	37	164 105,00-	17	75.042,00-	3	11 529,00-
POW	23	66 322,00-	4	18 853,00-	6	31 293,00-
MOW	3	4 941,00-	-	-	-	-
2009 r.						
RZ	40	171 716,00-	11	41 955,00-	4	11 175,00-
POW	15	67 022,00-	3	13 882,00-	1	6 588,00-
MOW	2	4 055,00-	-	-	-	-

Źródło danych: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie im. Jana Pawła II w Zielonej Górze.

RZ – usamodzielnieni wychowankowie rodzin zastępczych,

POW – usamodzielnieni wychowankowie placówek opiekuńczo – wychowawczych,

MOW – usamodzielnieni wychowankowie Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych,

Wielkość środków przeznaczanych na wspomaganie dzieci usamodzielnianych w latach 2007-2009 rosła z roku na rok. W roku 2007 wyniosła 9 882,00 zł, w roku następnym wzrosła do poziomu 42 822,00zł, a w roku 2009 osiągnęła poziom 17763,00 zł. W latach 2007-2009 pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki otrzymali wszyscy podopieczni. Wyniosła ona łącznie 801 785,00 zł.

Zdaniem PCPR w najbliższym okresie jest zwiększenie liczby rodzin zastępczych w powiecie i zorganizować dla nich większą liczbę szkoleń warsztatowych. Niezmiernie ważnym elementem jest również praca z rodziną naturalną. Dzięki systematycznie prowadzonym szkoleniom liczba rodzin zastępczych (szczególnie zawodowych) powinna mieć tendencje wzrostową. Planuje się utworzyć grupę wsparcia dla istniejących rodzin zastępczych w tematyce spotkań dostosowanych do problemów i zagadnień zaproponowanych przez rodziny i pracowników PCPR. Rozpatrując problem w aspekcie finansowym, PCPR podnosi argument, iż średni miesięczny koszt pobytu dziecka w placówce wyniósł w 2009 roku 2 583,00 zł, zaś pobyt dziecka w rodzinie zastępczej spokrewnionej 579,00 zł, niespokrewnionej 765,00 zł, a w zawodowej 814,00 zł. W kontekście deficytu rodzin zastępczych dodać należy, że zapewnienie opieki dzieciom w placówkach na terenie innych powiatów kosztowało w 2009 r. powiat zielonogórski ponad 1 727 376,88 zł oraz na terenie powiatu zielonogórskiego Dom Dziecka w Klenicy 208 000,00zł rocznie.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie im Jana Pawła II w Zielonej Górze będzie nadal kontynuować aktywną politykę w zakresie wspierania rodzin zastępczych niespokrewnionych i spokrewnionych oraz rodzin zastępczych zawodowych niespokrewnionych wielodzietnych i specjalistycznych jak i o charakterze pogotowia rodzinnego.

2.6. Kwestia niepełnosprawności i osób starszych

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwale lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

Udział osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie mieszkańców powiatu w 2009 roku



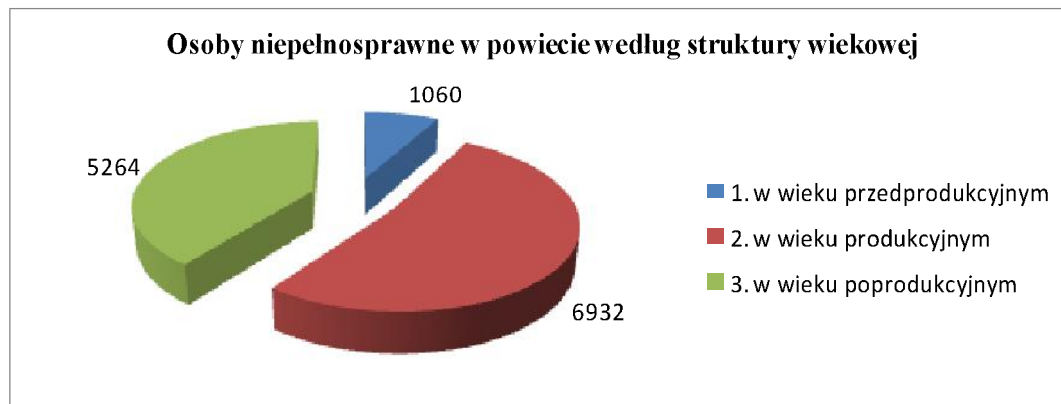
Źródło danych: GUS 2009 r.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w powiecie zielonogórskim, ogólna liczba osób zamieszkujących powiat wynosi 91 638 osób w tym 13256 osób niepełnosprawnych co stanowi 14,46 % z ogółu mieszkańców powiatu. Wśród nich 8% osób było w wieku przedprodukcyjnym, 52,3% osób w wieku produkcyjnym, a 39,7% osób w wieku poprodukcyjnym.

Osoby niepełnosprawne są znacznie gorzej wykształcone niż osoby sprawne. W 2008 r. aż 68,2% osób niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej nie miało wykształcenia średniego, a jedynie 6,1% posiadało wykształcenie wyższe. Co prawda relacja ta jest z roku na rok coraz bardziej korzystna, jednak wciąż widoczna jest w tym względzie różnica w stosunku do osób sprawnych, wśród których wykształcenia co najmniej średniego nie posiadało 48,8%, zaś wyższe miało 16,5%.

Poniższy wykres przedstawia szczegółowe dane na temat populacji osób niepełnosprawnych i ich procentowego udziału w liczbie ludności powiatu zielonogórskiego.

Osoby niepełnosprawne w powiecie według struktury wiekowej w 2002 roku

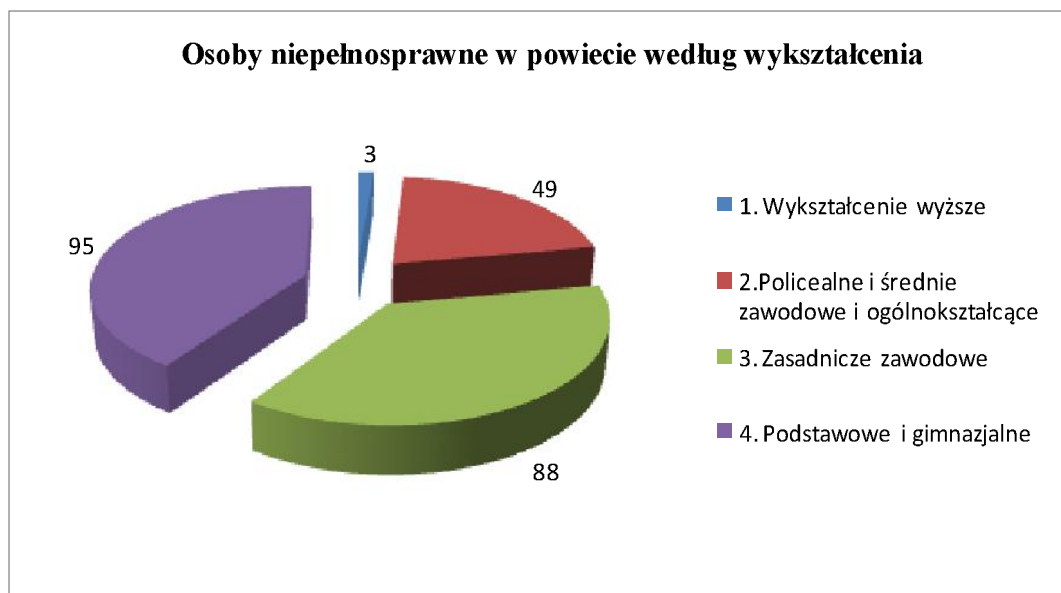


Źródło danych: Narodowy Spis Powszechny 2002 r.

Jednostką orzekającą o niepełnosprawności osób, które nie ukończyły 16 roku życia, stopniu niepełnosprawności osób, które ukończyły 16 rok życia, oraz wskazaniach do ulg i uprawnień osób posiadających orzeczenia o inwalidztwie lub niezdolności do pracy jest Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

W skali całego kraju zdecydowana większość osób niepełnosprawnych – 84% – utrzymuje się głównie ze świadczeń społecznych: rent, emerytur i zasiłków. Jedynie dla 8% tej populacji główne źródło utrzymania stanowi praca, zaś kolejne 8% pozostaje na utrzymaniu innych osób, nie posiadając własnych środków na przeżycie. Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zielonej Górze za 2007 rok, wśród 3962 zarejestrowanych bezrobotnych było 229,00 osób niepełnosprawnych poszukujących pracy. Na koniec 2008 roku w PUP zarejestrowanych było 276,00 osób niepełnosprawnych, a w 2009 roku - 334,00 osób. Prawie połowa osób niepełnosprawnych w kraju legitymuje się co najwyżej wykształceniem podstawowym, a to znacznie utrudnia wejście na rynek pracy i utrzymanie zatrudnienia.

Osoby niepełnosprawne w powiecie według poziomu wykształcenia



Źródło danych: Narodowy Spis Powszechny 2002 r.

Podobnie jak w skali całego kraju, największa grupa niepełnosprawnych mieszkańców powiatu (40%) w 2005 roku posiadała wykształcenie podstawowe. Osoby niepełnosprawne są bardzo zróżnicowaną grupą ludzi, w związku z tym konieczna jest polityka, która będzie respektować tę różnorodność. Szczególnej uwagi wymagają osoby o złożonych, wielorakich potrzebach uzależniających je od pomocy innych oraz ich rodziny. Niepełnosprawni są często gorzej wykształceni (pokazują to powyższe dane), co zdecydowanie utrudnia ich funkcjonowanie na rynku pracy. Rodziny posiadające niepełnosprawne dzieci wymagają szczególnej uwagi, jeżeli chodzi o ich edukację i społeczne włączanie oraz możliwości rehabilitacyjne. Szczególnych wysiłków wymaga rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, tj. m.in.: promocja dostępu osób niepełnosprawnych do zatrudnienia. Wspomniane działania stwarzają możliwość integracji tej grupy osób z pozostałą częścią społeczeństwa. Jednocześnie nadal powinny być konsekwentnie likwidowane bariery architektoniczne, komunikacyjne oraz transportowe, utrudniające osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie.

Z zakresu **rehabilitacji społecznej**, której celem jest umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym, powiat – za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie – realizuje następujące zadania:

1. Podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności;

2. Opracowywanie i przedstawianie planów zadań i informacji z prowadzonej działalności oraz ich udostępnianie na potrzeby samorządu województwa,

3. Udzielanie dofinansowania do:

- uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
- sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
- zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
- likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
- kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej.

Tabela nr 25. Rehabilitacja społeczna – dane za lata 2007-2009

ROK	2007		2008		2009	
	Dzieci i młodzież	Dorośli	Dzieci i młodzież	Dorośli	Dzieci i młodzież	Dorośli
Liczba osób korzystających z turnusów	53	891	55	41	77	134
Środki finansowe przeznaczone na turnusy	42703,00	581493,00	43550,00	362168,00	64368,00	243648,00
Liczba osób korzystających z pomocy ortopedycznej	106	508	83	573	82	348
Środki finansowe przeznaczone na pomoc ortopedyczną	120690,00	539363,00	84562,00	415815,00	90899,00	
Liczba osób korzystających z dofinansowania na łamanie barier	7	23	-	24	-	4
Środki finansowe przeznaczone na łamanie barier	22197,00	120036,00	73019,00	71543,00	-	54833,00
Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób	-	-	1660,00	2240,00	-	7294,00

niepełnosprawnych						
Środki finansowe przeznaczone na sprzęt rehabilitacyjny	7 200,00		24266,00		2324,00	

Źródło danych: Sprawozdania PCPR im Jana Pawła II w Zielonej Górze.

Na przestrzeni lat 2007-2009 wielkość środków finansowych przeznaczanych na rehabilitację społeczną ulegała wahaniom. W związku z powyższym zmieniała się również liczba osób korzystających z tego rodzaju pomocy. W analizowanym okresie najwięcej dzieci i osób dorosłych skorzystało z turnusów rehabilitacyjnych w 2007 roku, co w konsekwencji spowodowało największe wydatki na ten cel. Jeśli chodzi o pomoc ortopedyczną, to więcej było w roku 2009 – zarówno w sensie liczby osób korzystających z tego typu pomocy, jak i wysokości nakładów finansowych. Z kolei w 2007 roku najwięcej osób (dzieci i dorosłych) skorzystało z dofinansowania na łamanie barier. Jednakże największe kwoty wyasygnowano na ten cel w 2009 roku, kiedy to liczba osób korzystających z dofinansowania była najmniejsza. Ze sprzętu rehabilitacyjnego najwięcej osób skorzystało w 2009 roku, a najmniej w 2007 roku.

W przypadku **Warsztatów Terapii Zajęciowej w Zielonej Górze** wsparcie finansowe w latach 2007-2009 miało stały charakter; nie zmieniała się także liczba uczestników WTZ. Jedynie w roku 2008 nakłady finansowe były niższe, bowiem w I kwartale 2008 roku w WTZ uczestniczyło 20 osób; dopiero w następnym okresie ich liczba wzrosła do 23. Ponadto w latach 2007-2009 udzielano wsparcia w zakresie dofinansowania sportu, kultury i turystyki. W 2009 roku środki przeznaczone na ten cel znacznie wzrosły w porównaniu z latami poprzednimi, na co wpływ miała rosnąca liczba osób, w przypadku których pozytywnie rozpatrzono wnioski o dofinansowanie

Rehabilitacja zawodowa, której celem jest ułatwienie osobom niepełnosprawnym uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia zawodowego poprzez umożliwienie im korzystania z poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy, jest zadaniem powiatu na które, przeznaczane są środki finansowe z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. W ramach rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych Powiatowy Urząd Pracy w Zielonej Górze realizuje następujące zadania:

- zwracanie pracodawcom kosztów poniesionych w związku z przystosowaniem tworzonych lub istniejących miejsc pracy,

- zwracanie pracodawcom kosztów wynagrodzeń osób niepełnosprawnych zatrudnionych na podstawie umów z lat poprzednich,
- udzielanie osobom niepełnosprawnym pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej lub rolniczej.

Osoby wymagające całodobowej opieki, niemogące samodzielnie funkcjonować w środowisku z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, mogą korzystać z pomocy w formie umieszczenia w domu pomocy społecznej. W latach 2007-2009 do domów pomocy społecznej skierowano łącznie 136 osób. Szczegółowe dane, zawiera poniższe zestawienie.

Tabela nr 26. Mieszkańcy powiatu zielonogórskiego przebywający w domach pomocy społecznej w latach 2007-2009

	2007		2008		2009	
	Belcze	Trzebiechów	Belcze	Trzebiechów	Belcze	Trzebiechów
Liczba osób z terenu powiatu skierowanych do DPS ogółem	21	23	15	37	17	23
Ogółem	44		52		40	

Źródło danych: Sprawozdania PCPR im. Jana Pawła II w Zielonej Górze.

Analizując powyższe, należy zwrócić uwagę na spadek, jaki nastąpił w 2009 roku w liczbie osób skierowanych do domów pomocy społecznej. W analizowanym 2009 roku Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie im. Jana Pawła II w Zielonej Górze wydało 40 decyzji o umieszczeniu w Domach Pomocy Społecznej. Osoby zgłaszające się umieszczane są na bieżąco po ustaleniu przez pracownika socjalnego i zgromadzeniu pełnej dokumentacji przez ośrodek pomocy społecznej pod względem swego miejsca zamieszkania.

Dom Pomocy Społecznej w Trzebiechowie. Dom Pomocy Społecznej w Trzebiechowie posiada 105 miejsc dla osób przewlekle somatycznie chorych i niepełnosprawnych. Oferuje swoim podopiecznym usługi w zakresie potrzeb bytowych gwarantując im: miejsce zamieszkania, wyżywienie, odzież i obuwie oraz utrzymanie czystości. Usługi opiekuńcze wykonywane przez pracowników DPS – u obejmują: udzielanie pomocy w podstawowych czynnościach życiowych, pielęgnację oraz niezbędną pomoc w załatwieniu spraw osobistych.

Usługi wspomagające polegają na: umożliwieniu mieszkańcom udziału w terapii zajęciowej, podnoszeniu sprawności i aktywności mieszkańców, zaspokajaniu potrzeb religijnych i kulturowych, stymulowaniu nawiązywania, utrzymywania i rozwijania kontaktów z rodziną i środowiskiem, działaniach zmierzających do usamodzielnienia mieszkańca, umożliwieniu podjęcia pracy terapeutycznej, zapewnieniu przechowywania wartościowych przedmiotów. W DPS – ie prowadzone są usługi terapeutyczne takie jak: psychoterapia, terapia pedagogiczna, muzykoterapia, arteterapia, terapia zajęciowa. Pracownicy DPS – u pomagają podopiecznym w załatwianiu spraw osobistych, urzędowych, w rozwiązywaniu problemów dnia codziennego, w podtrzymywaniu kontaktów z rodziną i środowiskiem. Ponadto w DPS – ie prowadzone są usługi rehabilitacyjne: fizykoterapia (galwanizacja, jonoforeza, diadynamik, światłolecznictwo, inhalacje pneumatyczne), kinezyterapia (ćwiczenia trzylózkowe – bierne, czynnobierne, pionizacja, nauka i doskonalenie chodu). Natomiast w gabinecie prowadzone są kompleksowe ćwiczenia w UGUL-u, gimnastyka zespołowa, ćwiczenia relaksacyjno – oddechowe, ogólnie usprawniające. Pensjonariusze uczestniczą także w aktywnych spacerach pieszych.

Dom Pomocy Społecznej w Belczu. Dom Pomocy Społecznej w Belczu jest jednostką organizacyjną powiatu zielonogórskiego. Powstał w 2000 roku. Znajduje się na terenie 3 hektarowego parku ze stawem. Posiada 75 miejsc dla osób przewlekle somatycznie chorych i niepełnosprawnych fizycznie (oraz dla osób z chorobą Alzheimera). Dom pozbawiony jest barier architektonicznych. Posiada windę oraz podjazdy dla osób niepełnosprawnych. W Domu znajdują się pokoje jedno, dwu, trzy i czteroosobowe z łazienkami, pokój gościny, biblioteka z czytelnią, sala rekreacyjna, w której odbywają się spotkania okolicznościowe i integracyjne, pomieszczenia do terapii i rehabilitacji, kaplica, jadalnia, gabinet zabiegowo - pielęgniarstwa, sale dziennego pobytu - świetlice, sale telewizyjne, kuchenki oddziałowe, w których mieszkańcy mogą przygotować sobie posiłki. Codziennie odbywają się zajęcia w świetlicach terapeutycznych i gabinecie rehabilitacyjnym. Istnieje również możliwość korzystania w okresie całego roku z rekreacji na świeżym powietrzu.

Mieszkańcy DPS uczestniczą w imprezach kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych. Korzystają z teatru i wycieczek rekreacyjnych. Zdobywają liczne nagrody i wyróżnienia w konkursach plastycznych, przeglądach muzycznych i imprezach sportowych.

Cała opieka nad mieszkańcem i wszystkie działania terapeutyczne prowadzone są w oparciu o Indywidualny Plan Wspierania Mieszkańca, nad realizacją którego czuwa pracownik pierwszego kontaktu.

Dom świadczy całodobowo usługi:

OPIEKUŃCZE:

- Pomoc w załatwianiu spraw osobistych,
- Udzielanie pomocy w podstawowych czynnościach życiowych,
- Opieka lekarska - wizyty dwa razy w tygodniu oraz na wezwanie,
- Opieka pielęgniarstwa całą dobę.

WSPOMAGAJĄCE:

- Podnoszenie sprawności i aktywizacja mieszkańców,
- Umożliwienie udziału w terapii zajęciowej i imprezach kulturalno-oświatowych,
- Stymulowanie kontaktów z rodziną i środowiskiem,
- Zapewnienie warunków do rozwoju samorządności mieszkańców,
- Umożliwienie realizacji potrzeb religijnych.

BYTOWE:

- zapewnia stacjonarną opiekę nad ludźmi starszymi wymagającymi całodobowej pielęgnacji i leczenia ze względu na choroby i niepełnosprawność fizyczną,
- wyżywienie z uwzględnieniem wymogów dietetycznych,
- utrzymanie czystości i usługi pralnicze,
- odzież, obuwie, bieliznę osobistą,
- środki higieny osobistej.

2.7. Kwestia osób bezrobotnych

Bezrobotny, zgodnie z definicją ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy - oznacza osobę, o której mowa w ustawie w art. 1 ust. 3 pkt 1 i 2 lit. a-d, lub cudzoziemca - członka rodziny obywatela polskiego, niezatrudnioną i niewykonywającą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub służbie albo innej pracy

zarobkowej, bądź, jeśli jest osobą niepełnosprawną, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy, nieuczącą się w szkole, z wyjątkiem szkół dla dorosłych lub szkół wyższych w systemie wieczorowym albo zaocznym, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania stałego lub czasowego powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej.

Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów. Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe. Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

W 2009 roku w województwie lubuskim zarejestrowanych było 23.101 osób będących długotrwale bezrobotnymi, tj. 37,8% ogółu. W porównaniu do roku poprzedniego odnotowano wzrost ich liczby (o 1.783 osoby) oraz spadek ich odsetka wśród ogółu bezrobotnych (o 8,2 pkt procentowych).

W roku 2009 odnotowano również dalsze obniżenie odsetka osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych (z 30,7% w 2008 roku do 28,0% w 2009 roku). Na koniec 2009

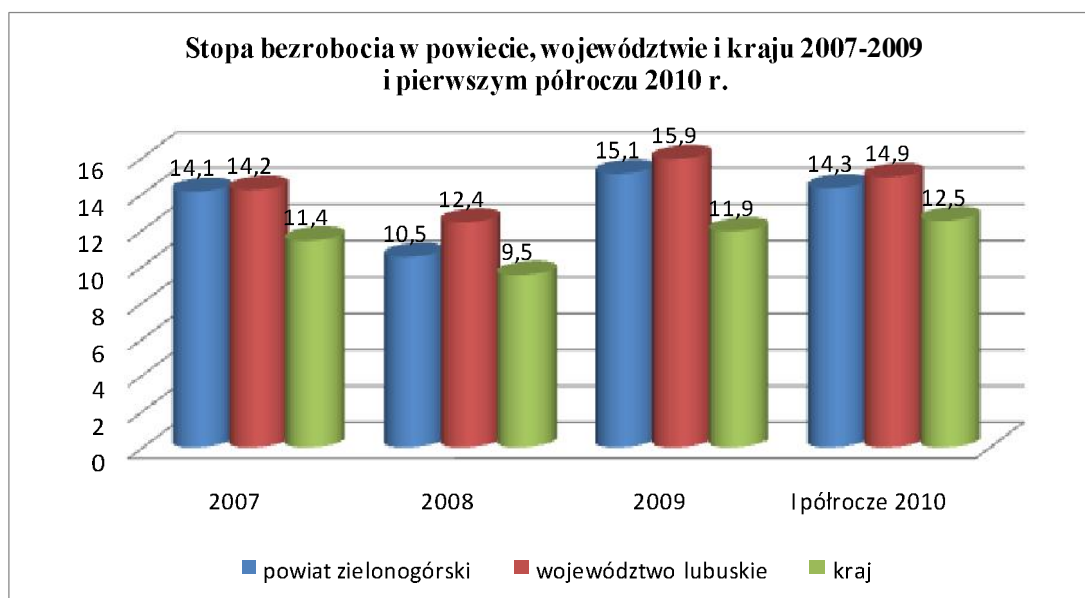
roku w rejestrach było 17.102 osoby, zaliczanych do tej kategorii bezrobotnych. W opinii pracodawców, szczególnie biorąc pod uwagę dominację w lubuskiej gospodarce firm mikro i małych, osoby nie posiadające kwalifikacji mają mniejsze szanse na uzyskanie zatrudnienia. Stąd pomimo odnotowania pozytywnego zjawiska, nadal istnieje konieczność podejmowania działań (poprzez różne formy szkoleniowe) w kierunku umożliwienia tym osobom nabycia odpowiednich kwalifikacji zawodowych.

Na koniec 2009 roku w rejestrach urzędów pracy znajdowało się 12.450 osób do 25 roku życia, tj. 20,4% ogółu. Odsetek osób młodych w strukturze bezrobotnych nieznacznie się zwiększył (z 20,1% w 2008 roku do 20,4% w 2009 roku). Warto w tym miejscu zwrócić uwagę, iż nadal utrzymują się następujące zjawiska na lubuskim rynku pracy: stopniowe zmniejszanie presji demograficznej (największe natężenie wchodzenia na rynek pracy przedstawicieli wyżu demograficznego nastąpiło w latach poprzednich) oraz większą skalę kontynuacji nauki na poziomie wyższym.

W trudnej sytuacji na rynku pracy nadal pozostają bezrobotni powyżej 50 roku życia. Na koniec grudnia 2009 roku, w województwie lubuskim, było ich 13.974 osoby, czyli 22,9% ogółu bezrobotnych.

Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy. Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontraktu socjalnego, która pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny. Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wywołują zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

Stopa bezrobocia w powiecie, województwie i kraju w latach 2007-2009 i pierwszym półroczu 2010 r.

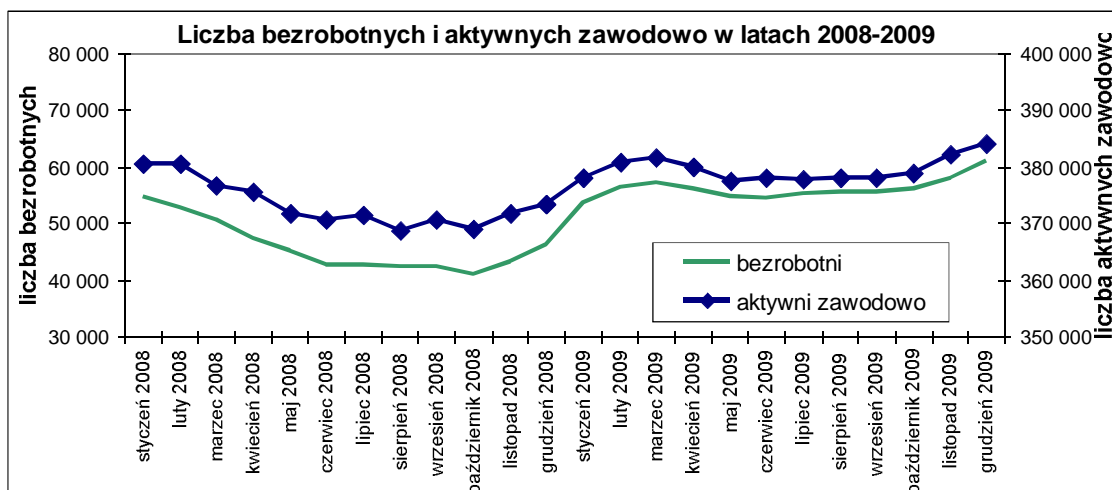


Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Zielonej Górze.

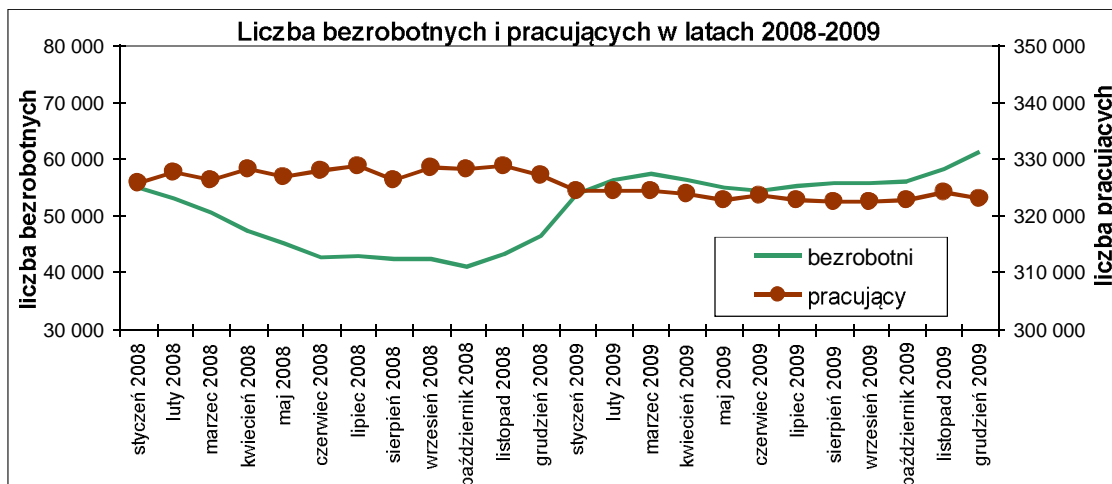
Stopa bezrobocia to procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo, ale bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Analizując powyższy wykres, należy stwierdzić, iż w okresie 2007- pierwsze półrocze 2010 roku powiat zielonogórski charakteryzował się nieznacznie niższą, w stosunku do województwa lubuskiego stopą bezrobocia. Generalnie w skali całego kraju mieliśmy do czynienia z powolnym zmniejszaniem się stopy bezrobocia jednak rok 2009 pokazał gwałtowny skok liczby bezrobotnych w całym kraju. Wpływ na to miało szereg czynników począwszy od kryzysu gospodarczego w roku 2008 oraz większym powrotem osób które wyjechały poza granice państwa w celach zarobkowych. Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zielonej Górze na dzień 31 grudnia 2009 roku w powiecie zielonogórskim pozostawało zarejestrowanych 4346 osób bezrobotnych, w tym 2292 kobiety. Bezrobotnych mieszkających na wsi było 3262 osób, co stanowiło 65 % ogółu zarejestrowanych w PUP. Należy dodać, że poziom bezrobocia odnotowany w statystykach

instytucji rynku pracy może się różnić od liczby osób faktycznie pozostających bez zatrudnienia.

Bezrobotni a osoby aktywne zawodowo – na lata 2008-2009



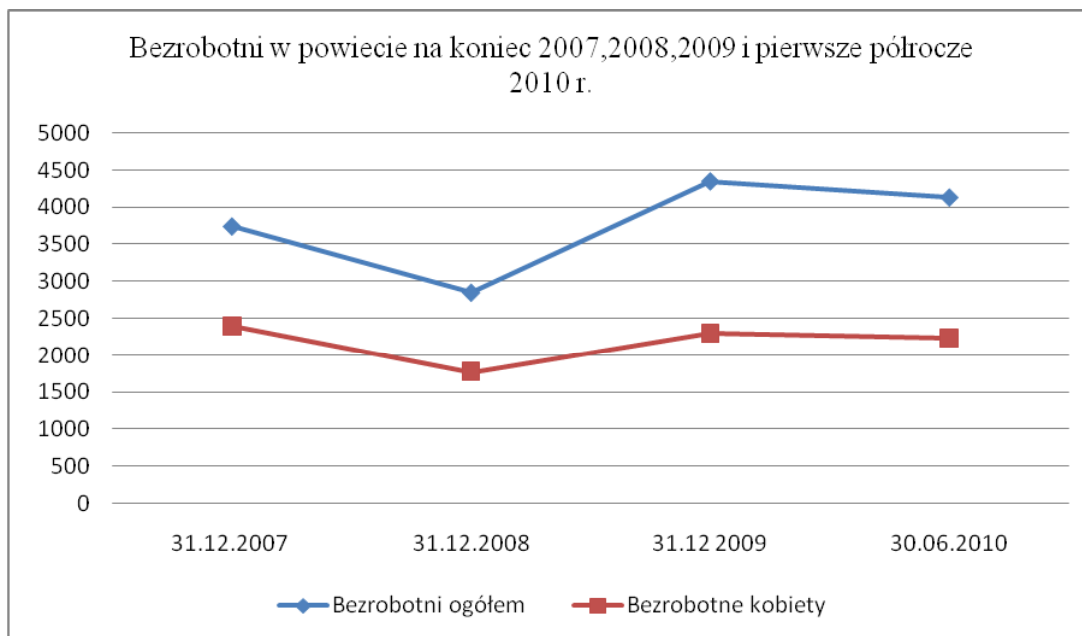
Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Zielonej Górze.



Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Zielonej Górze.

Spośród 61031 osób będących w wieku produkcyjnym w powiecie zielonogórskim z końcem 2009 roku 7,12% pozostawało bez zatrudnienia. Prawo do zasiłku dla bezrobotnych posiadało 1001 osób. Udział osób bezrobotnych nieposiadających prawa do pobierania zasiłku w ogólnej liczbie bezrobotnych w powiecie zielonogórskim wynosił 23,0% (3345 osób).

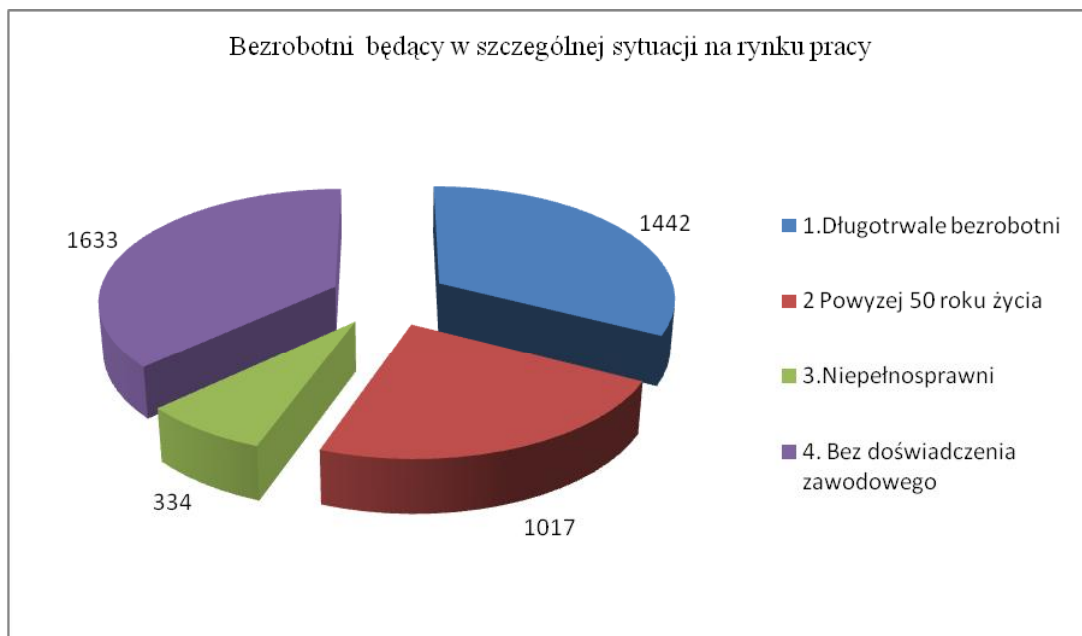
Bezrobotni w powiecie na koniec 2007, 2008, 2009 i pierwsze półrocze 2010 r.



Źródło danych: Opracowania własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zielonej Górze.

Na przestrzeni lat 2007-2009 liczba osób bezrobotnych w powiecie zielonogórskim ulegał wahaniom z roku na roku. Największą liczbę bezrobotnych odnotowano na koniec 2009 roku (4346 bezrobotnych, w tym 2292 kobiet), natomiast najniższą liczbę bezrobotnych Powiatowy Urząd Pracy w Zielonej Górze wykazał na koniec 2008 roku (2847 osób bezrobotnych, w tym 1772 kobiety). Analizując powyższy wykres, należy zwrócić uwagę na poziom bezrobocia wśród kobiet. W roku 2007 był największy procentowy udział kobiet w populacji bezrobotnych a w 2009 roku znacznie spadł. W 2009 roku kobiety stanowiły 52,7% ogółu osób poszukujących pracy, rok wcześniej – 62,2 %, w 2007 roku – 64,0%, natomiast pierwszym półroczu 2010 r. udział kobiet wśród bezrobotnych wynosił 53,9%

Bezrobotni w powiecie w szczególnej sytuacji na rynku pracy na koniec 2009 r.



Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Zielonej Górze.

Położenie osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy jest wyjątkowo trudne. Na wykresie przedstawiono wielkość tej kategorii osób w liczbach bezwzględnych, co oznacza, że jedna osoba może być odnotowana w kilku podgrupach, a zatem ich ogólna liczba jest większa niż wszystkich zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy. Do bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy zalicza się osoby długotrwale bezrobotne, tzn. zarejestrowane od co najmniej 12 miesięcy. Osoby te stanowiły w 2009 roku 28,7% ogółu bezrobotnych. Ponadto do kategorii osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy zalicza się osoby bez kwalifikacji zawodowych (28,4% ogółu bezrobotnych), osoby do 25 roku życia (23,4%), powyżej 50 roku życia (20,2 %), oraz osoby niepełnosprawne (6,6%). Głównie do osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy skierowane są różne formy aktywizacji zawodowej. W 2009 r.

Tabela nr 27. Bezrobotni w województwie będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy na koniec 2009 r.

Wyszczególnienie	2008 r.	2009 r.		Dynamika (XII 2008r. =100%)
		Liczba	Udział [w %]	
długotrwale bezrobotni	21 318	23 101	37,8	108,4
do 25 roku życia	9 300	12 450	20,4	133,9
powyżej 50 roku życia	10 717	13 974	22,9	130,4
bez kwalifikacji zawodowych	14 229	17 102	28,0	120,2
niepełnosprawni	3 057	4 313	7,1	141,1
bez doświadczenia zawodowego	11 658	14 563	23,8	124,9
bez wykształcenia średniego	29 643	38 040	62,3	128,3
samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia	5 516	6 738	11,0	122,2
kobiety które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	4 832	5 541	9,1	114,7
które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia	624	857	1,4	137,3
bezrobotni ogółem	46 311	61 062	100,0	131,9

Uwaga: dane nie sumują się do 100%, gdyż dana osoba mogła być zakwalifikowana do większej liczby kategorii bezrobotnych.

W 2009 r. odnotowano największy wzrost, powyżej średniej wzrostu bezrobotnych dla województwa lubuskiego, wśród osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy, w trzech grupach:

- bezrobotnych niepełnosprawnych – wzrost o 41,1%,
- bezrobotnych, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia – o 37,3%,
- bezrobotnych do 25 roku życia – o 33,9%.

W pozostałych siedmiu kategoriach odnotowano wzrost liczby zarejestrowanych bezrobotnych poniżej średniej wzrostu dla województwa, przy czym najmniejszy odnotowano w przypadku:

- długotrwale bezrobotnych – wzrost o 8,4%,
- kobiet które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka – o 14,7%.

Tabela nr 28. Bezrobocie w poszczególnych gminach powiatu zielonogórskiego w 2009 r.

Gminy	Ogółem	Liczba bezrobotnych	Bezrobotni w gminie %	Bezrobotni w gminie w ogóle bezrobotnych w powiecie %
Gmina Zielona Góra	16610	803	4,8	18,4
Gmina Świdnica	5955	282	4,7	6,4
Gmina Nowogród Bobrzański	9323	485	5,2	11,1
Gmina Babimost	6520	183	2,8	4,2
Gmina Bojadła	3407	186	5,4	4,3
Gmina Czerwieńsk	9544	550	5,7	12,6
Gmina Kargowa	5795	254	4,3	5,8
Gmina Sulechów	26389	1255	4,7	28,8
Gmina Trzebiechów	3251	152	4,6	3,5
Gmina Zabór	3595	196	5,4	4,5
Powiat Zielonogórski	90389	4346	4,8	-

Źródło danych: Badania własne na podstawie danych GUS, PUP.

Z końcem 2009 roku problem bezrobocia w największym stopniu dotyczył ludność gmin Czerwieńsk, Bojadła, Zabór, i Nowogrodu Bobrzańskiego (odpowiednio 5,7% i 5,4%, 15,4%, 5,2% z ogółu mieszkańców) a w najmniejszym ludność Gminy Babimost (2,8% ogółu mieszkańców poszukiwało zatrudnienia). Ponadto z analizy zestawienia wynika, że najwięcej zarejestrowanych bezrobotnych w powiecie zielonogórskim pochodziło z miasta Sulechowa (28,8 % w stosunku do ogółu bezrobotnych w powiecie), a następnie z gminy Czerwieńsk (18,4%). Najmniej zarejestrowanych w PUP było z gminy Trzebiechów (4,5 % ogółu bezrobotnych w powiecie).

2.8. Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych powiatu zielonogórskiego

Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy społeczne powiatu, była analiza sprawozdań jednostek realizujących zadania polityki społecznej na obszarze powiatu oraz rozmowy z poszczególnymi pracownikami placówek i organizacji oraz pracownikami socjalnymi PCPR między innymi z osobami zajmującymi się poszczególnymi problemami jakie rozwiązują PCPR. Każdy Ośrodek Pomocy Społecznej nadesłał sprawozdanie z realizacji swoich zadań i tym samym wyłonił się obraz najistotniejszych kwestii dotyczących społeczność powiatu zielonogórskiego.

Najważniejsze problemy społeczne w powiecie

Według danych statystycznych za najważniejsze problemy dotyczące rodzinę w powiecie uznano bezrobocie, szczególnie wśród kobiet, a także niskie dochody mieszkańców co przekłada się na zubożenia społeczeństwa. Również ważny problem to bezradność rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Mieszkańcom powiatu doskwiera także niedorozwój budownictwa socjalnego i złe warunki mieszkaniowe. Innymi, poważnymi zagadnieniami, są duże rozmiary biedy w szczególności na obszarach wiejskich wśród rodzin wielodzietnych, z niskim poziomem wykształcenia, bierność środowiska oraz stereotypowy model rodziny i co za tym idzie dziedziczenie biedy.

KATALOG GŁÓWNYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE ZIELONOGÓRSKIM

(PROBLEMY WYMAGAJĄCE PODJĘCIA DZIAŁAŃ NAPRAWCZYCH)

Niedobory w zakresie poradnictwa rodzinnego, psychologicznego i pedagogicznego dla rodzin, rodzin zastępczych i dzieci,

Niewystarczająca ilość rodzin zastępczych niespokrewnionych z dzieckiem również o charakterze pogotowia rodzinnego,

Niedostateczna liczba wykwalifikowanych specjalistów do pracy z rodziną,

Zbyt mała oferta kursów zawodowych i szkoleń dla młodzieży usamodzielnianej,

Niedostateczna jakość usług w placówkach opiekuńczo wychowawczych,

Mała aktywność lokalna organizacji i instytucji w kierunku rozwiązywania problemów społecznych,
Niskie kwalifikacje zawodowe osób pozostających bez pracy w szczególności kobiet,
Zbyt małe zaangażowanie i potencjał techniczno-organizacyjny organizacji pozarządowych,
Niewystarczająca liczba osób z przygotowaniem do pracy z osobami uzależnionymi,
Niedostateczna ilość mieszkań komunalnych i socjalnych dla rodzin w tym wychowanków usamodzielniających się z rodzin zastępczych,
Niska jakość wymiany doświadczeń pomiędzy instytucjami i specjalistami pracującym na rzecz pomocy społecznej,
Ograniczony dostęp osób starszych do usług świadczonych przez pomoc społeczną,
Niewystarczająca liczba osób zatrudnionych w ośrodkach pomocy społecznej i PCPR,
Wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców,
Słabo rozwinięty wolontariat na obszarze powiatu zielonogórskiego,
Brak pełnego rozpoznania liczby osób niepełnosprawnych w powiecie,
Niedostateczna baza i oferta rehabilitacyjna dla osób niepełnosprawnych,
Zbyt mała ilość specjalistycznych szkoleń i porad dla pracowników PCPR i OPS,
Niewystarczająca liczba pracowników socjalnych w powiecie zielonogórskim,

Trudności w funkcjonowaniu rodziny w powiecie

Według zastanych danych gradacja problemów dotyczących rodziny mieszkające w powiecie jest następująca:

1. bezrobocie,
2. ubóstwo,
3. uzależnienia,
4. bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych,
5. osłabienie więzi rodzinnych, emigracja zarobkowa, ubóstwo, problemy mieszkaniowe ,
6. przemoc, w tym przemoc w rodzinie,
7. dysfunkcje w rodzinach,
8. znieczulica społeczna,

Prognoza wskazuje na nasilenie się takich problemów, jak: bezrobocie, ubóstwo, bezradność w sprawach wychowawczych, ubóstwo, uzależnienia, emigracja zarobkowa, osłabienie więzi rodzinnych, problemy mieszkaniowe. Wśród trudności, na jakie napotykają rodziny mieszkające na terenie powiatu zielonogórskiego, pojawia się jeszcze kilka innych zagadnień. Ważną kwestią jest bezrobocie członków rodzin oraz związane z nim ubóstwo, które dotyka zwłaszcza dzieci. Niepokój budzą niskie zarobki, które w konfrontacji z relatywnie wysokimi kosztami utrzymania prowadzą do ubożenia grup mających pracę. Kolejną bolączką jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych rodziców, której przyczyną są uzależnienia, przemoc domowa, agresja, niedojrzałość emocjonalna rodziców, niepełny model rodziny (rozwody), niezaradność, brak czasu dla dziecka ze strony rodziców, złe wzorce zachowań w rodzinie, konflikty. W rodzinach zaburzonych rodzicom brakuje umiejętności tworzenia właściwego klimatu życia rodzinnego, rozładowania napięć powstałych poza domem, właściwych wzorców komunikacji i dawania rodzinie poczucia bezpieczeństwa, obdarzania dzieci uwagą. Rodziny te często żyją w takich społecznościach, które nie chcą ingerować w życie innych lub nie potrafią pomóc, gdyż same nie posiadają właściwych wzorców. W wielu przypadkach dzieci pochodzące z takiej rodziny zostawiane są „same sobie”, większość czasu wolnego spędzają wśród rówieśników na podwórku, łączą się w grupy subkulturowe, zaczynają wagarować, uciekać z domu i popadać w konflikty prawem. W kontekście kłopotów wychowawczych wskazywano na potrzebę zwiększenia dostępu do specjalistów – psychologów i pedagogów, a także szeroko rozumianego poradnictwa związanego z rozwiązywaniem różnych problemów życiowych. Pojawia się również kwestia braku perspektyw dla młodych ludzi, którzy na terenie powiatu mają kłopoty z kontynuowaniem nauki zgodnie z wymaganiami rynku pracy. W związku z tym po zakończeniu edukacji nie mogą znaleźć zatrudnienia. Poważnym problemem jest również niewystarczające zasoby w zakresie taniego budownictwa socjalnego. Trudna sytuacja finansowa wielu rodzin zamyka przed nimi szanse na uzyskanie własnego mieszkania.

Rodziny najbardziej odczuwające skutki problemów

Kategorie rodzin, które najbardziej odczuwają skutki wymienionych wyżej problemów.

1. rodziny wielodzietne,
2. rodziny niepełne, samotnie wychowujące dzieci,
3. rodziny patologiczne, uzależnione od alkoholu,
4. rodziny z osobami niepełnosprawnymi,
5. rodziny dotknięte bezrobociem,

6. rodziny ubogie,

7. pozostałe kategorie: rodziny starsze, niezaradne życiowo, słabo wykształcone, na dorobku

Instytucje pomagające w rozwiązywaniu problemów społecznych

Według danych dotyczących ilości osób korzystających ze wsparcia oraz potrzeb rodzin i dzieci jest uzasadniona potrzeba dalszego intensywnego rozwijania różnych form doradztwa i poradnictwa, które obejmowałyby takie obszary funkcjonowania rodzin i osób, jak kwestie wychowania dzieci, problemy socjalno-bytowe, oraz pomoc dla osób niepełnosprawnych, starszych i samotnych. Również należy podkreślić znaczenie prawidłowego obiegu informacji, pozwalającego na łatwe dotarcie osób zainteresowanych do kompetentnej osoby w konkretnej sprawie i instytucji. Dla stworzenia sprawnego systemu informacji ważna jest współpraca instytucji i organizacji działających w sferze społecznej, m.in. PCPR, OPS, Kuratorium Oświaty, Sądu Rodzinnego czy pedagogów szkolnych. Konkretna pomoc winna być poprzedzona zdiagnozowaniem sytuacji rodzin. Na przykład w przypadku dzieci z rodzin o niskich dochodach wsparcie może polegać na zakwalifikowaniu tej grupy do programu „Wyrównywania szans”, pomocy w uzyskaniu stypendiów (naukowych, socjalnych), pomocy rzeczowej, organizowaniu akcji charytatywnych oraz objęciu programem dożywiania uczniów. W przypadku środowiska osób starszych i samotnych w działaniach pomocowych należy wykorzystać wolontariat. Ważnym wyzwaniem dla podmiotów działających w obszarze pomocy dziecku i rodzinie jest uatrakcyjnienie oferty spędzania czasu wolnego i promowanie zdrowego stylu życia. W tym kontekście podkreślano znaczenie programów wychowawczych i profilaktycznych realizowanych w szkołach oraz zajęć pozalekcyjnych. Nieodzownym elementem pracy z dzieckiem jest działalność zmierzająca do szerzenia wiedzy i kultury pedagogicznej wśród rodziców. Ponadto ważne jest również rozszerzenie pomocy psychologicznej i prawnej.

Problemy związane z dziećmi i młodzieżą na terenie powiatu

Trudności na jakie natrafiają dzieci i młodzież mieszkający na terenie powiatu zielonogórskiego, to: zła sytuacja materialna rodzin, która nie pozwala na zaspokojenie podstawowych potrzeb, prowadzi do dyskryminacji w szkole dzieci z rodzin ubogich i utraty przez nie poczucia własnej wartości a także niewystarczającą ofertę zajęć pozalekcyjnych i ograniczoną liczbę miejsc spędzania czasu wolnego (placów zabaw, świetlic osiedlowych i środowiskowych, klubów, obiektów sportowo-rekreacyjnych). Kolejny również ważny problem to uzależnienia (narkomania, wczesne sięganie po alkohol) oraz przemoc,

za pomocą której rozwiązuje się konflikty rówieśnicze. W tym kontekście wskazać można na zanik wzorców moralnych i zaniedbania wychowawcze, dysfunkcje występujące w domu, niewydolność opiekuńczo wychowawczą rodzin. Efektem tego jest powiększanie się grupy młodzieży zdemoralizowanej, nieprzystosowanej do życia w społeczeństwie, wywodzącej się z patologicznych rodzin. Również na obszarze powiatu jest utrudniony dostęp do leczenia uzależnień, wskazując jednocześnie na łatwość w dostępie do narkotyków. Zbyt mała tolerancja i pomoc w kierunku opieki nad osobami niepełnosprawnymi, występują bariery architektoniczne i przejawy nietolerancji wobec osób niepełnosprawnych. Mieszkańcy obszarów wiejskich mają utrudniony dostęp do zajęć szkolnych i pozalekcyjnych. Ponadto na obszarach wiejskich występuje zjawisko niskiej motywacji do nauki z uwagi na niewielkie perspektywy zatrudnienia po zakończeniu edukacji i brak zainteresowania rodziców dalszym kształceniem dzieci. Bariery w prawidłowym rozwoju rodzin są również złe warunki mieszkaniowe i niewystarczająca liczba mieszkań. Analizując problemy związane z dziećmi i młodzieżą, należy wskazać na konieczność zapewnienia alternatywnych form i – co się z tym wiąże – miejsc spędzania czasu wolnego (m.in. w tym celu rozwijanie życia kulturalnego, zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych, zapewnienie wypoczynku w czasie wakacji) oraz na brak opieki rodziców nad dziećmi kończącymi zajęcia szkolne. W środowisku dzieci i młodzieży za problem również należy zauważyć rozpowszechnianie się różnych patologii (alkoholizm, narkomania, agresja, wandalizm, przestępczość). W związku z tym jednym z zadań władz samorządowych powinno być dofinansowanie placówek pozaszkolnych, by mogły należycie spełniać swoją rolę w tym zakresie. Ponadto również ważne jest podniesienie poziomu świadomości społeczeństwa o zagrożeniach uzależnieniami, wzmocnienie opieki nad dzieckiem ze strony pedagoga szkolnego i psychologa we współpracy z rodziną.

Przedstawiciele lokalnych organizacji i Liderzy lokalni powinni aktywnie uczestniczyć w rozwoju i aktywizowaniu środowiska lokalnego w tym w rozwoju dzieci i młodzieży. Należy podejmować działania w kierunku:

- Działania w zakresie sportu i wypoczynku: budowa ścieżek rowerowych i hal sportowych przy wszystkich szkołach oraz bezpłatne udostępnianie obiektów sportowych dzieciom i młodzieży, również w godzinach popołudniowych; tworzenie placów zabaw dla dzieci do 3 roku życia; lepsze wykorzystanie istniejących obiektów sportowych i wypoczynkowych; dofinansowanie letniego i zimowego wypoczynku dzieci i obejmowanie ofertą wypoczynku.

2.9 Analiza SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym. Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych. Analiza SWOT została przygotowana w październiku 2010 roku w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie im Jana Pawła II w Zielonej Górze. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **siły** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

Kwestia Dziecka i Rodziny			
Mocne Strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - działania pracowników służb społecznych na rzecz pomocy dzieciom i rodzinom, - prowadzenie działalności w kierunku rozwoju zastępczej opieki rodzinnej, - zabezpieczenie dzieciom i rodzinom dostępu do różnorodnych form spędzenia czasu wolnego, - propagowanie wolontariatu na rzecz dzieci i młodzieży, - prowadzenie działań w zakresie zapobiegania dysfunkcjom rodziny, - uruchamianie mieszkalnictwa chronionego, - działalność poradni rodzinnej w strukturach Centrum Pomocy Rodzinie im. Jana Pawła II w Zielonej Górze - realizacja projektów systemowych 	<ul style="list-style-type: none"> - zbyt mała ilość rodzin zastępczych wielodzietnych niespokrewnionych w tym o charakterze pogotowia rodzinnego, - niedostateczna ilość wykwalifikowanych specjalistów zajmujących się problematyką rodziny, - nieodpowiednie warunki w prowadzeniu pracy socjalnej, - niewystarczająca baza lokalowa, - niewystarczająca oferta wypoczynku dla dzieci i młodzieży, - niewystarczająca ilość ośrodków wsparcia dla dzieci i młodzieży - ograniczona liczba punktów wsparcia rodzin w kryzysie, - niski poziom współpracy pomiędzy organizacjami i instytucjami zajmujących się problematyką dzieci i młodzieży 	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost znaczenia i aktywności organizacji pozarządowych, - realizacja programów pomocowych finansowany z różnych źródeł w tym z UE, - prowadzenie programów profilaktycznych przez szkoły, - odpowiednia liczba szkoleń, kursów dla pracowników socjalnych, - wzrost liczby wykwalifikowanych pracowników, 	<ul style="list-style-type: none"> - bierność środowiska lokalnego, - uzależnienie od pomocy społecznej, - dziedziczenie modelu rodziny i zachowań, - pogłębiające się bezrobocie i ubóstwo, - niski poziom współpracy między szkoła a rodzina, - niewystarczające środki publiczne,

Kwestia osób bezrobotnych			
Mocne Strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - wzrost znaczenia wykształcenia jako wartość, - podnoszenie kwalifikacji i umiejętności osób długotrwale bezrobotnych, - realizacja projektów współfinansowanych przez UE, - aktywna działalność powiatowego urzędu pracy, - aktywne działania organizacji pozarządowych na obszarze powiatu, - odpowiednie przygotowanie pracowników pomocy społecznej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wysoka stopa bezrobocia na obszarze powiatu, - wysoki wskaźnik bezrobocia trwałego na obszarach wiejskich, - bierność środowiska wiejskiego, - zjawisko dziedziczenia stereotypowego stylu życia, - niski poziom wykształcenia osób długotrwale bezrobotnych, - brak środków finansowych na podnoszenie kwalifikacji, 	<ul style="list-style-type: none"> - realizacja działań lokalnych i regionalnych skierowanych dla osób długotrwale bezrobotnych, - realizacja projektów w zakresie przekwalifikowania zawodowego finansowanych ze źródeł unijnych, - powstawanie nowych firm w specjalnych strefach ekonomicznych, - wzrost wynagrodzenia za pracę, - realizacja programów władz lokalnych z partnerami społecznymi w ramach rozwiązywania problemów społecznych, - rozwój sektora ekonomii społecznej, 	<ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie się środowiska wykluczenia społecznego, - pogłębianie się zjawiska bezrobocia ukrytego, - znaczna przewaga kobiet wśród bezrobotnych, - bierność i dziedziczenie modelu życia w szczególności na obszarach wiejskich, - niechęć do zmian i podjęcia aktywności, - mała aktywność działań lokalnych organizacji w kierunku aktywizacji bezrobotnych, - utrudniony dostęp do oferty szkoleniowej i kursów zawodowych podnoszących kwalifikacje,

Kwestia osób niepełnosprawnych			
Mocne Strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - funkcjonowanie w sferze niepełnosprawności aktywnie działających organizacji pozarządowych, - działania pracowników służb społecznych w zakresie aktywizacji osób niepełnosprawnych, - upowszechnianie informacji o prawach osób niepełnosprawnych i uprawnieniach w zakresie aktywności zawodowej, - realizacja projektów systemowych, 	<ul style="list-style-type: none"> - istnienie barier utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, - brak pełnego rozpoznania ilości osób niepełnosprawnych w powiecie, - duże uprzedzenia i stereotypy w stosunku do niepełnosprawnych - niskie wykształcenie wśród osób niepełnosprawnych, - niedostateczna oferta opieki nad osobami niepełnosprawnymi, - niedostateczna baza rehabilitacyjna dla osób niepełnosprawnych, 	<ul style="list-style-type: none"> - wzrastająca społeczna akceptacja osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym, - prowadzenie edukacji o rozumieniu potrzeb osób niepełnosprawnych, - współpraca sektora publicznego z sektorem pozarządowym w dziedzinie pomocy osobom niepełnosprawnym, - zwiększająca się liczba miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych, - likwidacja barier architektonicznych w celu zwiększenia dostępności osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, - realizacja programów pomocowych finansowanych z różnych źródeł w tym z UE. 	<ul style="list-style-type: none"> - nierównomierne korzystanie ze środków pozabudżetowych i pomocowych, - wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej i usługi opiekuńcze.

Kwestia Ludzi Starszych			
Mocne Strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - wydłużenie średniego czasu trwania życia, - możliwość realizowania się osób starszych w organizacjach samopomocowych, - poprawianie sfery technicznej ułatwiającej codzienne życie osób starszych, - korzystanie ze wsparcia wolontariuszy w dziedzinie pomocy osobom starszym, - aktywna działalność uniwersytetów III wieku. 	<ul style="list-style-type: none"> - ograniczony dostęp osób starszych do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, - niewystarczająca liczba osób zatrudnionych w ośrodkach pomocy społecznej, a zajmujących się problematyką osób starszych, - niski poziom życia osób starszych; wzrastająca liczba świadczeniobiorców pomocy społecznej, - wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców, - brak możliwości kontynuacji aktywności zawodowej przez osoby starsze, - brak opieki długoterminowej, 	<ul style="list-style-type: none"> - wpływ postępu medycyny na poprawę sytuacji zdrowotnej osób starszych, - prowadzenie promocji zdrowia wśród osób starszych, - system prawny regulujący funkcjonowanie nowych form pomocy społecznej dla osób starszych szansą na poprawę warunków ich życia, 	<ul style="list-style-type: none"> - brak szkoleń dla kadry realizującej pomoc osobom starszym, - niedostosowanie standardów usług do wymogów Unii Europejskiej, - wzrastająca liczba osób samotnych, - niedostosowana dla osób starszych infrastruktura, - niedokładne rozpoznanie potrzeb osób starszych, - niska świadomość społeczna dotycząca potrzeb osób starszych, - występowanie niekorzystnych zjawisk demograficznych, - niesprzyjająca osobom w III wieku ogólna sytuacja społeczna i finansowa kraju.

Rozwój Kadr i Służb Pomocowych

Mocne Strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
<p>- wykwalifikowana kadra pracowników pomocy społecznej, - ciągłe doskonalenie służb społecznych.</p>	<p>- deficyt wyspecjalizowanych pracowników kompleksowo zajmujących się rodzinami z różnymi problemami, - przeciążenie pracowników socjalnych liczbą zadań, - niska współpraca pracowników służ społecznych w powiecie, - niska współpraca pracowników z działającymi organizacjami społecznymi,</p>	<p>- doskonalenie kwalifikacji zawodowych przez kadre pomocy społecznej, - współpraca z jednostkami pomocy społecznej prowadzonymi przez inne podmioty.</p>	<p>- niewystarczająca ilość wykwalifikowanej kadry w stosunku do potrzeb, - wypalenie zawodowe pracowników służb pomocy społecznej.</p>

2.10 Zasoby umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie powiatu lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

2.10.1. Instytucje oferujące pomoc i wsparcie

Na terenie powiatu zielonogórskiego funkcjonuje szereg jednostek o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym, prowadzonych przez samorządy oraz podmioty niepubliczne. Wśród nich należy wymienić: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie im. Jana Pawła II w Zielonej Górze i działająca w ramach PCPR poradnia rodzinna, Powiatowy Ośrodek Wsparcia dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi „Parasol” Dom Dziecka w Klenicy, Ośrodki Pomocy Społecznej w mieście Kargowa, Babimost, Sulechów, Czerwieńsk, Nowogród Bobrzański, w gminach Świdnica, Zabór, Bojadła, Zielona Góra oraz inne jednostki:

- Dom Pomocy Społecznej w Trzebiechowie,
- Dom Pomocy Społecznej w Belczu,
- Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Babimoście,
- Zespół Szkół Specjalnych im. Kawalerów Maltańskich przy Centrum Leczenie Dzieci i Młodzieży w Zaborze,
- Zespół Szkół Specjalnych w Wojnowie,
- Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii w Przytoku,
- Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy w Sulechowie,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sulechowie,
- Centrum Usług Opiekuńczych w Sulechowie,

2.10.2. Organizacje pozarządowe w powiecie zielonogórskim.

Samorząd powiatu współpracuje z lokalnymi organizacjami należącymi do sektora pozarządowego w oparciu o przyjmowany corocznie uchwałą Rady Powiatu program współpracy powiatu zielonogórskiego z organizacjami pozarządowymi. Poniższe zestawienie tabelaryczne prezentuje organizacje należące do sektora pozarządowego mające swoją siedzibę zarówno w mieście Zielona Góra jak i na obszarze powiatu, które realizują zadania statutowe w obszarze w jakim działa Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie im. Jana Pawła II w Zielonej Górze.

Gminne Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i ich Przyjaciół Powstańców Wlkp. 11 66-110 Babimost stowarzyszenie organizacja/instytucja działająca na rzecz osób niepełnosprawnych
Stowarzyszenie Na Rzecz Integracji Niepełnosprawnych przy Oddziale Rehabilitacji w Sulechowie al. Niepodległości 15 66-100 Sulechów Stowarzyszenie organizacja/instytucja działająca na rzecz osób niepełnosprawnych
Stowarzyszenie "Bez barier, bez granic" Kościuszki 41 66-010 Nowogród Bobrzański stowarzyszenie
Sulechowskie Stowarzyszenie Amazonek Licealna 18a 66-100 Sulechów Stowarzyszenie - organizacja/instytucja działająca w zakresie pomocy społecznej - organizacja/instytucja działająca na rzecz osób niepełnosprawnych
Sulechowskie Stowarzyszenie "Klub Abstynentów" Licealna 18a 66-100 Sulechów Stowarzyszenie organizacja/instytucja działająca na rzecz walki z alkoholizmem
Towarzystwo Wspierania Rozwoju Dzieci i Młodzieży Wiejskiej Dębowa 6 66-003 Droszków organizacja/instytucja działająca w zakresie pomocy społecznej
Caritas Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej Kościelna 61 65-974 Zielona Góra
Chrześcijańska Fundacja Dla Niepełnosprawnych "NADZIEJA" Szosa Kisielińska 3 65-247 Zielona Góra

<p>Czerwieńskie Stowarzyszenie "Klub Abstynentów" Kwiatowa 8a 66-016 Czerwieńsk organizacja/instytucja działająca na rzecz walki z alkoholizmem</p>
<p>Fundacja na Rzecz Dzieci z Zaburzeniami Mowy Węgierska 32/5 65-001 Zielona Góra</p>
<p>Lubuskie Stowarzyszenie Inwalidów Narządu Ruchu T. Zawadzkiego "Zośki" 37/4 65-530 Zielona Góra organizacja/instytucja działająca na rzecz osób niepełnosprawnych</p>
<p>Lubuskie Stowarzyszenie na rzecz Kobiet BABA Matejki 3 65-001 Zielona Góra</p>
<p>Lubuskie Stowarzyszenie Profilaktyki Społecznej Drzewna 13 65-060 Zielona Góra Merytoryczny zakres działalności: promocja zdrowego stylu życia, problematyka uzależnienia i współuzależnienia, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, kształcenie przez całe życie, programy wsparcia, grupy terapeutyczne i samopomocowe, rozwój osobisty jednostki, aktywna współpraca w zakresie problematyki społecznej Typ działalności: organizacja/instytucja działająca w zakresie pomocy społecznej - organizacja/instytucja działająca na rzecz osób niepełnosprawnych - organizacja/instytucja działająca na rzecz walki z przemocą w rodzinie - organizacja/instytucja działająca na rzecz walki z narkomanią - organizacja/instytucja działająca na rzecz walki z alkoholizmem</p>
<p>Sikoń - Fundacja dla Dzieci Niepełnosprawnych Św. Cyryla i Metodego 3/21 65-533 Zielona Góra</p>
<p>Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci Pokrzywdzonych Przez Los "Uśmiech Dziecka" oś. Śląskie 3a/4 65-547 Zielona Góra organizacja/instytucja działająca w zakresie pomocy społecznej</p>
<p>Stowarzyszenie na rzecz Osób Upośledzonych "TACY SAMI" Zachodnia 61 65-552 Zielona Góra Merytoryczny zakres działalności: Działalność na rzecz osób upośledzonych umysłowo i ich rodzin Typ działalności: organizacja/instytucja działająca na rzecz osób niepełnosprawnych</p>
<p>Stowarzyszenie Rodzin Zastępczych "Pomocna Dłoń" Zyty 10/7 65-001 Zielona Góra</p>
<p>"Biegusy" Stowarzyszenie Chorych na Stwardnienie Rozsiane ul. Aleja Wojska Polskiego 9</p>

<p>(siedziba biblioteki pok.02), 65-077 Zielona Góra Udzielanie pomocy w trudnych sytuacjach życiowych, organizowanie pomocy psychologicznej, rehabilitacyjnej; -zdobywanie informacji (obecnie głównie przez Internet) o chorobie i nowoczesnych metodach jej leczenia.</p>
<p>Katolickie Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Diecezji Zielonogórsko – Gorzowskiej „Tęcza” ul. Obywatelska 1 65-736 Zielona Góra Organizowanie zajęć z zakresu rehabilitacji społecznej osobom z niepełnosprawnością ich opiekunom; - szerzenie idei integracji; - organizowanie turnusów szkoleń; - dzienna forma aktywizacji społecznej i zawodowej</p>
<p>Ogólnopolskie Stowarzyszenie „NERKA” ul. Lisowskiego 1 -3 65-072 Zielona Góra Wspiera rozmaite działania profilaktyczne, lecznicze oraz rehabilitację. Prowadzi akcje informacyjne mające na celu kształtowanie pozytywnych postaw wobec chorych .</p>
<p>Lubuskie Stowarzyszenie Inwalidów Narządu Ruchu ul. Tadeusza Zawadzkiego „Zośki” 37/4 65-530 Zielona Góra Prowadzenie szeroko rozumianej rehabilitacji wśród osób z różnego rodzaju niepełnosprawnością; - wymiana praktycznych doświadczeń, związanych z korzystaniem ze sprzętu ortopedycznego i rehabilitacyjnego; - taniec towarzyski na wózkach; - aktywny udział w imprezach kulturalnych.</p>
<p>Stowarzyszenie Pomocy Osobom Autystycznym „Dalej Razem” Al. Niepodległości 16/9 (IIp.) 65-048 Zielona Góra Wszechstronna pomoc osobom autystycznym i ich rodzinom w sprawach dotyczących diagnozy, edukacji, rehabilitacji, integracji ze społeczeństwem oraz poprawy zdrowia; - prowadzenie konferencji, seminariów w celu uświadomienia problemów osób dotkniętych autyzmem i ich opiekunów; - realizacja projektów z zakresu terapii, rehabilitacji społecznej i zawodowej na rzecz osób z autyzmem.</p>
<p>Stowarzyszenie Grupa Aktywnej Rehabilitacji „Rekryteringsgruppen” ul. Francuska 25a 65-943 Zielona Góra (Zespół Szkół Ekologicznych) Zwiększenie aktywności życiowej i fizycznej osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, poprzez prowadzenie obozów aktywnej rehabilitacji . Obozy mają na celu podwyższenia stopnia samodzielności osób po urazach rdzenia kręgowego.</p>

Źródło danych: baza danych na stronie www. DPS Urzędu Marszałkowskiego.

2.11. Podsumowanie części diagnostycznej

Zespół dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie powiatu zielonogórskiego korzystał z szeregu możliwości pozyskania informacji od jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej niniejszego dokumentu.

Zmiany demograficzne, problem starzenia się mieszkańców

Zachodzące procesy demograficzne w istotny sposób oddziałują na sytuację społeczno-ekonomiczną ludności. Prognozy demograficzne dla powiatu zielonogórskiego zapowiadają umacnianie się pewnych tendencji, co powoduje konieczność zaplanowania działań mających na celu dostosowanie polityki społecznej do skutków tych zmian oraz stymulowanie zjawisk sprzyjających niwelacji niekorzystnych trendów. Do zjawisk, które w największym stopniu wpływają i będą wpływały na sytuację społeczno-ekonomiczną powiatu, należą: spadek dzietności kobiet oraz wzrost przeciętnej długości życia.

W najbliższych latach na sytuację demograficzną w powiecie będzie również oddziaływać ruch migracyjny ludności, zarówno krajowy, jak i zagraniczny, przy czym wpływ tego pierwszego będzie większy (będą przeważały, występujące od kilku lat i związane ze zjawiskiem suburbanizacji, przemieszczenia z miast na obszary wiejskie). Powyższe zjawiska spowodują, iż struktura społeczna powiatu w najbliższych latach będzie kształtować się podobnie jak całego kraju.

Według *Prognozy ludności na lata 2009-2035* opracowanej przez Główny Urząd Statystyczny, ilość ludności w powiecie będzie sukcesywnie wzrastać natomiast struktura ludności powiatu zielonogórskiego w poszczególnych grupach wiekowych będzie się przedstawiała następująco:

- osoby w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) – do 2035 roku liczba dzieci i młodzieży będzie systematycznie maleć (z 18694 w 2009 r. do 18000 w 2035 r.). Sytuacja ta może stać

się szansą dla systemu edukacji, gdyż łatwiej będzie podolać obowiązkom kształcenia i opieki nad dziećmi przy mniejszej populacji. Istniejąca infrastruktura i baza dydaktyczna na terenie powiatu może posłużyć do rozwoju bogatszej oferty edukacyjnej zarówno dla dzieci, które wymagają dodatkowej pomocy w nauce lub chcą rozwijać umiejętności, jak również dla dorosłych, którzy stoją obecnie przed koniecznością udoskonalania swoich umiejętności poprzez kształcenie ustawiczne i szkolenia.

- osoby w wieku produkcyjnym do roku 2020 będą sukcesywnie maleć a następnie wzrosną (kobiety w wieku 18-59 lat i mężczyźni w wieku 18-65 lat) z liczby osób (z 61031 w 2009 r. do 62442 w 2035 r.) oraz spadek od 2009 r. udziału osób w wieku niemobilnym (powyżej 44 roku życia) w grupie osób będących w wieku aktywności zawodowej. Grupa ta będzie kończyć aktywność zawodową i zasili grono osób w wieku poprodukcyjnym.
- osoby w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni powyżej 65 lat i kobiety powyżej 60 lat) – liczba osób w wieku poprodukcyjnym będzie stale rosła (z 11913 w 2009 r. do 14196 w 2035 r.), zwiększając silną obecnie presję na system zabezpieczenia społecznego. Zważywszy na to, iż jednym z obszarów zainteresowań polityki społecznej powinno stać się wspieranie aktywnej starości, należy zadbać o to, aby czas, jakim dysponują współcześni i przyszli seniorzy, mógł być efektywnie i satysfakcjonująco wykorzystany. Ponadto konieczne będzie zapewnienie dla osób starszych odpowiedniej opieki całodobowej, w pierwszym rzędzie mającej charakter rodzinny, a dalej instytucjonalnej.

Niepelnosprawność

Wzrost udziału osób starszych w ogóle mieszkańców powiatu zielonogórskiego z pewnością przyczyni się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bowiem bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności – w 2009 roku na terenie powiatu udział osób niepełnosprawnych w gronie osób w wieku poprodukcyjnym wynosił aż 52,3%. Nie ulega wątpliwości, że w związku z zakresem kompetencji samorządu powiatowego należy zaprogramować działania, które z jednej strony będą łagodziły skutki niepełnosprawności, np. poprzez systematyczne łamanie barier architektonicznych, a z drugiej – będą ułatwiały poprzez rehabilitację powrót przynajmniej części osób niepełnosprawnych na rynek pracy.

Rodzina, sytuacja dziecka

Analizując sytuację rodzin zamieszkujących powiat zielonogórski, należy przede wszystkim zwrócić uwagę na problem z trudnościami na rynku pracy i problemy finansowe, problemy z pełnieniem roli rodzica, które w istotny sposób utrudniają im funkcjonowanie. W działaniach samorządu powiatu zielonogórskiego szczególne znaczenie powinny mieć inicjatywy służące rozwojowi różnych form doradztwa i poradnictwa, które obejmowałyby m.in. takie obszary funkcjonowania rodzin, jak trudności socjalno-bytowe, kwestie wychowania dzieci oraz problemy związane z uzależnieniami i przemocą domową. Świadczona pomoc winna być poprzedzona zdiagnozowaniem sytuacji rodzin – np. w przypadku dzieci z rodzin o niskich dochodach wsparcie może polegać na zakwalifikowaniu tej grupy do programu „Wyrównywania szans”, pomocy w uzyskaniu stypendiów (naukowych, socjalnych), pomocy rzeczowej, organizowaniu akcji charytatywnych oraz objęciu programem dożywiania uczniów. Ważnym wyzwaniem dla podmiotów działających w obszarze pomocy dziecku i rodzinie w powiecie powinno być również uatrakcyjnienie oferty spędzania czasu wolnego i promowanie zdrowego stylu życia. W tym kontekście istotne znaczenie ma prowadzenie zajęć pozalekcyjnych, tworzenie miejsc spędzania czasu wolnego (placów zabaw, świetlic osiedlowych i środowiskowych, klubów, obiektów kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych), dofinansowanie placówek pozaszkolnych, by mogły należycie spełniać swoją rolę, realizowanie programów wychowawczych i profilaktycznych, organizowanie akcji w tym zakresie oraz prowadzenie kampanii informacyjnych w środowiskach lokalnych mających na celu zwiększenie świadomości mieszkańców na temat przestępczości oraz zagrożeń wynikających ze stosowania używek. Nieodzownym elementem pracy z dzieckiem powinna być również działalność zmierzająca do szerzenia wiedzy i kultury pedagogicznej wśród rodziców.

W działaniach samorządu powiatu zielonogórskiego szczególne znaczenie powinny mieć również inicjatywy zabezpieczające sytuację dziecka, które musiało opuścić rodzinę. Należy stawiać na opiekę rodzinną (rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka), a dopiero gdy ta będzie niewystarczająca, na instytucjonalną. Nie można zapominać o aktywizowaniu do właściwej działalności struktur gminnych, tak by odebranie dziecka rodzinie było zdecydowanie ostatecznością.

Ubóstwo

Problem ubóstwa w zasadniczy sposób dotyka rodziny zamieszkujące powiat zielonogórski. Niepokój budzą niskie zarobki, które w konfrontacji z relatywnie wysokimi kosztami utrzymania prowadzą do ubożenia grup mających pracę, co z kolei negatywnie wpływa na sytuację dziecka w rodzinie. Według danych z OPS-ów funkcjonujących na terenie powiatu ubóstwo stanowi główną przyczyną ubiegania się o wsparcie z systemu pomocy społecznej. W 2007 roku z uwagi na brak dostatecznych środków do życia wsparciem objęto 2433 osoby w rodzinach, co stanowiło 2,7% ogółu mieszkańców powiatu. Dwa lata później sytuacja była lepsza – pomocy z powodu ubóstwa udzielono 1967 osobom w rodzinach, których udział w ogólnej liczbie ludności powiatu wynosił 2,14%. Ta korzystna tendencja nie zmienia jednak faktu, iż jest to nadal najistotniejsza przyczyna ubiegania się osób i rodzin o wsparcie. Z uwagi na to, iż rozwiązywaniem problemu ubóstwa zajmują się przede wszystkim jednostki organizacyjne pomocy społecznej na poziomie gminnym, konieczne jest – ze strony samorządu powiatowego – wspieranie ich w tych działaniach pod względem metodycznym i merytorycznym.

Bezrobocie

Pozycja członków rodziny na rynku pracy silnie wpływa na sytuację finansową gospodarstw domowych (w grupie osób, które nie pracują, można zidentyfikować największy odsetek doświadczających biedy). Jest ona uzależniona m.in. od poziomu wykształcenia (wraz ze wzrostem poziomu wykształcenia maleje zagrożenie bezrobociem), co bardzo wyraźnie widać w przypadku osób bezrobotnych zamieszkujących w powiecie zielonogórskim. Według danych PUP-u w latach 2007-2009 na terenie powiatu problem braku zatrudnienia w najmniejszym stopniu osiągał osób z wykształceniem wyższym i średnim, a w największym – osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym. Trudności na rynku pracy w największym stopniu przyczyniają się do ubożenia mieszkańców. Z jednej strony brak pracy, utrata zasiłku dla bezrobotnych uniemożliwiają zarobkowanie, a dodatkowo pozostawanie w bezrobociu przez kilka lat zmniejsza szanse na ponowne zatrudnienie. Z drugiej jednak, wykonywanie niskopłatnej pracy i zatrudnienie w rolnictwie dla osób posiadających niewielkie gospodarstwa również nie zabezpieczają dochodów rodzin na wystarczającym poziomie. Jedną z konsekwencji takiej sytuacji może być emigracja zarobkowa. Ważność problemu bezrobocia w powiecie zielonogórskim potwierdzają dane OPS-ów funkcjonujących na jego terenie. W 2007 i 2009 r. brak zatrudnienia był drugą co do wielkości, pod względem liczby beneficjentów, przyczyną

udzielania wsparcia z systemu pomocy społecznej. W 2007 roku z uwagi na bezrobocie wsparciem objęto 2156 osób w rodzinach, co stanowiło 2,4% ogółu mieszkańców powiatu. Dwa lata później sytuacja była lepsza – pomocy z powodu braku pracy udzielono 1596 osobom w rodzinach, których udział w ogólnej liczbie ludności powiatu wynosił 1,8%. Jest to korzystna zmiana, niemniej trzeba mieć na uwadze fakt, iż bezrobocie jest nadal jedną z najistotniejszych przyczyn ubiegania się osób i rodzin o wsparcie z systemu pomocy społecznej.

Wykluczenie i marginalizacja

Odrębna kategoria problemów dotyczy poszczególnych grup społecznych, które z racji niekorzystnie toczących się kolei losu, czynników mniej lub bardziej zawinionych, doświadczają szczególnie silnej ekspozycji na zagrożenie ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Na terenie powiatu zielonogórskiego można zidentyfikować następujące grupy znajdujące się w trudnej sytuacji: osoby starsze i długotrwale chore, samotne matki, osoby bezdomne, osoby z problemem alkoholowym, osoby będące ofiarami przemocy, osoby opuszczające placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze. Integracja tych grup wymaga wdrażania przemyślanych, kompleksowych programów, które będą uwzględniały specyfikę członków danej grupy.

Kapitał społeczny i ludzki

W pośredni sposób na funkcjonowanie lokalnych społeczności wpływają również kondycja i działalność organizacji pozarządowych oraz system monitorowania i oceny pojawiających się problemów społecznych. Samorząd powiatu zielonogórskiego powinien dążyć do pogłębiania współpracy z sektorem pozarządowym, aby móc w skuteczny sposób realizować nowatorskie rozwiązania i występować o fundusze wspomagające rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych. Nie należy zapominać równocześnie o dalszej profesjonalizacji służb publicznych, a w szczególności pracowników zatrudnionych w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie im. Jana Pawła II oraz w Ośrodkach Pomocy Społecznej, którzy powinni stać się w niedługim czasie liderami i animatorami rozwiązywania lokalnych problemów społecznych. Szkolenia, rozwój zawodowy i zwiększone nakłady na służby społeczne powinny zaowocować zwiększoną efektywnością zawieranych kontraktów socjalnych, programowanych i realizowanych projektów socjalnych. Tworząc politykę społeczną na poziomie lokalnym, zgodnie z zasadami pomocniczości

i partycypacji społecznej, nie sposób nie dostrzec tych kwestii w dokumencie programowym i nie wskazać dla nich właściwych możliwości rozwoju.

III Część Programowa

3.1. Misja



Kompleksowe i nowoczesne podejście do problemów społecznych w powiecie zielonogórskim ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia dla rodzin i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz instytucji i organizacji pozarządowych.

3.2. Cele strategiczne, operacyjne i kierunki działania

Celowość, realność, systematyczność i otwartość na problemy społeczne działań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie im. Jana Pawła II w Zielonej Górze na rzecz tworzenia jak najlepszego środowiska życia i pracy dla jej mieszkańców składają się łącznie na wspólną cechę planowości podejmowanych działań. Dotyczy to zarówno działań o charakterze krótkookresowym (rocznym), średniookresowym (kadencyjnym), jak i długookresowym (perspektywicznym, obejmującym kilka następnych kadencji władz samorządowych). Z kolei, głównym warunkiem urzeczywistnienia sformułowanych celów rozwoju społecznego i przeciwdziałania marginalizacji społecznej jest zabezpieczenie odpowiednich środków organizacyjnych, kadrowych, technicznych i finansowych.

Formułowanie celów rozwojowych podporządkowano następującym generalnym zasadom:

- Cele wskazują strategiczne (główne) kierunki rozwoju - odpowiadają na pytania: co chcemy osiągnąć, do czego zmierzamy?,
- Cele wyznaczają zakres (ramy) strategicznych programów i projektów (zadań) realizacyjnych,
- Cele wpływają na koncentrację zasobów (przede wszystkim finansowych) na realizację określonego zestawu programów i projektów (zadań) realizacyjnych,
- Cele pomagają w monitorowaniu i kontroli realizacji zaplanowanych przedsięwzięć oraz ocenie osiągniętych efektów realizacyjnych.

Biorąc powyższe pod uwagę, sformulowano katalog celów rozwojowych w zakresie przeciwdziałania problemom społecznym w powiecie zielonogórskim, który składa się z:

- Generalnego celu kierunkowego (misji rozwoju), wyrażającego syntetyczną deklarację intencji rozwoju działań podejmowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie im Jana Pawła II w Zielonej Górze, jaka stała u podstaw formułowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Określa on zasadnicze kierunki jej dalszego rozwoju, czyli wskazuje „do czego będziemy zmierzać w przyszłości” lub „co będzie podstawą naszego długookresowego działania”. Umożliwia on skoncentrowanie wysiłków planistycznych i realizacyjnych na określonej wiązce celów i przedsięwzięć (zadań) realizacyjnych. Tak więc, generalny cel kierunkowy to zestaw względnie trwałych dążeń Władz Powiatu, na które powinny być przede wszystkim zorientowane działania realizacyjne.
- Celów strategicznych, będących konkretyzacją generalnego celu kierunkowego (misji rozwoju). Wskazują one priorytetowe obszary (dziedziny) zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców w zakresie pomocy społecznej i przeciwdziałaniu jej marginalizacji w powiecie zielonogórskim.



STRATEGICZNE CELE ROZWOJU POWIATU ZIELONOGÓRSKIEGO

Cel strategiczny nr 1

Kompleksowy system wsparcia rodziny, rodzin zastępczych ze szczególnym uwzględnieniem kwestii dziecka,

Cel strategiczny nr 2

Rozwój aktywnych działań w zakresie wsparcia grup zagrożonych wykluczeniem społecznym,

Cel strategiczny nr 3

Aktywizacja i wsparcie osób niepełnosprawnych oraz rozwój usług w zakresie opieki nad osobami starszymi,

Cel strategiczny nr 4

Rozwój i wsparcie służb społecznych, poprawa ich współpracy i koordynacji działań.

CEL STRATEGICZNY NR 1

KOMPLEKSOWY SYSTEM WSPARCIA RODZINY, RODZIN ZASTĘPCZYCH ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM KWESTII DZIECKA,

Cele operacyjne	Kierunki działania	Proponowane wskaźniki oceny efektywności	Podmioty uczestniczące	Źródła finansowania
<p>Cel operacyjny 1.1. Wspomaganie rodziców w pełnieniu funkcji opiekuńczych i wychowawczych prowadzące do utrzymania dziecka w rodzinie.</p>	<p>1. pomoc rodzinom niewydolnym wychowawczo w przezwyciężaniu problemów opiekuńczo - wychowawczych poprzez odtworzenie bądź wzmocnienie ich funkcji,</p> <p>2. utworzenie mieszkań chronionych dla osób dotkniętych bezradnością i przemocą, w tym osób z dziećmi</p> <p>3. utworzenie sieci dodatkowych placówek oraz wzmocnienie już funkcjonujących, które wspierają rodzinę w wychowaniu dziecka,</p> <p>4. zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i przysługującymi im prawami,</p> <p>5. systematyczna współpraca z jednostkami zapewniającymi całodobową opiekę dzieciom i młodzieży oraz z wymiarem sprawiedliwości właściwym ze względu na położenie gminy, w szczególności z sądem rodzinnym i kuratorami sądowymi,</p>	<p>- liczba uczestników realizowanych programów w zakresie wsparcia dla dzieci i młodzieży,</p> <p>- liczba rodziców objętych programami i projektami w zakresie poradnictwa, i edukacji,</p> <p>- liczba uczestników w placówkach, wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz ich rodzin,</p> <p>- liczba miejsc w mieszkaniach chronionych,</p> <p>- liczba osób objętych wsparciem,</p> <p>- liczba osób objętych poradnictwem pedagogicznym i psychologicznym,</p>	<p>- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne,</p> <p>- organizacje pozarządowe,</p> <p>- placówki oświatowe,</p> <p>- ośrodki kultury,</p> <p>- ośrodki sportu i rekreacji,</p>	<p>budżet państwa, budżet samorządu : - województwa, - powiatu, - gmin, środki organizacji pozarządowych, fundusze strukturalne Unii Europejskiej, sponsorzy, fundacje.</p>

	<p>6. tworzenie ośrodków wsparcia dla dzieci i młodzieży, 7. organizowanie wypoczynku letniego dzieciom z rodzin zastępczych i placówek, 8. współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie analizy sytuacji dzieci i młodzieży oraz ich rodzin w celu przeciwdziałania pojawiającym się zjawisku patologii.</p>	<p>- liczba punktów świadczących pomoc psychologiczną i pedagogiczną oraz poradnictwo rodzinne - liczba zorganizowanych wyjazdów dla dzieci i młodzieży,</p>		
<p>Cel operacyjny 1.2. Zapewnienie opieki i wychowania dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodziców z zachowaniem priorytetu pryncypialnych form opieki zastępczej</p>	<p>1. zagwarantowanie dzieciom i młodzieży właściwych warunków opiekuńczo-wychowawczych poprzez umieszczenie w prorodzinnych formach opieki najbardziej zbliżonych do środowiska rodzinnego lub formach instytucjonalnych odpowiednio do diagnozy dziecka, na czas kryzysu rodziny biologicznej, 2. objęcie dziecka opieką poza rodziną biologiczną, rozwój zastępczej opieki rodzinnej, 3. zwiększenie zawodowych i niespokrewnionych rodzin zastępczych, 4. zwiększenie dostępności do poradnictwa rodzinnego, psychologicznego i pedagogicznego dla rodzin zastępczych oraz rodzin biologicznych, 5. zwiększenie dostępności pomocy psychologicznej i pedagogicznej dla dzieci i młodzieży, 6. przyznawanie pomocy pieniężnej oraz rzeczowej dla rodzin zastępczych,</p>	<p>- liczba akcji promujących rozwój rodzicielstwa zastępczego, - liczba placówek wsparcia dziennego, - liczba szkoleń dla rodzin zastępczych oraz liczba ich uczestników, - liczba zrealizowanych projektów i programów oraz osób objętych wsparciem - liczba przygotowanych rodzin zastępczych, - liczba osób objętych poradnictwem pedagogicznym i psychologicznym, - liczba rodzin zastępczych objęta wsparciem pieniężnym,</p>	<p>- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, - organizacje pozarządowe, - rodziny zastępcze, - placówki opiekuńcze, - wychowawcze, - sąd rodzinny.</p>	<p>budżet samorządu województwa, gmin, powiatu, budżet państwa, środki organizacji pozarządowych, fundusze strukturalne Unii Europejskiej, sponsorzy, fundacje</p>

	7. tworzenie warunków do rozwoju placówek wsparcia rodzinnego.	- liczba dzieci umieszczonych w rodzinach oraz objętych wsparciem pieniężnym.		
Cel operacyjny 1.3. Aktywne rozwiązywanie sytuacji kryzysowej w rodzinie.	<p>1. objęcie opieką psychologiczną i pedagogiczną rodziny, w której występuje kryzys,</p> <p>2. wsparcie instytucjonalne rodziny pozostającej w kryzysie w tym utworzenie ośrodka interwencji kryzysowej,</p> <p>3. rozwój poradnictwa i terapii z zakresu praw ofiary przemocy,</p> <p>4. edukacja społeczna w zakresie przemocy w rodzinie,</p> <p>5. realizacja programu edukacyjno – korekcyjnego dla sprawców przemocy.</p>	<p>- liczba osób korzystających ze wsparcia z Ośrodka Interwencji Kryzysowej,</p> <p>- liczba osób objętych wsparciem</p> <p>- liczba realizowanych programów i projektów oraz osób objętych wsparciem</p> <p>- liczba osób objętych wsparciem z powodu przemocy w rodzinie,</p>	<p>- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne,</p> <p>- organizacje pozarządowe,</p> <p>- policja</p> <p>- sąd.</p>	<p>budżet samorządu: województwa, gmin, powiatu, budżet państwa, środki organizacji pozarządowych, fundusze strukturalne Unii Europejskiej, sponsorzy, fundacje.</p>
Cel operacyjny nr 1.4. Wsparcie rodzin z dziećmi, niepełnosprawnymi,	<p>1. zwiększenie dostępności do opieki przedszkolnej, szkolnictwa integracyjnego i specjalnego,</p> <p>2. rozwój opieki przedszkolnej – promowanie idei ogródków jordanowskich, opracowywanie projektów socjalnych związanych z opieką przedszkolną,</p> <p>3. praca z rodziną i wsparcie umożliwiający funkcjonowanie jej w społeczności lokalnej i życiu zawodowym.</p>	<p>- liczba dzieci w grupach i klasach integracyjnych oraz placówkach specjalnych,</p> <p>- liczba rodzin objętych wsparciem i opieką,</p> <p>-liczba ośrodków i miejsc wsparcia dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi.</p>	<p>- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne,</p> <p>- organizacje pozarządowe,</p> <p>jednostki organizacyjne pomocy społecznej,</p>	<p>budżet samorządu: województwa, gmin, powiatu, budżet państwa, środki organizacji pozarządowych, fundusze strukturalne Unii Europejskiej, sponsorzy, fundacje.</p>

<p>Cel operacyjny nr 1.5. Tworzenie spójnego systemu wsparcia wychowanków opuszczających pałcówki opiekuńczo – wychowawcze i rodziny zastępcze</p>	<p>1. określenie potrzeb i możliwości tworzenia w zakresie mieszkań chronionych dla usamodzielniających się wychowanków z placówek i rodzin zastępczych,</p> <p>2. objęcie opieką i wsparciem psychologiczno-pedagogicznym wychowanków w procesie usamodzielnienia oraz rodzina do których powracają,</p> <p>3. objęcie opieką i wsparciem psychologiczno – pedagogicznym rodziny usamodzielniane,</p> <p>4. zwiększenie oferty edukacyjnej i doradztwa zawodowego dla młodzieży usamodzielnianej,</p> <p>5. przyznawanie pomocy pieniężnej dla usamodzielniających się wychowanków placówek i rodzin zastępczych,</p> <p>6. pomoc młodzieży w życiowym usamodzielnieniu poprzez nabycie umiejętności społecznych, umożliwiających im prawidłową adaptację społeczną oraz integrację ze środowiskiem,</p>	<p>- liczba osób usamodzielnianych,</p> <p>- liczba osób objętych poradnictwem pedagogicznym i psychologicznym,</p> <p>- liczba miejsc w mieszkaniach chronionych,</p> <p>- liczba osób objętych wsparciem pieniężnym,</p> <p>- liczba osób objęta indywidualnymi programami usamodzielnienia.</p>	<p>- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne,</p> <p>- sąd</p> <p>- organizacje pozarządowe.</p>	<p>budżet samorządu: województwa, gmin, powiatu, budżet państwa, środki organizacji pozarządowych, fundusze strukturalne Unii Europejskiej, sponsorzy, fundacje.</p>
---	---	--	---	--

CEL STRATEGICZNY NR 2

ROZWÓJ AKTYWNYCH DZIAŁAŃ W ZAKRESIE WSPARCIA GRUP ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM,

Cele operacyjne	Kierunki działania	Proponowane wskaźniki oceny efektywności	Podmioty uczestniczące	Źródła finansowania
<p>Cel operacyjny 2.1. Rozwój wsparcia dla osób i rodzin dotkniętych bezrobociem i ubóstwem,</p>	<p>1. aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, 2. propagowanie pozytywnych rozwiązań w zakresie aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, 3. objęcie szczególną pomocą osób pozostających bez pracy (poradnictwo, programy dla grup szczególnego ryzyka). 4. wsparcie osób bezrobotnych w zniżenie kwalifikacji, kształceniu, w szczególności poprzez zapewnienie dostępu do odpowiednich źródeł informacji poprzez zastosowanie instrumentów rynku pracy, włącznie sektora NGO, organizacji pracodawców. 5. rozwój działań polegających na podwyższaniu usług poradnictwa zawodowego poprzez promowanie na każdym etapie życia zawodowego idei planowania rozwoju zawodowego (szczególnie wśród młodzieży oraz niepełnosprawnych).</p>	<p>- liczba osób biorących udział w kursach zawodowych i przekwalifikowujących, - liczba projektów i programów oraz liczba osób nimi objętych w tym współfinansowanych z Unii Europejskiej. - liczba osób bezrobotnych objętych poradnictwem zawodowym, i aktywizacją zawodową, - liczba osób, które otrzymały dotacje z Powiatowego Urzędu Pracy na podjęcie działalności gospodarczej i utworzeniem miejsc pracy u pracodawców, - liczba inicjatyw na rzecz</p>	<p>- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, -PUP, -organizacje pozarządowe, - OHP,</p>	<p>budżet samorządu województwa, gmin, powiatu, budżet państwa, środki organizacji pozarządowych, fundusze strukturalne Unii Europejskiej, sponsorzy, fundacje</p>

	<p>6. opracowanie i wdrażanie programów aktywizacji dla grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, 10. propagowanie stylu życia, w tym spędzania wolnego czasu jako czynnika sprzyjającego ograniczeniu skutków niedostosowania społecznego.</p>	<p>aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym zorganizowanych przez organizacje pozarządowe oraz inne instytucje,</p>		
<p>Cel operacyjny 2.2. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i wolontariatem,</p>	<p>1. wspomaganie funkcjonowania organizacji pozarządowych prowadzących działania na rzecz dzieci i młodzieży oraz rodziny, 2. zwiększenie świadomości w środowiskach lokalnych na temat zjawiska uzależnień – kampanie informacyjne. 3. utworzenie wolontariatu, 4. uaktywnienie działań na rzecz wsparcia osób i rodzin z osobą niepełnosprawną, chorą, starszą.</p>	<p>- liczba projektów i programów oraz liczba osób nimi objętych, - liczba aktywnych organizacji działających lokalnie, - liczba inicjatyw i imprez lokalnych w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, - liczba wolontariuszy.</p>	<p>- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, -organizacje pozarządowe,</p>	<p>budżet samorządu: województwa, gmin, powiatu, budżet państwa, środki organizacji pozarządowych, fundusze strukturalne Unii Europejskiej, sponsorzy, fundacje</p>
<p>Cel operacyjny 2.3. Rozwój aktywności społecznej szczególnie na szczeblu lokalnym,</p>	<p>1. rozwijanie stałej współpracy jednostek samorządowych z instytucjami pomocy społecznej, organizacjami pozarządowymi, organizacjami pracodawców w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia.</p>	<p>liczba wspólnych przedsięwzięć zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, - liczba raportów i Badań w zakresie zjawiska bezrobocia w powiecie,</p>	<p>- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, - organizacje pozarządowe,</p>	<p>budżet samorządu: województwa, gmin, powiatu, budżet państwa, środki organizacji pozarządowych. fundusze strukturalne sponsorzy, fundacje</p>

CEL STRATEGICZNY NR 3

AKTYWIZACJA I WSPARCIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH ORAZ ROZWÓJ USŁUG W ZAKRESIE OPIEKI NAD OSOBAMI STARSZYMI,

Cele operacyjne	Kierunki działania	Proponowane wskaźniki oceny efektywności	Podmioty uczestniczące	Źródła finansowania
Cel operacyjny 3.1. Rozwój systemu edukacji, podnoszenie świadomości na temat osób niepełnosprawnych ich praw i uprawnień oraz form pomocy,	<ol style="list-style-type: none"> upowszechnianie informacji o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych oraz dostępnych formach pomocy za pośrednictwem mediów lokalnych, opracowywanie i rozpowszechnianie informatorów o organizacjach pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych, szkolenia dla otoczenia współpracującego z osobami niepełnosprawnymi i wolontariuszami, organizowanie imprez integracyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> liczba zorganizowanych szkoleń oraz liczba osób w nich uczestniczących, liczba imprez kulturalnych i wydarzeń z udziałem osób niepełnosprawnych, 	<ul style="list-style-type: none"> jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, organizacje pozarządowe, kościół i związki wyznaniowe 	<p>budżet samorządu: województwa, gmin, powiatu, budżet państwa, środki organizacji pozarządowych, fundusze strukturalne Unii Europejskiej, sponsorzy, fundacje</p>
Cel operacyjny 3.2 integracja osób niepełnosprawnych, zwiększenie dostępu do rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz współpraca z sektorem pozarządowym.	<ol style="list-style-type: none"> analiza i monitoring sytuacji osób niepełnosprawnych w powiecie, systematyczny lobbying na rzecz łamania barier architektonicznych, technicznych, w komunikowaniu się i transportowych, wspieranie realizacji projektów na rzecz osób 	<ul style="list-style-type: none"> liczba przeprowadzonych badań i analiz, liczba imprez i inicjatyw na rzecz osób niepełnosprawnych, liczba projektów i programów realizowanych dla osób 	<ul style="list-style-type: none"> jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, organizacje pozarządowe, 	<p>budżet samorządu: województwa, gmin, powiatu, budżet państwa, środki organizacji pozarządowych, fundusze strukturalne</p>

	<p>niepełnosprawnych w tym chorych i zaburzonych psychicznie,</p> <p>4. umożliwienie osobom niepełnosprawnym udziału w szkoleniach i przekwalifikowaniach zawodowych,</p> <p>5. rozwój i wspieranie organizacji pozarządowych jako bazy wsparcia środowiskowego dla osób niepełnosprawnych w tym osób zaburzonych psychicznie,</p> <p>6. wspieranie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych,</p> <p>7. aktywna współpraca z organizacjami pozarządowymi, koordynacja i wspieranie wspólnych działań,</p> <p>8. wspieranie działań na rzecz tworzenia aktywnych środowisk lokalnych,</p> <p>9. promocja i wspieranie aktywności i współpracy środowisk lokalnych, gospodarczych, pozarządowych i samorządowych na rzecz rozwoju społecznego,</p> <p>10. popularyzowanie wśród osób niepełnosprawnych możliwości ich zatrudnienia,</p> <p>11. opracowanie programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych,</p> <p>12. działanie służące rozwijaniu i promocji form współpracy pomiędzy pracodawcami, organizacjami</p>	<p>niepełnosprawnych w tym zaburzonych psychicznie,</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób niepełnosprawnych podnoszących swoje kwalifikacje, - liczba zorganizowanych szkoleń oraz liczba osób w nich uczestniczących, - liczba organizacji aktywnie działających na rzecz niepełnosprawnych, - liczba osób niepełnosprawnych podejmujących pracę, - liczba osób korzystających z dofinansowań w zakresie rehabilitacji społecznej, - liczba placówek i miejsc dla osób niepełnosprawnych w tym dla osób zaburzonych psychicznie. 	<p>- kościoły i związki wyznaniowe</p>	<p>Unii Europejskiej, sponsorzy, fundacje</p>
--	---	--	--	---

	<p>pozarządowymi, samorządem lokalnym, zwiększające możliwość zatrudnienia osób niepełnosprawnych.</p> <p>13. wspieranie rozwoju placówek działających na rzecz niepełnosprawnych w tym chorych i zaburzonych psychicznie,</p> <p>14. współdziałanie z otoczeniem osób niepełnosprawnych.</p>			
<p>Cel operacyjny 3.3 Rozwój opieki nad osobami starszymi i poprawa standardów w placówkach instytucjonalnych</p>	<p>1. systematyczne podnoszenie jakości usług w domach pomocy społecznej,</p> <p>2. promowanie środowiskowych form wsparcia w tym grup samopomocowych,</p> <p>3. rozwój wolontariatu na rzecz pomocy osobom starszym.</p>	<p>- liczba wolontariuszy wspierających osoby starsze i chore,</p> <p>-liczba szkoleń zorganizowanych dla wolontariuszy,</p> <p>- liczba klubów seniora,</p> <p>- liczba domów dzielnego pobytu i ilość uczestników,</p> <p>- liczba grup samopomocowych,</p> <p>- liczba nowych miejsc w domach pomocy społecznej,</p>	<p>- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki</p> <p>organizacyjne,</p> <p>- organizacje pozarządowe,</p> <p>- kościoły i związki wyznaniowe</p>	<p>budżet samorządu: województwa, budżet gmin, budżet powiatu, budżet państwa, środki organizacji pozarządowych, fundusze strukturalne Unii Europejskiej, sponsorzy, fundacje</p>

<p>Cel operacyjny 3.4 Rozwój systemu pomocy dla osób przewlekle chorych oraz z zaburzeniami</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. opracowanie programów integrujących, 2. rozwój inicjatyw i placówek zajmujących się osobami z zaburzeniami psychicznymi, 3. współdziałanie z rodzinami w których żyją chorzy z zaburzeniami psychicznymi. 	<p>- liczba programów na rzecz osób niepełnosprawnych i zaburzonych psychicznie,</p> <p>- liczba warsztatów dla osób zaburzonych psychicznie,</p> <p>-ilość miejsc w ośrodkach dziennego pobytu dla osób z zaburzeniami psychicznymi.</p>	<p>- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki</p> <p>- organizacyjne,</p> <p>- organizacje</p> <p>-pozarządowe,</p> <p>-kościół i związki wyznaniowe</p>	<p>budżet samorządu województwa, budżet gmin, budżet powiatu, budżet państwa, środki organizacji</p> <p>pozarządowych,</p> <p>fundusze strukturalne Unii Europejskiej,</p> <p>sponsorzy, fundacje</p>
--	--	---	--	---

CEL STRATEGICZNY NR 4

ROZWÓJ I WSPARCIE SŁUŻB SPOŁECZNYCH, POPRAWA ICH WSPÓŁPRACY I KOORDYNACJI DZIAŁAŃ.

Cele operacyjne	Kierunki działania	Proponowane wskaźniki oceny efektywności	Podmioty uczestniczące	Źródła finansowania
<p>Cel operacyjny 4.1 Rozwój i integracja służb społecznych</p>	<p>1. poprawa współpracy samorządowych jednostek pomocy społecznej,</p> <p>2. zacieśnienie współpracy instytucji publicznych z organizacjami społecznymi, kościołami i związkami wyznaniowymi,</p> <p>3. przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu.</p>	<p>- liczba zatrudnionych pracowników,</p> <p>- liczba pracowników socjalnych uczestniczących w szkoleniach,</p> <p>- liczba pracowników socjalnych uczestniczących w super wizji,</p> <p>- liczba spotkań, szkoleń, warsztatów,</p>	<p>- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne,</p>	<p>budżet samorządu województwa, budżet gmin, budżet powiatu, budżet państwa, fundusze strukturalne,</p>
<p>Cel operacyjny 4.2 Poprawa dostępności i jakości usług socjalnych</p>	<p>1. systematyczny monitoring problemów społecznych realizowany przez pracowników PCPR,</p> <p>2. wzmocnienie efektywności usług socjalnych,</p> <p>3. kształcenie służb socjalnych,</p> <p>4. systematyczna analiza zasobów finansowych przeznaczonych na realizację zadań własnych i zleconych,</p>	<p>- liczba raportów z realizacji strategii,</p> <p>- liczba analiz i danych dotyczących stanu problemów społecznych w powiecie,</p> <p>- liczba zrealizowanych szkoleń</p>	<p>- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne,</p>	<p>budżet samorządu województwa, budżet gmin, budżet powiatu, budżet państwa, fundusze strukturalne,</p>

	<p>5. coroczne informowanie Rady Powiatu Zielonogórskiego o istniejących potrzebach z zakresu realizowanych zadań,</p> <p>6. ciągle podnoszenie kwalifikacji przez kadrę pomocy społecznej w celu lepszego rozpoznawania i reagowania na pojawiające się kwestie społeczne,</p> <p>7. systematyczny monitoring istniejących i rozpoczynających się programów celowych i funduszy służący ewentualnemu pozyskiwaniu środków zewnętrznych na rozwiązywanie potrzeb społecznych,</p> <p>8. dostosowanie liczby pracowników socjalnych w powiecie do potrzeb wynikających z bieżącej działalności,</p> <p>9. realizacja projektów współfinansowanych ze Środków Unii Europejskiej.</p>	<p>podnoszących kwalifikacje,</p> <p>- liczba projektów systemowych realizowanych z EFS.</p>	
--	--	--	--

3.3 Monitoring i ewaluacja

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegać będą na systematycznej ocenie realizowanych celów operacyjnych oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych kwestii społecznych. W ramach zarządzania strategią zostanie wyznaczony Koordynator.

Nadzór nad strategią przebiegać będzie wielotorowo poprzez badanie osiąganych poziomów realizacji, analizę działań i wskaźników, okresowy przegląd postępów oraz cykliczne sporządzanie raportów z realizacji celów strategii. Realizacja celów określonych w Strategii nie jest możliwa bez współpracy działających na terenie powiatu jednostek, instytucji, służb i organizacji, których współpraca powinna być koordynowana oraz monitorowana przez organ powołany do zarządzania strategią.

Koordynator

W celu skutecznego zarządzania strategią oraz zapewnienia jak najlepszych warunków współpracy dla realizacji założeń przyjętych w strategii powołany zostanie koordynator, którego zadaniem jest stałe zbieranie danych dotyczących realizowania celów strategii i współpraca w tym względzie z instytucjami pomocy społecznej, służbami zatrudnienia i organizacjami pozarządowymi. Koordynator w porozumieniu z innymi jednostkami, wyznaczonymi jako odpowiedzialne za realizację zadań zapisanych w strategii, przygotowuje materiały w ramach rocznego sprawozdania z realizacji kierunków działań w strategii.

3.4 Wskaźniki efektywności realizacji strategii

Do oceny i obserwacji wdrażanych działań i zaplanowanych celów w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przydatne będą wskaźniki monitoringowe. W tym celu, aby móc jasno określić stopień efektywności realizacji strategii, dla każdego celu operacyjnego wyznaczono wskaźniki oceny efektywności jego realizacji. Oceny wskaźników dokonuje się w procesie zarządzania strategią. Analiza wskaźników monitoringowych może być użytecznym narzędziem do podejmowania decyzji związanych z realizacją strategii rozwiązywania problemów społecznych.

3.5 Cechy Programów i Projektów

Strategia rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu. Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Powiatu rocznie będzie przeznaczała na ten cel. Projekty można realizować w ramach:

- a. własnych zasobów samorządu (np. projekty PCPR-u),
- b. poprzez organizacje pozarządowe,
- c. poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy przyjmowane będą przez Radę Powiatu stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii. Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinna je cechować:

1. Efektywność – jest to jedna z najbardziej pożądanых cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana jest w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania, a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiągając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami.

2. Skuteczność – jest to zgodność między stanem rzeczy określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądane i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego (np. ograniczanie obszarów biedy).

3. Celowość – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

Spis tabel

Tabela nr 1. Gęstość zaludnienia w powiecie zielonogórskim i w poszczególnych gminach, wchodzących w jego skład z końcem 2009 roku.

Tabela nr 2. Struktura wiekowa mieszkańców poszczególnych gmin powiatu zielonogórskiego w 2009 roku.

Tabela nr 3. Ludność gmin powiatu w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 roku.

Tabela nr 4. Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w latach 2007-2009.

Tabela nr 5. Zestawienia danych dotyczących realizacji pomocy społecznej w gminach na rok 2007.

Tabela nr 6. Zestawienia danych dotyczących realizacji pomocy społecznej w gminach na rok 2008.

Tabela nr 7. Zestawienia danych dotyczących realizacji pomocy społecznej w gminach na rok 2009.

Tabela nr 8. Powody korzystania z pomocy społecznej w gminach powiatu zielonogórskiego w roku 2007.

Tabela nr 9. Powody korzystania z pomocy społecznej w gminach powiatu zielonogórskiego w roku 2008.

Tabela nr 10. Powody korzystania z pomocy społecznej w gminach powiatu zielonogórskiego w roku 2009.

Tabela nr 11. Wielkość wydatków na realizację zadań PCPR w latach 2007-2010

Tabela nr 12. Informacja o badanych uczniach na 2009 r.

Tabela nr 13. Ze względu na wiek dzieci, ilość badań przedstawia się następująco.

Tabela nr 14. Liczba nauczycieli i etatów na 2009 r.

Tabela nr 15. Liczba nauczycieli doksztalcających się.

Tabela nr 16. Informacja o uczniach i oddziałach w SOSzW na 2009 r.

Tabela nr 17. Zawody (profile), w których kształci szkoła.

Tabela nr 18 . Nauczyciele - liczba nauczycieli wg stopnia awansu zawodowego.

Tabela nr 19. Liczba nauczycieli doksztalcających się.

Tabela nr 20. Sytuacja rodzin zastępczych w powiecie zielonogórkim na rok 2007

Tabela nr 21. Sytuacja rodzin zastępczych w powiecie zielonogórkim na rok 2008

Tabela nr 22. Sytuacja rodzin zastępczych w powiecie zielonogórkim na rok 2009

Tabela nr 23. Sytuacja rodzin zastępczych w powiecie zielonogórkim na dzień 30 czerwca 2010 r.

Tabela nr.24 Liczba usamodzielnianych wychowanków w latach 2007, 2008, 2009 r.

Tabela nr 25. Rehabilitacja społeczna – dane za lata 2007-2009

Tabela nr 26. Mieszkańcy powiatu zielonogórkimgo przebywający w domach pomocy społecznej w latach 2007-2009

Tabela nr 27. Bezrobotni w województwie będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy na koniec 2009 r.

Tabela nr 28. Bezrobocie w poszczególnych gminach powiatu zielonogórkimgo w 2009 r.